లక్ష్మీపతి, ఆచంట, 1880-1961

చలిజ్వరము

చెన్నపట్టణము, 1912

Record no. 517

Lakṣmīpati, Ācaṇṭa, 1880-1961

Calijvaramu

Cennapaṭṭaṇamu, 1912

Record no. 517

Bibliographic Record Target

లక్ష్మీపతి, ఆచంట, 1880-1961.

చలిజ్వరము : ఇది వ్యాపించువిధము, దీని నివారించు పద్ధతులు, చికిత్స ఆచంట లక్ష్మీపతిగారిచే రచింపఁబడినది.- చెన్నపట్టణము : జ్యోతిష్మతీ ముద్రాక్షరశాల, 1912.

iv, 116 :ill., port. ;19 cm.

Record no. 517

Lakṣmīpati, Ācaṇṭa, 1880-1961.

Calijvaramu : idi vyāpiñcuvidhamu, dīni nivāriñcu paddhatulu, cikitsa / Ācaṇṭa Lakṣmīpatigāricē racimpam̐baḍinadi.- Cennapaṭṭaṇamu : Jyōtiṣmatī Mudrākṣaraśāla, 1912.

iv, 116 :ill., port. ;19 cm.

Record no. 517

ఆంధ్రపత్రికా గ్రంథమాల 20.

సంపాదకుడు

కె. వి. లక్ష్మణరావు, ఎం. ఏ.

పరిజ్ఞానము

గ్రంథకర్త.

ఆ. లక్ష్మీపతి, బి.ఏ., ఎం.బి., సి.ఎం.

Presented by

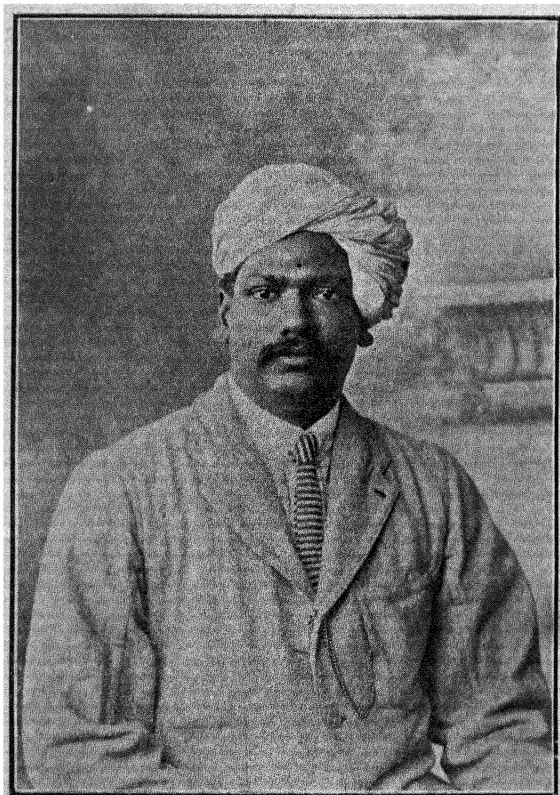
T. Hanumantha Rao

in memory of his father

Late T. Seshagiri Naidugaru

Vetapalem

9299

ఆచంట లక్ష్మీపతి, బి.ఏ.ఎం.బి., సి.ఎం.

చలిజ్వరము

(ఇది వ్యాపించు కారణము, దీని నివారణోపాయములు, చికిత్స)

—ooo—

ఇది

ఆచంట-లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.

వారిచే రచింపఁబడినది.

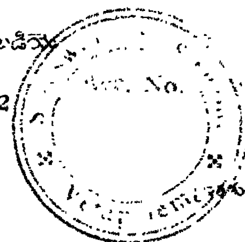

చెన్నపట్టణము

జ్యోతిష్మతీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1912

చందాదారులకు 0-5-0] వెల [ఇతరులకు 0-7-0

సంపాదకీయ భూమిక.

ఇయ్యది మాచేఁ బ్రచురింపఁబడిన 'కలరా' గ్రంథమునకు రెండవదియగు వైద్యగ్రంథము. దీనిని డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీపతిగారు మాకొసంగిరి. 'కలరా' అకస్మాత్తుగఁ బైఁబడునది గాన నయ్యదియన్నఁ బ్రజలు భయకంపితు లయి వెన్వెంటనఁ జికిత్సల నరయు చుందురు. చలిజ్వరము 'కలరా' కంటెను ఎక్కుడు అపాయకర మయిన దనుట ఈగ్రంథములోని మొదటి కొన్ని పుటలు చదువువా రెల్లఱకుఁ దెల్లముగాఁగలదు. కాని ఇది మెల్లఁగఁ దెలియరాని విధమున నాటుకొని చెఱుపుచేయుటం జేసి ప్రజలకు విశేషము భయము పుట్టుటలేదు. భయము గల్గినంగాని ప్రతీకార మార్గములకుఁ బూనుట మనకు పట్టువడినది గాదు. ఈయభ్యాసమునకు స్వదేశీయులఁ బురికొల్పుట విద్యావంతుల కర్తవ్యము గదా యని తలంచి మే మీగ్రంథమును వెలువఱిచితిమి. గ్రంథకర్తలగు ఆచంట-లక్ష్మీపతిగా రభినందనీయులు. ఆంధ్రలోక మీగ్రంథము నుపయోగించి మమ్ముం గృతార్థుల నొనర్చునుగాత !

28-8-1912.
మద్రాసు.

సంపాదకుఁడు.

విషయసూచిక.

మొదటి ప్రకరణము.

జ్వరభేదములు.

జ్వరము సామాన్యవ్యాధి—జ్వరము ప్లేగుకంటె 15 రెట్లు ప్రజలను జంపును—జ్వరమువలన కలుగు ధననష్టము—శరీరారోగ్య నష్టము—ప్రజల మూఢవిశ్వాసము—కలరాఅమ్మవారు—కాలికురుపు మంత్రము—చలికుదుపు దయ్యము—వైద్యులలోపము—సర్కారువారి ఉపదేశము ప్రజలకుహితవుగానుండదు—వైద్యులదేభారము—జననమరణముల లెక్కలు తప్పులు—జ్వరభేదములు—జ్వరపు ఫుల్ల—జ్వరపుఫుల్లను ఉపయోగించువిధము—సామాన్యరేఖ—జ్వరపరిమాణమును కొలుచుట—సామాన్యవిపరీత జ్వరములు—దినదినజ్వరము—దినమువిడిచి దినమువచ్చు జ్వరము—క్వయినాయొక్క గుణము—మూడుదినముల కొకసారివచ్చు జ్వరము—ఎల్లప్పుడు విడువకుండు జ్వరము. 1-18

రెండవ ప్రకరణము.

చలిజ్వరముయొక్క పూర్వచరిత్ర.

నామాంతరములు—మన్యపు జ్వరము—వరుసజ్వరము—మలేరియా జ్వరము—దోమజ్వరము—శీతకట్టుజ్వరము—చలిజ్వరముయొక్క ముఖ్యచిహ్నములు—చలిజ్వరముయొక్క పూర్వచరిత్ర—విషమ జ్వర భేదములు—సంతతజ్వరము—సతతకజ్వరము—అన్యేద్యుష్కజ్వరము—తృతీయక జ్వరము—చతుర్థకజ్వరము—రసగత జ్వరము—రక్తగత జ్వరము—మాంసగత జ్వరము—మేదోగతజ్వరము—అస్థిగతజ్వరము—మజ్జగత జ్వరము—శుక్రగతజర్వము—అసాధ్యజ్వరము—విషమ జ్వరములలో చలిజ్వరములు చేరియున్నవి—ఐరోపాఖండమునందలిచలిజ్వరము—పూర్వులు చలిజ్వరములకు చెడుగాలి కారణమనిరి—క్వయినాపట్టను చింకోను అను ఆమె కనిపట్టెను—రక్తములో

మలేరియా పురుగును లేవరన్ కనిపట్టెను—దోమలకు మలేరియాకు సంబంధమున్నదని మేన్‌సన్ కనిపట్టెను—డాక్టరు ఫుల్లో మలేరియాపురుగులు పెరుగుట రాస్ కనిపట్టెను—పక్షులలోని చలిజ్వరమువంటి జ్వరము—దోమమూలముననె చలిజ్వరపు పురుగు వ్యాపించుచున్నది. 19_38

మూడవ ప్రకరణము.

మలేరియా పురుగు.

మలేరియా పురుగు మూలపదార్థపుసముదాయము—మలేరియాపురుగు ఇది మన నెత్తుటిలో బ్రతుకును—మన నెత్తురులోని కణములు—నెత్తురులోని తెల్లకణములు—నెత్తురులోని ఎఱ్ఱకణములు—నెత్తురులోని మలేరియాపురుగులు—ద్విఖండసంతానవృద్ధి విధానము—ఒకదినమున కనేకలక్షలు పిల్లలుపుట్టును—సంయోగసహిత సంతానవృద్ధి—మొగ మలేరియాపురుగు—ఆడ మలేరియా పురుగు—ఒక్కదోమకాటునకు వందలకొలది మలేరియాపురుగులు నెత్తురులో కలియును—మానవులును దోమయే మలేరియాపురుగుకు పోషకులు—మలేరియాపురుగుల జాతిభేదములు. 39_46

నాలుగవ ప్రకరణము.

దోమ.

వివిధజాతులదోమలు—అనాఫలీసుక్యూలెక్సుదోమలను వేర్వేరుగ గుర్తించువిధము—ఆడ అనాఫలీసు దోమను గుర్తించు విధము—దోమయొక్క రూపభేదములు నాలుగు.1. గ్రుడ్డు. 2. నీటిపురుగు. 3. కామాపురుగు.4. రెక్కలుగల పురుగు—దోమల గ్రుడ్లు—దోమలునీటిపురుగులు—కామా పురుగులు—రెక్కలుగల దోమలు—దోమపిల్లలనుపరీక్షించువిధము—దోమపిల్లలను పట్టుసాధనము—అనాఫలీసుదోమల యుపజాతులు. వాని నివాసస్థానములు—అనాఫలీసుదోమల నడవడికల సంగ్రహము—క్యూలెక్సు దోమపిల్లల నివాసస్థానములు—స్టెగోమియా దోమపిల్లల నివాసస్థానములు—దోమలయొక్క నైసర్గిక విరోధులు—దోమల నశింపజేయు ఇతరసాధనములు. 47_62

ఐదవ ప్రకరణము.

చలిజ్వరభేదములు.

చలిజ్వరభేదములు నాలుగు—ద్వితీయక జ్వరములు—సామాన్యతృతీయక జ్వరములు—విషతృతీయక జ్వరములు—చతుర్థక జ్వరములు—మలేరియాపురుగుల జాతులు నాలుగు—ఒకదినముననే రెండుసార్లుజ్వరము వచ్చుట—తృతీయక జ్వరపు పురుగులవలన దినదినము జ్వరమువచ్చుట—రెండుమూడుజాతుల జ్వరములు ఏకకాలములో వచ్చుట—సామాన్యజ్వరపు పురుగులయొక్కయు విషజ్వరపుపురుగులయొక్కయు ఆకారభేదములు. 63_68

ఆరవ ప్రకరణము

చలిజ్వరలక్షణములు.

చలిజ్వరలక్షణము లనేకము లన్నిజాతుల జ్వరములకు సామాన్యములు—జ్వరమునకు సూచకములు—నిజమైన జ్వరలక్షణములు—శీతలదశ—ఉష్ణదశ—స్వేదదశ—విరామకాలము—విషజ్వరలక్షణములు—చలి ప్రారంభించు నప్పుడు మలేరియాపురుగు పిల్లలు ఉత్పత్తియగుచుండును—జ్వరముతీవ్రముగా నున్నప్పుడవి క్రొత్తయెఱ్ఱకణములలో ప్రవేశించును—విరామకాలములలో నవి యెఱ్ఱకణములను తినుచుండును. 69_77

ఏడవ ప్రకరణము.

చలిజ్వరనిదానము.

కొన్ని వైద్యశాలలలో చేయబడు వైద్యము—అనేక విధములగు జ్వరములు—జ్వరపుగడ్డ పెరిగి ఉన్నదా? లేదా?—లేనియెడల చలిజ్వరము గుర్తించుటెట్లు?—నెత్తురును పరీక్షింపవలెను—సందేహముగా నున్నప్పుడు చేయవలసిన చికిత్స—సన్నిపాతజ్వరము క్షయజ్వరము మొదలగునవి. 78_85

ఎనిమిదవ ప్రకరణము.

చికిత్స.

మొదటవిరేచనములకు మందు ఇయ్యవలెను—చలిజ్వరములకు క్వయినా సిద్ధౌషధము—క్వయినాను ఎప్పుడు ఎట్లు ఇయ్యవలెను—ఒకప్పుడు రెండుమూడు

సంవత్సరములవరకు క్వయినా ఇయ్యవలెను—పదిసంవత్సరముల పిల్లలకు మోతాదు—౫ మొదలు 10 సం॥రములపిల్లలకు మోతాదు—5 సం॥రముల లోపలి పిల్లలకు మోతాదు—జ్వరముతగ్గిన తరువాత చేయవలసిన చికిత్స—క్వయినా యందు మనప్రజలకు గల ద్వేషమునకు కారణములు—కొందరు స్వదేశ వైద్యులుచేయు పద్ధతి—ఏమందు త్వరలో వ్యాధిని కుదుర్చునో అదియే మంచి మందు—ప్రజలుక్వయినా యందలి ద్వేషమును విడువ వలెను—మాత్రలు ద్రావకము, పొడుము; వీనిలో నేది మంచిది?—చక్కెరలో పొదిపినమాత్రల ఉపయోగము—క్వయినాలలో నేది మంచిది—విషజాతుల చలిజ్వరములలో క్వయినాను నెత్తురులోనికి పిచ్చికారిచేయుటయుక్తము—చలిజ్వరముతో కూడ ఇతర వ్యాధు లున్నయెడల వానికి ప్రత్యేకముగ చికిత్సచేయవలెను. 86—98

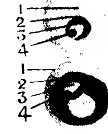
తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

చలిజ్వరమును నివారించు పద్ధతులు.

క్వయినాయొక్క సాయముతో చలి జ్వరమును నివారించు పద్ధతులు—చలిజ్వరపురోగుల నంబరను లెక్కించివారల కందరకు క్వయినా యియ్యవలెను—తామమాత్రము వారమున కొకసారి క్వయినా పుచ్చుకొన వలెను—క్వయినాయొక్క సాయముకోరకయే చలిజ్వరమును నివారించు పద్ధతులు—అనాఫలీసుదోమలను నశింపు చేయవలెను—మనయిండ్లలోనుండు దోమల నివాసస్థానములు—ప్రతిమానవుని దోమకాటునుండి కాపాడవలెను—దోమలుప్రవేశింపరాని ఇండ్లు; దోమ తెరలు—ఇతరులను చలిజ్వరపు రోగులను విడదీసి ప్రత్యేకముగ నివసింపచేయవలెను.—గ్రామమున కరమైలుకంటె దూరమున నుండుయిండ్లలోనివసింపవలెను—ఉపసంహారము—దొరతనమువారుప్రజలను ఒండొరులసాయము నపేక్షించుచు దేశక్షేమమునకు తోడ్పడవలెను. 99—112

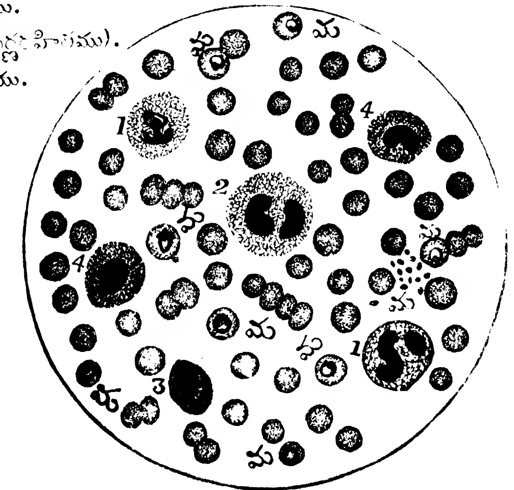
పరిశిష్టము:— 113—116

9వ పటము.

1. ప్రాకారము (12గంటలలోపల).
2. మలేరియా పురుగుయొక్క మూలపదార్థము.
3. వర్ణస్థానము (వర్ణహీనము).
4. ఉపజీవస్థానము.

10వ పటము.

చలిజ్వరము.

ఇదివ్యాపించువిధము; దీనిని నివారించు

పద్ధతులు; చికిత్స.

మొదటి ప్రకరణము.

జ్వరభేదములు.

మనదేశమునందు అన్ని వ్యాధులలోసర్వసామాన్యమైనవ్యాధి జ్వరము. గడచిన 10 సంవత్సరములలోపల ఏ సంవత్సరము యొక్క జనాభా లెక్కలు తీసిచూచినను ఈదేశమునందు జ్వరము వలన మృతినొందిన జనులసంఖ్య తక్కిన వ్యాధు లన్నిటిచే చచ్చిన వారి మొత్తముకంటె అయిదారు రెట్లు హెచ్చుగా నున్నది. (జ్వరము సామాన్య వ్యాధి.)

క్రొత్తగా మన దేశమున బుట్టిన మహామారివ్యాధి వలన గడచిన 6 సంవత్సరములలో మన హిందూదేశమున అంతటను జేరి 15 లక్షల మంది చనిపోయినట్టు కనబడుచున్నది. జ్వరమువలన ఒక్కొక సంవత్సరమునందే 40 లక్షలు మొదలు (జ్వరము ప్లేగుకంటె 15 రెట్లు ప్రజలను జంపును.)

50 లక్షలవరకు చచ్చుచున్నారు. మహామారి వ్యాధిని గురించి మాటలాడినప్పుడు ప్రజలు భయపడుచున్నారు గాని అంతకంటె 15 రెట్లు హెచ్చుగ మన దేశపు ప్రజలప్రాణములను తీయుచున్న ఈ జ్వరములను గూర్చి అందరును నిర్లక్ష్యముగ నున్నారు. ఈజ్వరముల వలన చనిపోవువారల సంఖ్యకంటె చిరకాల రోగపీడితులై బలమును కోల్పోయి పనిపాటలు చేయలేక భూమికి బరువు చేటుగానున్న ప్రజలసంఖ్య ఏటేట ఎంత హెచ్చుచున్నదో చెప్పనలవికాదు.

జ్వరములవలన కలుగు ధననష్టము.

ఒక్క బొంబాయి పట్టణములో ఒక్కొక సంవత్సరమునకు * పనిపాటలు చేయువారలలో మాత్రము లెక్కవేయగా సంవత్సరము ఒక్కంటికి రెండులక్షల ఇరువది అయిదు వేలమంది జ్వరపడుచున్నారు. వీరందరు సగటున సంవత్సరమునకు ఒక వారము పనిచెడుచున్నారు. పనివానికి సగటున దినము 1 కి రు 0-5-0లు జీతముచొప్పున లెక్కవేసికొనిచూడగా మొత్తముమీద పనివారలకు మాత్రము ఒక్కొక

* ఈలెక్కలు 1911 సం॥ రంలో ప్రచురింపబడిన డాక్టరు బెంట్లేగారి 'మలేరియా జ్వరకారణ విచారణ'యను గ్రంథము నుండి తీసికొనబడినవి.

సంవత్సరమునకు 5, 62, 500. రూపాయలు నష్టము వచ్చుచున్నది.

శరీరారోగ్య నష్టము.

జ్వరము వలన మంచము మీద నున్నవారముదినములలో కలుగు ఈనష్టమునకు, వీరలు పనిలో ప్రవేశించిన తరువాత చాలదినముల వరకు బలహీనతచేత పని తక్కువగాచేయుటవలన వారి యజమానులకు వచ్చునష్టమును, వీరుజ్వరముతో బాధపడునప్పుడు వీరి ఉపచారము నిమిత్తమై పని చెడి ఇంటియొద్దనిలిచియున్నవారికి కలుగు నష్టమును, మందులు పథ్యపానాదులు మొదలగు వానికగు కర్చుల నష్టమును ఈలెక్కలో చేరలేదు.

ప్రజలమూఢ విశ్వాసము.

ఈప్రకారముగా ఇంతింతనరాని ధననష్టమును శరీరారోగ్యనష్టమును కలుగజేయుచుండెడు ఈజ్వరమునుగూర్చి ఎంత వ్రాసినను వ్రాయవచ్చును. తమకు తెలియని విషయములలో తమ బాగుకొరకు ఎవరైన ఏదైన చెప్పిన విశ్వసించి తమతప్పులను దిద్దుకొనుస్వభావము మన ప్రజలయందు కొంచెమయినను కానరాదు. తమకు వంశపారంపర్యముగా తాతల నాటినుండి వచ్చు మూఢవిశ్వాసమును విడువరు.

ఒకానొక విధమైన పురుగు నీటి మూలమున మనశరీరములో ప్రవేశించుటచే 'కలరా' అనువ్యాధి

కలరా అమ్మవారు.

కలుగుచున్నదని అజ్ఞానియగు కాపువానికి చెప్పిన "కాదు కాదు అమ్మవారు" అనును. ఒకకాలో చేయియో ఉపద్రవముగ వాచినప్పుడు నీశరీరములో ఒకానొక విధమైన సూక్ష్మజీవులు ప్రవేశించి నీ ర

కాలికురుపు మంత్రము.

క్తమును చెరుచుటచే నీకు కురుపు వేయుచున్నదని చెప్పిన "కాదు కాదు మంత్రము" అనును; లేదా "మా పొరుగింటి వాడు ప్రయోగము చేసెను" అని చెప్పును. అమితమైన చలికుదుపుచే వడకుచు ఇంటిలో నున్నదుప్పట్లు అన్నియు కప్పుకొను నొకరోగి యొక్క శరీరమంతయు 15 నిమిషములలోపల తహతహమండుచున్నట్లు చేయుమార్పు జ్వరలక్షణమనియు, ఈజ్వరము దోమకాటు మూలమున మన నెత్తుటిలో ప్రవేశించు నొకానొక పురుగువలన కలుగు

చలికుదుపు దయ్యము.

చున్నదనియు చెప్పిన యెడల "కాదు కాదు దయ్యము" అనును. ఇట్టినమ్మకము చదువెరుగని జనసామాన్యమునందేగాక బి. ఏ. ఎం. ఏ. పరీక్షలలో తేరినామని చెప్పుకొను జ్ఞానులలో కూడ ననేక చోట్ల గమనించి యున్నాను. ఇట్టి అజ్ఞానము దేశమందంతటను వ్యాపించి యుండుటకు వైద్యులే కారకులని నానమ్మకము. ఒకవ్యాధిని గుర్తెరిగిన వైద్యునకు ఆవ్యాధిని కుదిర్చినంత మాత్రమున తనపని తీరలేదు. తన సాటి

వైద్యుల లోపము.

ప్రజలకు ఆవ్యాధియొక్క వ్యాపకమును గూర్చియు దానిని తప్పించుకొను మార్గమును గూర్చియు వివరముగ బోధింపక పోవుట మన దేశమునందలి వైద్యులలోపము.

సర్కారు వారి ఉపదేశము ప్రజలకుహితవు గానుండదు.

ఈవిషయములయందు సర్కారువారు అంతగా సాయము చేయజాలరు. ఒకవేళ సాహసించిచేయబూనినను వారి ఉపదేశములు ప్రజలకంతగా హితవుగానుండవు. ఇందుకు ఉదాహరణమేమన:—

మునిసిపల్ జవానువచ్చి కలరా రోగిగల ఒక ఇంటియందలి వారికి "రోగినందరును తాకకూడదు: ప్రత్యేకముగా నొక గదిలోనుంచి వైద్యముచేయవలెను" అని చెప్పినప్పుడును "మీయింటనుండు చలిజ్వరమునకు మీ పెరటిలోని పాడునూతిలోనున్న దోమలే కారణము. ఆనూతిని పూడ్చిన మీకు జ్వరములు రావు" అని చెప్పినప్పుడును ఆ జవాను చేసిన హితోపదేశమునకు ప్రత్యుపకారముగా రెండుతిట్లుతిట్టి తలుపులు మూసికొందురు. ఇట్టి ప్రజలకు నచ్చజెప్పి బోధించుట కేర్పడిన శానిటరీ ఇనస్పెక్టర్లనేకులు ప్రజలతో కలసిమెలసియుండి తగినరీతిని బోధచేయుటకు బదులుగా తమ యధికారమును చెలాయించుచు వీధులలోనున్న బండ్ల

జాబితాలు తయారు చేయించి న్యూసెన్సు క్రింద చేర్చి బెదిరించుచు మునసబు కరణముల ద్వారా రాయ భారముల నంపుచు కరణముల ఇండ్లలో విందుభోజనము లారగింపుచుందురు.

వైద్యులదే భారము.

కావున ప్రజల జ్ఞానాభివృద్ధి చేయుభారము శాస్త్రజ్ఞానముగల వైద్యులదే కాని సర్కారువారి దంతగా కాదు. ఈ విషయమై ప్రజలకు కావలసిన సామాన్య విషయములను బోధించు నిమిత్తము ఆరోగ్యమను పేర నొక మాసపత్రికను సాగింపబూనితిని గాని తగినంత ప్రోత్సాహము కనబడక పోవుటచేతను ఒక్కొక్క విషయమై పెక్కు సంచికలలో ముక్కలు ముక్కలుగా వ్రాయుటకంటె ఒక్కొక్క విషయమునుగూర్చి ప్రత్యేకముగా నొక్కొక్క చిన్న పుస్తకమును ప్రచురించిన నది శాశ్వతముగ నుపయోగపడునని తలచుటచేతను ఈ చిన్న పుస్తకమును వ్రాయబూనితిని.

జననమరణముల లెక్కలు తప్పులు.

మన దేశమునందు జనమరణముల లెక్కలలో వ్యాధులను క్రమముగ పేర్కొనుటలేదు. ఈ రిజిష్టర్లను తయారుచేయు గ్రామాధికారికి దేహఖాయిలా, జ్వరము, విరేచనములు, అను ఈ 3 బాపతుల వ్యాధులుతప్ప తక్కినవి తెలియవు. ఈ బాపతుల

క్రిందనైనను తన పై యుద్యోగస్థుడు గ్రామమునకు వచ్చిన దినముననే వినికినిబట్టి వ్రాయును. కాని ఏదినమున కాదినము సరియయిన కారణమును విచారించి తనకు తెలిసినంత వరకైనను వ్రాయుటలేదు. జాగ్రత్తగా వ్రాయవలెనని తలచెడు గ్రామాధికారికికూడ ఏయే వ్యాధులు ఏయే తెగలక్రింద చేరునో తెలిసికొనుటకు ఆధారములు లేవు.

కావున ఈపుస్తకములో మొదటి ప్రకరణమునందు వివిధ జ్వరములకు గల భేదములను తెలుపబూని యున్నాను. ఇందు కొఱకు ఆయాజ్వరములచే బాధపడిన రోగుల చరిత్రములను సంక్షేపముగ పటముల రూపకముగ వ్రాయించి ప్రత్యేకముగ తయారుచేయించితిని.

జ్వరభేదములు

1-వ పటము: జ్వరపుపుల్ల.

జ్వరపు పుల్ల.

వివిధజ్వరభేదములను సరిగా తెలిసికొనవలెనను నెడల 1-వ పటములో చూపబడిన జ్వరపుపుల్ల * యను నొకగాజుగొట్టముతో రోగియొక్క శరీర వేడిమిని కొలవవలెను. ఈ పుల్లయందుమధ్యభాగమున తల వెండ్రుకకంటె సన్నముగనుండు

* జ్వరపుపుల్ల:—దీనికి ఇంగ్లీషులో థర్మామీటరు అని పేరు.

గొట్టము కలదు. ఆ గొట్టములో మొదటిభాగము లావుగ నుండి పాదరసముతో నింపబడియుండును. ఈ పాదరసము వేడి తగిలి నప్పుడు హెచ్చి గొట్టము పొడుగునను ప్రాకును. చలితగిలి నప్పుడు ముడుచుకొని గొట్టము అడుగునకు దిగును. ఎంతెంత వేడికి గొట్టములోని పాదరసము ఎంతెంత హెచ్చునో కనిపట్టి ఈ మార్పులను సరిగా కొలచు నిమిత్తమై జ్వరపు పుల్లయొక్క పై భాగమును 95 మొదలు 110 వరకు 15 మెట్లుగా విభజించియున్నారు. ఈ మెట్లనే డిగ్రీలు లేక అంశములు అందురు.

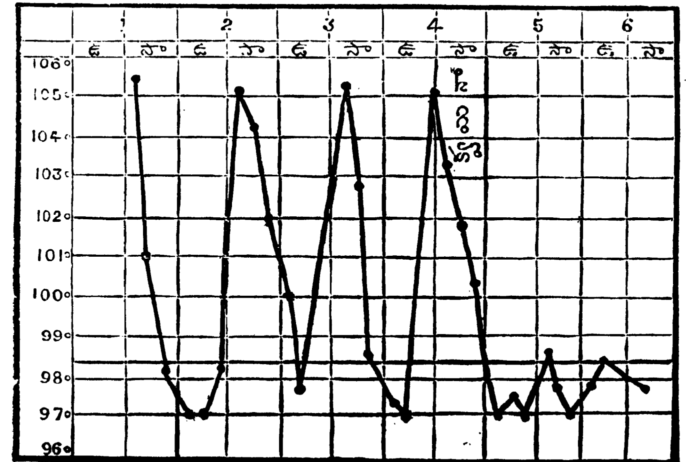
జ్వరపుపుల్లను ఉపయోగించువిధము.

ఒక రోగి యొక్క జ్వరతీవ్రమును కొలవవలెననిన జ్వరపు పుల్లయొక్క మొదటిభాగమును సాధారణముగా నా రోగియొక్క నోటిలో నాలుక క్రింద పెట్టి ఒక నిమిషమువరకు ఉంచవలెను. లేదా రోగియొక్క చంకలో చెమట లేకుండునట్లు తుడిచి జ్వరపు పుల్లయొక్క మొదటిభాగము చక్కగ నన్నిప్రక్కలను తాకునట్లుగ చంకలో పెట్టి భుజమును ప్రక్కకు అంటి యుండునట్లుగా నదిమి పెట్టవలెను. రోగికి స్మృతితప్పి యున్నప్పుడును చంటి బిడ్డల జ్వరమును తెలిసికొన వలసి యున్నప్పుడును జ్వరపు పుల్లను ఆసనములో పెట్టి జ్వరమును కొలుచుట మంచిది

జ్వరపు పుల్లలలో ననేకభేదములు కలవు. కొన్ని అరనిమిషములోనే జ్వరమును సరిగా తెలుపును మరి కొన్ని అయిదు నిమిషములకు గాని తెలుప జాలవు- ఒకసారి జ్వరమును కొలచినతరువాత తిరిగిజ్వరమును కొలవకముందు జ్వరపు పుల్లను క్రిందివైపునకు ఝాడించి దానిలోని పాదరసమును క్రిందికి దింపవలెను.

సామాన్యముగా మనశరీరము యొక్క వేడిమిసామాన్యరేఖ 98½ తొంబదిఎనిమిదిన్నర డిగ్రీలు ఉండును. అది క్రింది పటములలో 98, 99 అంకెల మధ్యనుండు దళమైన నల్లగీటువలన చూపబడినది. ఈ గీటునకు సామాన్యరేఖ (Normal) అని పేరు.

పేరు - వెంకయ్య-వయస్సు-24 సంవత్సరములు.

2-వ పటము.

జ్వరపరిమాణమును కొలుచుట.

2 వ పటములో పైకి, క్రిందికి ఎక్కుచు దిగుచు నున్నట్లుగీయబడిన గీటు జ్వరము యొక్క హెచ్చు తగ్గులను తెలియజేయును. ఈగీటు, క్రిందికి దిగు సమయమున జ్వరము తగ్గుచున్నట్లును, గీటుపైకి ఎక్కుచున్న సమయమున జ్వరము హెచ్చుచున్నట్లును ఎంచవలెను. ఈ పటములో 96, 97, 98 మొదలగు సంఖ్యలు శరీరముయొక్క వేడి యెన్నిడిగ్రీలు ఉన్నదో తెలుపు సంఖ్యలు. ఈ పటములో పైభాగమున ఉన్న 1,2,3 మొదలగు అంకెలు తేదీలను తెలియ జేయును. "ఉ" అనునది ఉదయమును "సా" అనునది సాయంకాలమును తెలియజేయును.

సామాన్య విపరీత జ్వరములు.

శరీరము యొక్క వేడిమి 100 లేక 101 డిగ్రీల వరకు ఉండిన కొంచెము జ్వరముతగిలినట్లు ఎంచుదుము. ఈ వేడిమి 103 లేక 104 వరకు ఉండిన హెచ్చు జ్వరమనియు 105 లేక అంతకంటె హెచ్చుగ నుండిన విపరీతజ్వరమనియు చెప్పుదుము. శరీరము యొక్క వేడి 97 డిగ్రీలవరకు దిగిన యెడల దేహము మిక్కిలి చల్లగానున్నదనియు 96 లేక 95 డిగ్రీలకు దిగినయెడల మిక్కిలి శీతలముగ నున్నదనియు చెప్పుదుము. జ్వరము 107 డిగ్రీలకుమించిపోయినను

శీతలము 95 డిగ్రీలకంటె దిగిపోయినను జీవించుట దుర్లభము.

దినదిన జ్వరము.

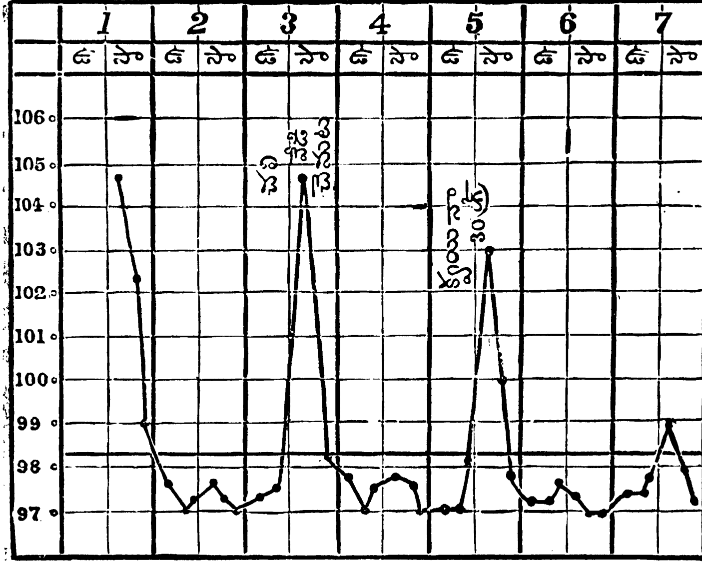
రెండవ పటములో వెంకయ్యకు 1 తేది సాయంకాలము 105 డిగ్రీలకంటె హెచ్చుగ జ్వరమువచ్చినట్లు చూపబడినది. ఆ దినము ఉదయమున ఎంత ఉన్నదో చూడలేదు. రెండవ తేది ఉదయమునకు ఆ జ్వరముతగ్గి 97 డిగ్రీలకు వచ్చియున్నది. అనగా సామాన్యముగా మన శరీరమునకుండు వేడిమికంటె తగ్గియున్నది. 2,3,4 వ తేదీలలోకూడ మధ్యాహ్నమున జ్వరము 105 డిగ్రీలవరకు హెచ్చియున్నది.

దినమువిడిచి దినమువచ్చు జ్వరము.

3 వ పటములో సుబ్బన్నకు 1 వ తేదిని జ్వరము 105 డిగ్రీలకంటె కొంచెము తక్కువగా వచ్చియున్నది. 2, 4 తేదీలను జ్వరమురానేలేదు. 3 వ తేదిని రమారమి 105 వరకును 5 తేదీని 103 వరకును వచ్చి యున్నది.

వెంకయ్యకు 4-వ తేది సాయంకాలమునను, సుబ్బన్నకు 5-వ తేది ఉదయమునను క్వయినా ఇయ్యబడినది. (2,3 పటములను చూడుము.) వెంకయ్యకు 5-వ తేది సాయంకాలమున రావలసినజ్వరము రాలేదు. శరీరవేడిమి 99 డిగ్రీలవద్దనే నిలిచిపోయినది. సుబ్బన్నకు 5 వ తేదీ సాయంకాలము

పేరు - సుబ్బన్న - వయస్సు-40 సంవత్సరములు.

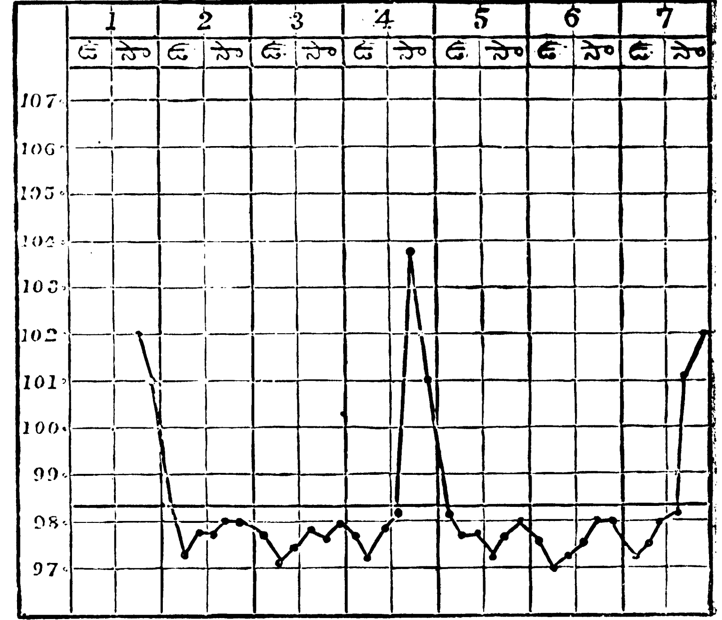
3-వ పటము.

మామూలు ప్రకారము 105 డిగ్రీలవరకు రావలసిన జ్వరము 103 డిగ్రీలవరకే వచ్చినది. వరుస ప్రకారము 7-వ తేదీని రావలసిన జ్వరమురానేలేదు. శరీర వేడిమి 99 డిగ్రీలవద్ద నిలిచియున్నది.

క్వయినా యొక్క గుణము.

పై పటములను పట్టిచూడగా వెంకయ్యకు దినదినము వచ్చుజ్వరమును, సుబ్బన్నకు దినము విడిచి దినమువచ్చు జ్వరమును, క్వయినా తీసికొనిన వెంటనే తగ్గిపోయినట్లు కనబడుచున్నది.

పేరు - రామన్న -వయస్సు-37 సంవత్సరములు

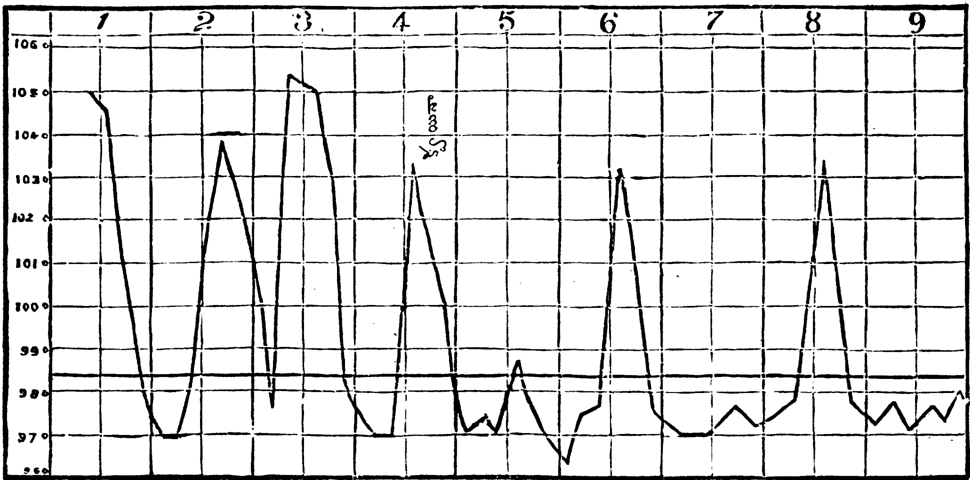

4-వ పటము.

మూడుదినముల కొకసారివచ్చు జ్వరము.

పైని చూపబడిన నాల్గవపటములోని రామన్నకు, 1, 4, 7 తేదీలను అనగా రెండు దినములు విడిచి మూడవదినమున జ్వరమువచ్చుచున్నట్లు కనబడుచున్నది.

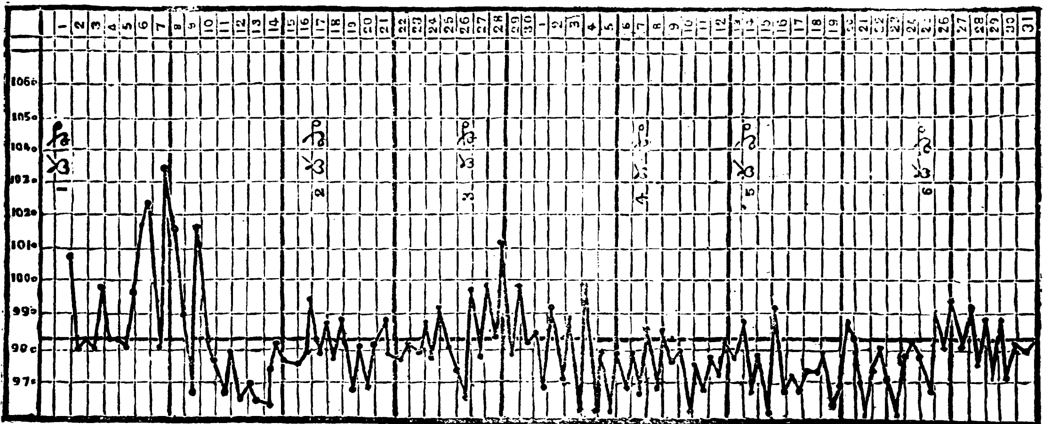
పేరు-సుబ్బారాయడు-వయస్సు-21 సంవత్సరములు.

5-వ పటము.

ఈ పటములో సుబ్బారాయనికి మొదటినాలుగు తేదీలను ప్రతిదినమును జ్వరమువచ్చుచున్నట్లును 1, 3 తేదీలను 105 డిగ్రీలవరకును 2, 4, 6, 8 తేదీలను 103, 104 డిగ్రీల మధ్యవరకును వచ్చుచున్నట్లును కనబడుచున్నది. క్వయినా వలన దినదినము వచ్చు జ్వరము దినము విడిచి దినమువచ్చుజ్వరముగా మారుచున్నది.

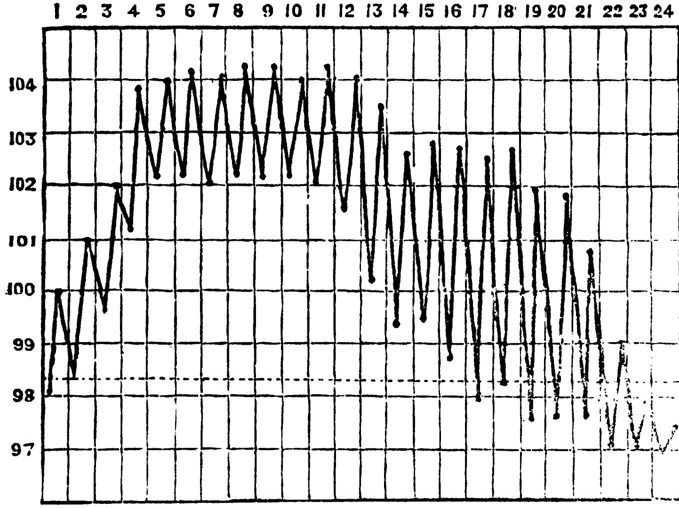
పేరు-వెంకటరత్నము-వయస్సు-30 సంవత్సరములు.

6-వ పటము.

పై పటములోని వెంకటరత్నమునకు ఈ దినము ఆదినము అను వివరము లేకుండ కొన్ని దినములు జ్వరమువచ్చుటయు, మరికొన్ని దినములు శరీరమున మిక్కిలి శీతలము గ్రమ్ముటయు మీరు చూడగలరు. ఈ జ్వరము ఎంత క్వయినా ఇచ్చినను లొంగలేదు.

పేరు నరసింహము-వయస్సు-23 సంవత్సరములు.

7-వ పటము.

ఎల్లప్పుడు విడువకుండు జ్వరము.

ఏడవ పటములోని నరసింహమునకు మొదటి తేదిని 100 డిగ్రీలవరకును, రెండవ తేదిని 101 వరకును, మూడవ తేదిని 102 డిగ్రీలవరకును నాలుగవ తేదిని 104 వరకును జ్వరము వచ్చి ఒక దినమునకంటె మరియొక దినమున నిచ్చెనమెట్లవలె హెచ్చుచు వచ్చినది. పిమ్మట 4-వ తేది మొదలు 11-వ తేది వరకు 102,104 డిగ్రీలమధ్య నిలుకడగా నిలిచియున్నది. 12 వ తేది మొదలు జ్వరము దిగుటకు ప్రారంభించి 17 వ తేది నాటికి 98 డిగ్రీలకు వచ్చియున్నది. మొదటి తేది మొదలు 17 వ తేది వరకు జ్వరము ఒక్కనాడైనను 98½ కు అనగా సామాన్య శరీరవేడిమికి దిగలేదు. ఈ జ్వరమునకు క్వయినా ఇచ్చుటవలన ప్రయోజనము కనబడలేదు.

1. పైని చెప్పబడిన రోగులకు ఆరుగురికి వచ్చిన జ్వరములు వేరు వేరు జాతి జ్వరములా లేక ఒకటే విధమైన జ్వరమా?

2. మొదటి ఇద్దరికిని క్వయినా ఇచ్చిన తోడనే జ్వరము నిలచుటయేమి? 4వ పటములోని వానికి క్వయినా ఇచ్చుటచేత ఒకదినము జ్వరము విడిచిమరునటి దినము జ్వరము విడువక పోవుటకు కారణమేమి?

3. పైని చెప్పబడిన జ్వరములు, క్రమముతప్పకుండ ఒకనికి దినదినమును, మరియొకనికి దినము విడిచి దినమును, ఇంకొకనికి 3 దినముల కొకసారియు వచ్చుటకును, 5 వ పటములోని వానికి ఏవిధమైన క్రమము లేకుండవచ్చుటకును ఏమైనను కారణములున్నవా?

4 పైని 2,3,4,5, 6 పటములలో జూపబడిన రోగులకు జ్వరము విడిచి విడిచి వచ్చుచుండెను. ప్రతి దినము కొంతకాలము కొంచవరకును, నడుమనడుమ

నొకటి రెండు దినములు కొందరకును, బొత్తిగ జ్వరము లేకయుండెను. 6 వ పటములోని రోగికి 1 వ తేదిని వచ్చిన జ్వరము 17 వ తేది వరకు నొక్క క్షణమైన విడువక నిలుకడగా నుండెను. ఇట్లు ఎల్లప్పుడును విడువకుండు జ్వరములకును విడిచి విడిచి వచ్చు జ్వరములకును గల భేదమేమి?

ఈ విషయములన్నియు ముందుప్రకరణములలో వివరింపబడును.

రెండవ ప్రకరణము.

చలిజ్వరముయొక్క పూర్వచరిత్ర.

చలిజ్వరమునకు (1) మన్యపు జ్వరము (2) వరుస జ్వరము (3) శీతకాల (శీతకట్టు) జ్వరము అని మూడు పేర్లు. ఈ జ్వరమునకు ఇంగ్లీషున మలేరియా (Malaria) అని పేరు. నామాంతరములు.

మన్యపుజ్వరము:—మన్యములనగా అడవిప్రదేశములు. అచ్చట ఈజ్వరము హెచ్చుగ వ్యాపించియుండును. కనుక ఈజ్వరమును మన్యపు జ్వరమందురు. కాని ఇప్పుడీజ్వరము నిజమయిన అడవులనుండి చెన్నపట్టణము బొంబాయి మొదలగు మహాపట్టణములను నివాసస్థానముగా చేర్పరుచుకొనుటచేత దీనికి ఈ పేరు నిరర్థక మగుచున్నది. మన్యపు జ్వరము

వరుసజ్వరము— దినమువిడిచి దినముగాని, దిన దినముగాని, క్రమముతప్పక వచ్చుచుండుటచే నీ జ్వరమునకు చెన్నపట్టణపు ప్రాంతములందు వరుస జ్వరమని పేరు. వరుస జ్వరము.

మలేరియా జ్వరము.

మలేరియా:—ఈపదమునకు ఇంగ్లీషుభాషలో చెడుగాలి అని వ్యుత్పత్త్యర్థము. ఈజ్వరము బురద గుంటలు మొదలగువానినుండి వచ్చు చెడుగాలిని పీల్చుటవలన కలుగుచున్నదని ఆంగ్లేయులు కొంత కాలముక్రిందట నమ్మియుండిరి. అందువలన దీనికి మలేరియా అని పేరుపెట్టిరి. కాని క్రింద మీరు చదువబోవు ప్రకారము ఈ జ్వరమునకు ముఖ్య కారణము దోమకాటని స్పష్టపడి యున్నందున మలేరియా అను పేరుగూడ నిరర్థకము.

దోమ జ్వరము.

దోమజ్వరము:—కొందరు దీనికి దోమజ్వర మని పేరుపెట్టిన బాగుగనుండునని తలచిరి.

కాని చలిజ్వరమన్న పేరు అనేక ప్రదేశములలో తరుచుగ వాడుకలోనున్నందునను, సాధారణముగా ఈజ్వరమునకు ముఖ్యచిహ్నములు చలియు జ్వరమును అయి యున్నందునను, చలిజ్వరమను పేరే వాడుచున్నాను.

శీతకట్టు జ్వరము.

శీతకాల జ్వరము:—శీతకాలమునందు అనగా నవంబరు, డిశంబరు, జనవరినెలలలో ప్రబలి యుండుటచే ఈజ్వరమునకు శీతకాల (శీతకట్టు) జ్వరమనియు కొన్నిచోట్ల పేరుగలదు.

చలిజ్వరము యొక్క ముఖ్య చిహ్నములు.

(1) నియమితకాలమునకు జ్వరమువచ్చుట:—ఏదో యొకక్రమమున ప్రతిదినమునగాని దినము విడిచి దినమునగాని, రెండుదినములు విడిచి మూడవ దినము:—మునగాని, జ్వరమువచ్చుట అనగా జ్వరము వచ్చినదిమొదలు 24 గంటలకుగాని, 48 గంటలకుగాని, 72 గంటలకుగాని తిరిగి జ్వరమువచ్చుట.

(2) విడిచి విడిచి జ్వరము వచ్చుట:—ఒకనాటి జ్వరమునకును మరియొకనాటి జ్వరమునకును మధ్య కొంతకాలము జ్వరములేకుండ నుండుట.

(3) జ్వరము సాధారణముగా చలితో ప్రారంభించి చెమటతో విడచుట.

(4) రక్తహీనము, జ్వరపుగడ్డ, మొదలగునవి దీర్ఘ జ్వరములచే కలుగుట.

ఇవి ఈ వ్యాధియొక్క ముఖ్య చిహ్నములు.

(1) పూర్వ చరిత్ర:—

చలిజ్వరము యొక్క పూర్వచరిత్ర.

మనదేశపువైద్యులు పూర్వకాలమునందు ఈ జ్వరములను గుర్తించి యున్నారు. ఈ జ్వరములను మన ప్రాచీనగ్రంథములలో విషమజ్వరములని వాడి యున్నట్లు తోచుచున్నది. ఈవిషయమై పండిత డి. గోపాలాచార్యుల వారిచే ఆంధ్రవాఖ్యాన సహిత

ముగ ప్రచురింపబడిన "మాధవనిదానము" నుండి కొన్ని భాగములను క్రింద కనబరుచుచున్నాను.

విషమజ్వర భేదములు.

విషమ జ్వర భేదములు.

"శ్లో॥ సన్తత స్సతతో౽న్యేద్యు స్తృతీయక చతుర్థ కౌ॥

తా॥ సన్తత జ్వరమనియు, సతత జ్వరమనియు అన్యేద్యుష్క జ్వరమనియు తృతీయక జ్వరమనియు, చతుర్థకజ్వరమనియు, విషమజ్వరము ఐదువిధంబులై యుండునని భావము"

రసము, రక్తము, మాంసము, మేదస్సు, అస్థి, మజ్జ, శుక్రము అను ధాతువుల నాశ్రయించి యున్న వాత, పిత్త, శ్లేష్మములను దోషముచే నీ జ్వరములు గలుగుచున్నవని చెప్పబడియున్నది.

"శ్లో॥ సన్తతం రసరక్తస్థః। సో౽న్యేద్యుః పిశితాశ్రితః॥
మేదోగత స్తృతీయేహ్ని । అస్థిమజ్జగతః పునః ॥
కుర్యాచ్చతుర్థకం ఘోరం।అన్తకంరోగసఙ్కరం॥

తా॥ సంతత జ్వరము రసధాతువు నాశ్రయించి జనించుననియు, సతతజ్వరము రక్తధాతువు నాశ్రయించి జనించుననియు, అన్యేద్యుష్కంబను జ్వరము మాంసము నాశ్రయించి జనించుననియు, తృతీయక జ్వరము మేదస్సునాశ్రయించి జ్వరమువ్యాపించిన దినమునకు మూడవదినమునందు వరుసగా వచ్చుననియు, అస్థిమజ్జల నాశ్రయించి జ్వరము వ్యాపించినదినమునకు నాల్గవదినమున మరల వ్యాపించునది చతుర్థక జ్వరమనియు భావము. అట్టి చతుర్థకజ్వరము ఓరువ నశక్యమై యమునిబోలె ప్రాణముల హింసించుచు అనేకరోగముల గలిగించును. మరియు చరకమున:—

"రక్తధాత్వాశ్రయః ప్రాయోదోష స్సతతకంజ్వరం.

"రక్తధాతువు నాశ్రయించి సతతక జ్వరము తరుచుగ జనించును." అని యుండుటంజేసి ప్రకృత మూలమున "సంతతః" అనుపదము "సతత" అను పదమునకు గూడ నుపలక్షణంబుగాన సతతజ్వరము రక్తధాతువు నాశ్రయించి యుండుననే యర్థము లభించెనని యెరుంగునది.

సంతతాది జ్వరలక్షణములు. [వా॥

సంతత జ్వరము.

శ్లో॥సప్తాహంవా దశాహంవా ద్వాదశాహ మథాపి
సన్తత్యాయో విసర్గస్స్యాత్స న్తతస్సనిగద్యతే॥

తా॥ ఏడుదినముల కాలమైనను పదిదినముల కాలమైనను పనిరెండు దినముల కాలమైనను ఒక క్షణ కాలము గూడవిడువక అనుసరించియుండు జ్వరము

సంతత జ్వరమనంజను. ఇచ్చట దోషత్రయ ప్రకోపముచే జనించిన సన్తత జ్వరమునందు వాతము అధికముగ నున్నచో ఏడుదినముల వరకు జ్వరము విడువక అనుసరించి యుండుననియు, పిత్తము అధికముగ నుండునపుడు జనించిన జ్వరము పదిదినములవరకు నిరంతరముగ వ్యాపించియుండుననియు, కఫము అధికముగ నుండునపుడు కల్గినజ్వరము పనిరెండు దినములవరకు ఎడలేక నుండుననియు అర్థము.

సతతక అన్యేద్యుష్క తృతీయక చతుర్థక జ్వర లక్షణములు.

శ్లో॥ అహోరాత్రే సతతకో ద్వౌకాలావనువర్తతే।
అన్యేద్యుష్క స్త్వహోరాత్రఏకకాలం ప్రవర్తతే॥
తృతీయక స్తృతీయేహ్ని చతుర్థేహ్ని చతుర్థకః॥

సతతక జ్వరము.

తా॥ రాత్రిపగలు ఈ రెండుకాలముల యందును జ్వరవేగమును జూపునది సతతక జ్వరమనంజను. అనగా పగటియందు జ్వరమువ్యాపించి సాయంకాలమున శమించి మరల రాత్రియందు జ్వరవేగమును జూపునది సతతక జ్వరమని భావము. రాత్రియందైనను పగటి యందైనను ఒక కాలమున వ్యాపించునది అన్యేద్యుష్క జ్వరమని చెప్పందగును. జ్వర

అన్యేద్యుష్క జ్వరము.

తృతీయక జ్వరము.

చతుర్థక జ్వరము.

వేగము కల్గిన దినముమొదలు మూడవనాడు మరల వ్యాపించునది తృతీయక జ్వరమనందగు. జ్వరవేగముకల్గిన దినమునకు నాల్గవనాడు వ్యాపించునది చతుర్థక జ్వరమనందగు. ఇచ్చటపగలురెండు కాలములయందును రాత్రిరెండు కాలముల యందును వ్యాపించు జ్వరము సతతక జ్వరమనియు, పగలు ఒకకాలము నందును రాత్రియొక కాలమునందును వ్యాపించునది అన్యేద్యుష్క జ్వరమనియు కొందరు వచించెదరు.

మతాంతరమున విషమ జ్వరలక్షణము.

శ్లో॥ కేచిద్భూతాభిష జ్గోత్థం బ్రువతే విషమజ్వరమ్॥

తా॥ కొందరు భూతసంబంధము వలన జనించిన జ్వరమునకు విషమ జ్వరమని వచించెదరు.

తృతీయక జ్వరభేదములు.

శ్లో॥ కఫపిత్తాత్త్రికగ్రాహీపృష్ఠాద్వాతకఫాత్మకః
వాతపిత్తాచ్ఛిరోగ్రాహీ త్రివిధస్స్యాత్తృతీయకః.

తా॥ కఫపిత్తములు అధికములై యున్నప్పుడు జనించిన తృతీయక జ్వరము తొలుత వెన్నెముకకు క్రింది భాగమున వేదనను కల్గించి శరీరమున వ్యాపించును. వాతకఫములు అధికములై యుండునప్పుడు

జనించు తృతీయక జ్వరము తొలుత వీపునందు వేదనను కల్గించి శరీరమున వ్యాపించును. వాతపిత్తములు అధికంబులై యుండునపుడు జనించు తృతీయక జ్వరము తొలుత శిరస్సునందు వేదన గల్గించి పిమ్మట శరీరమున వ్యాపించును. ఇత్తెరంగున తృతీయక జ్వరము మూడువిధంబులై యుండును.

చతుర్థక జ్వరభేదము.

శ్లో॥ చతుర్థకో దర్శయతి ప్రభావం ద్వివిధంజ్వరః।
జఙ్ఘాభ్యాం శ్లైష్మికః పూర్వంశిరస్తో౽నిలసంభవః॥

తా॥ వాతపిత్త కఫములలో కఫము అధికముగ నున్నపుడు జనించు చతుర్థక జ్వరము తొలుతపిక్కలయందు నొప్పిని కల్గించి పిదప శరీరమున వ్యాపించును. వాతము అధికముగ నుండునపుడు జనించు చతుర్థక జ్వరము తొలుత శిరస్సున వేదనకల్గించి పిమ్మట శరీరమున వ్యాపించును. ఇత్తెరంగున రెండు విధంబులైన శక్తిని చతుర్థక జ్వరము జూపునని భావము.

రసగత జ్వరచిహ్నములు.

రసగతజ్వరము

శ్లో॥ గురుతా హృదయోత్క్లేశస్సదనం
ఛర్ద్యరోచకౌ। రసస్థేతుజ్వరేలిఙ్గం

దైన్యంచాస్యోప జాయతే॥

తా॥ జ్వరము రసగతంబైన యపుడు శరీరము భారముగా నుండుట, రొమ్మడపు, అవయవములు శిథిలంబులై యుండుట, వమనము, అరుచి, మనస్సు నక్లేశము గల్గుట, ఇట్టి చిహ్నములు గల్గును. మున్ను వచించిన వాతపిత్త కఫములచే జనించిన నానావిధ జ్వరములను ఈ లక్షణములచేత రసగతంబులని యెఱింగి రసాదిధాతువులకు విరోధముగల్గ నీయక నాయా జ్వరమునకు చికిత్స జేయవలెనని భావము. క్రిందజెప్పబడు రక్తాది ధాతువులయందును ఈరీతిగనే యెరుంగునది.

రక్తగత జ్వరలక్షణము.

శ్లో॥ రక్తనిష్ఠీవనందాహో మోహచ్ఛ
ర్దన విభ్రమాః। ప్రలాపః పిడకాతృష్ణా రక్తగతజ్వరము.
రక్తప్రాప్తేజ్వరేనృణామ్॥

తా॥ రక్తమును ఉమియుటయు, తాపము, మూర్ఛ, వమనము, ఒడలుతిరుగుట, అనర్థముగ మాటలాడుట, శరీరమున బొబ్బలు లేచుట, దప్పి, ఈ లక్షణములు రక్తగతమైన జ్వరమునందు మనుజులకు కల్గును.

మాంసగత జ్వరలక్షణము.

శ్లో॥ పిణ్డికోద్వేష్టనం తృష్ణా సృష్టమూత్ర
పురీషతా।
ఉష్మాన్త ర్దాహవిక్షేపౌ గ్లానిస్స్యాన్మాం
సగేజ్వరే॥

మాంసగత జ్వరము.

తా॥ పిక్కల యందుండు మాంసమున కట్టెలతో గొట్టిన రీతిగ బాధగల్గుట, దప్పి, మూత్రపురీషము లధికముగా బైలు వెడలుట, ఒడలు మిగుల వేడిగానుండుట, శరీరమునకు లోపలతాపము గల్గుట, హస్తపాదాద్యవయవములను చలింపజేయుట, శరీరము బడలియుండుట, ఈ లక్షణములు మాంసగతమైన జ్వరమునందు విశేషముగ కలుగును.

మేదోగత జ్వరలక్షణము.

శ్లో॥ భృశం స్వేదస్తృషా మూర్ఛా ప్రలా
పశ్ఛర్దిరేవచ।
దౌర్గంధ్యా రోచకౌగ్లానిర్మేదస్థేచా
సహిష్ణుతా॥

మేదోగత జ్వరము.

తా॥ మేదోగతమైన జ్వరమునందు మిక్కిలి చెమటయు దప్పియు, మూర్ఛయు, అర్థములేక అధికముగా మాట్లాడుటయు, వాంతియు, శరీరమున దుర్గం

ధంబును, అరుచియు, బడలికయు, బాధలనోర్వజాలకుండుటయు ఈలక్షణములు కలుగును.

అస్థిగత జ్వరలక్షణము.

శ్లో॥ భేదోస్థ్నాం కూజనం శ్వాసోవిరేకశ్ఛ
ర్దిరేవచ।
విక్షేపణంచ గాత్రాణాం ఏతదస్థిగతే
జ్వరే॥

అస్థిగతజ్వరము

తా॥ అస్థిగతమైన జ్వరమునందు అస్థులలో విరిగినట్లు నొప్పిగల్గుట, కంఠమున కూతలు బుట్టుట, శ్వాసంబధికమగుట, విరేచనము, వాంతి, చేతులు, కాలుమొదలయిన అవయవములను కదలించుట ఇట్టి లక్షణములు కలుగును.

మజ్జగత జ్వరలక్షణము.

శ్లో॥ తమఃప్రవేశనం హిక్కా కాసశ్శైత్యం
వమిస్తథా।
అన్తర్దాహో మహాశ్వాసో మర్మభే
దశ్చ మజ్జగే॥

మజ్జగత జ్వరము.

తా॥ మజ్జగతమైన జ్వరమునందు చీకటిలో ప్రవేశించినట్లు కన్నులుగానరాకుండుట, వెక్కిళ్లు, దగ్గు,

చలి, వాంతి, అ_స్తశ్శరీరమున తాపముగల్గుట, శ్వాసాధికారమున జెప్పంబడు మహాశ్వాసము, మర్మంబుల భేదించినరీతిగ బాధగల్గుట ఈ లక్షణములు గల్గును.

శుక్రగత జ్వరలక్షణము

శుక్రగత జ్వరము.

శ్లో॥ మరణం ప్రాప్నుయాత్తత్ర శుక్రస్థాన
గతేజ్వరే।
శేఫస_స్తబ్ధతామోక్షః శుక్రస్యతు
విశేషతః॥

తా॥ శుక్రస్థానమును పొందిన జ్వరమునందు మేఢ్రము స్తంభించి యుండును. శుక్రం బధికముగా స్రవించును. రసాదిధాతువులలో శుక్రగత జ్వరమునందుమనుజుడు మృతుండగును.

రసాది ధాతుగత జ్వరములలో సాధ్యాసాధ్య నిర్ణయము.

శ్లో॥ రసరక్తాశ్రితస్సాధ్యోమాంసమేదోగతశ్చయః॥
అస్థిమజ్జగతః కృచ్ఛ్రీశుక్ర స్థస్తునసిధ్యతి.

తా॥ మున్ను చెప్పిన రసాదిగత జ్వరములలో రసరక్త మాంసమేదోగత జ్వరములు సాధ్యంబులై యుండును. అస్థిమజ్జల నాశ్రయించిన జ్వరములు కష్ట సాధ్యంబులై యుండును. శుక్రగతమైన జ్వరము సాధ్యంబుగాదు.

సాధ్య జ్వరలక్షణము.

శ్లో॥ బలవత్స్వల్పదోషేషు
జ్వరస్సాధ్యోనుపద్రవః॥

తా॥ మిక్కిలి బలవంతులైన మనుజులకు స్వల్పంబులైనవాతాది దోషములచే జనించిన జ్వరము కాసాద్యుపద్రవములు లేకున్నయెడ అట్టి జ్వరము సాధ్యంబైయుండును. జ్వరోపద్రవములు గ్రంథాంతరమునం దీరీతిగనున్న యవి "కాసోమూర్ఛారుచిశ్ఛర్దిస్తృష్ణాతీ సార విడ్గ్రహాః। హిక్కా శ్వాసాఙ్గభేదాశ్చ జ్వరస్యోపద్రవాదశ॥" దగ్గు, మూర్ఛ, అరుచి, వాంతి, దప్పి, అతిసారము, మలబంధము, వెక్కిళ్లు, శ్వాసము, ఒళ్లునొప్పులు, ఈపదియు జ్వరమునందు గల్గు నుపద్రవంబులని భావము.

అసాధ్య జ్వరలక్షణము.

అసాధ్య జ్వరము.

శ్లో॥ హేతు భిర్బహుభిర్జాతో బలిభిర్బహులక్షణః।
జ్వరఃప్రాణాన్తకృద్యశ్చ శీఘ్రమింద్రియనాశనః॥

తా. మిక్కిలి బలయుక్తంబులైన అనేక హేతువులచే జనించి అనేక చిహ్నములుగల జ్వరంబును, జనించినతోడనే త్వక్ చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణంబులను జ్ఞానేంద్రియ పంచకములు; వాక్పాద

పాణి పాయూపస్థలను కర్మేంద్రియములు; మనస్సు; ఈపదునొకం డింద్రియములను స్వవిషయములయందు ప్రవర్తింపనీయక నశింపంజేయు జ్వరము ప్రాణాంతకరంబగును; అసాధ్యంబని భావము."

విషమ జ్వరములలో చలిజ్వరములుజేరి యున్నవి.

పైన వివరింపబడిన జ్వరలక్షణము లన్నియు ఇప్పుడు వ్యాపించియుండు చలిజ్వరములలో క్రమముగ కానుపింపక పోయినను ఈ జ్వరములుకూడ నరుసక్రమమున ప్రతిదినము నిర్ణీతకాలమునందు గాని, దినమువిడిచి దినముగాని, మూడుదినముల కొకసారిగాని, నాల్గుదినముల కొకసారిగాని వచ్చుచుండుటచే, పూర్వకాలపు వైద్యులచే వివరింపబడిన జ్వరములలో ఈ చలిజ్వరములు చేరియున్నవని నిర్ధారణచేయక తప్పదు.

కాని, ఈ జ్వరములకు కారణము మన ప్రాచీన శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పినట్లు కాదనియు దోమకాటుచే మనశరీరములో ప్రవేశించెడి యొకానొక సూక్ష్మమైన వృక్షజాతి ప్రాణియనియు ఇటీవలి ఐరోపాదేశపు వైద్యులు కనిపట్టియున్నారు. ఈ విషయమై క్రింద వివరింపబడును.

ఐరోపాఖండమునందలి చలిజ్వరము.

2. ఐరోపాఖండము నందు అనాది నుండియు దక్షిణభాగమున నీజ్వరములు అమితముగనుండినవి.

పూర్వులు చలిజ్వరములకు చెడుగాలి కారణ మనిరి.

గ్రీసుదేశమునందు హిపొక్రెటీసు (Hippocrates) మొదలగువైద్యులు ఈ జ్వరములనుగూర్చి వ్రాసియున్నారు. విడిచివిడిచి వచ్చుటయు చలితో వచ్చుటయు, వీరు వర్ణించియున్నారు. కొన్నిజ్వరములు విషజ్వరములనియు, మరికొన్ని సామాన్యజ్వరములనియు నీవైద్యులు కనిపట్టిరి. కాని మొన్న మొన్నటి వరకు ఐరోపాదేశీయులు, ఈజ్వరములు చెడువాయువులవలన వచ్చుచున్న వని నమ్మియుండిరి. ఏలయన ఈ జ్వరము విరివిగ నీటిముంపుగల పల్లపు ప్రదేశములయందును, తుక్కు, జమ్ము, మొదలగునవి గల ఆవలు, బందలు, కుంటలు గల ప్రదేశములయందును, ప్రబలియుండుటచేత ఈ వ్యాధిని గలిగించు విషము బురదనేలలనుండి వెడలు వాయువులనుండియే వచ్చునని వారు తలచియుండిరి. ఈ వ్యాధియొక్క వ్యాపకమున కిట్టి బురదనేలలు కారణములు కాకపోయినను ఎట్లు సహాయకారులగునో ముందు చదువగలరు.

క్వాయినా పట్టను చింకానుఅను ఆమె కని పట్టెను.

1640సంవత్సరమునందు(Countess Chinchon) చింకానను నామె, ఇప్పుడామెపేరు మీదుగావాడబడు సింకోనాబార్కు అను క్వాయినాపట్టను కనిపట్టి ఈ జ్వరములకు మిక్కిలి ప్రసిద్ధిగా ఉపయోగించుచుండెను. 60 సంవత్సరముల పిమ్మట టూర్టియను

ఇటాలియా వైద్యుడు అక్కడి జ్వరములను క్వాయి నావలన కుదురునవనియు క్వాయినావలన కుదరనివి అనియు రెండుతరగతులుగా విభజనచేసి చూపెను. 1880 వ సంవత్సరము వరకు వైద్యు లనేకులు కొందరీ జ్వరము సూక్ష్మజీవుల వలన బుట్టినదనియు, మరి కొందరు చెడుగాలివలన బుట్టినదనియు వాదించుకొను చుండిరి.

రక్తములో మలేరియా పురుగును లేవరన్ కని పట్టెను.

ఈ సంవత్సరమున లేవరన్(Laweran) అను ఫ్రెంచివైద్యుడు ఈవ్యాధిగల రోగుల నెత్తుటిలో క్రింది పటములో జూపబడినట్లు చంద్రవంకవలె ప్రత్యేక ఆకారముగల యొకపురుగును కనిపట్టెను. పిమ్మట ఈపురుగు కదులుచుండుటయు, కొన్నిమార్పులను చెందుటయు

౩-వ పటము.

కూడ నితడు కనిపట్టెను. చలిజ్వరముల యొక్క ఉత్పత్తిని కనుగొనిన మహానుభావులలో నీతడే మొదటివాడు. ఈతనికీర్తి శాశ్వతముగ నుండును. ఇతడిది కనిపట్టినను చిరకాలమువరకు ప్రజలు దాని యుపయోగమును కనుగొన లేకపోయిరి. ఇటలీ దేశపువైద్యసంఘమువారు తాము బురద నుండి తీసిన ఒకానొక విధమైన సూక్ష్మజీవియే ఈ

చలి జ్వరమునకు కారణమని వాదించుటచే లేవరను యొక్క వాదము మూల బడెను.

దోమలకు మలేరియాకు సంబంధ మున్నదని మేన్సన్ కని పట్టెను.

1894 సంవత్సరములో మేన్సన్ (Manson) అను నాతడు చలిజ్వరములు వచ్చు స్థలములును, దోమలుండు స్థలములును, ఒకటియేయని కనిపట్టి అందుచేత దోమలకును, చలి జ్వరములకును ఏదో ఒకవిధమైన సంబంధ ముండవలెనని ఊహచేసెను. ఇదిగాక మానవుల నెత్తురును వెలుపలికి తీసినప్పుడే గాని, నెత్తురు మానవుల దేహములో ప్రవహించునప్పుడు చంద్రవంక వలెనుండు మలేరియా పురుగులు పెరుగుటగాని, మార్పులను పొందుట గాని లేదని కూడ మేన్సన్ కనిపట్టెను. ఇట్లు వెలుపలకు తీయబడిన రక్తమునందుమాత్రమే వృద్ధిపొందు స్వభావము మలేరియాపురుగుల కుండుట వలన దాని ప్రయోజన మేమో కనిపట్టవలెనని అతడు ప్రయత్నించెను.

దోమకడుపులో మలేరియా పురుగులు పెరుగుట రాస్ కనిపట్టెను

ఈతనిదారి ననుసరించి (Major Ross) మేజరు రాస్ అనునతడు 1895 సం॥ రం మేయినెల మొదలు చెన్నపట్టణములో ననేక సంవత్సరములు కృషిచేసెను. ఇతడు సాధారణముగ మన ఇండ్లలోనుండు క్యూలెక్సు (Culex) అను ఒకానొక విధమయిన,

దోమలను పట్టుకొని చలిజ్వరపు రోగులమీద కరపించెను. అట్లు చలిజ్వరపు రోగుల నెత్తురును త్రాగిన దోమలను పెంచి ఆ దోమలను మొదటిదినమున ఒకదానిని రెండవదినమున మఱియొకదానిని మూడవ దినమున ఇంకొకదానిని ఇట్లు అనేక దినములు వరుసగా దినమున కొక్కొకదానిని కోసి వాని లోపలి అవయవములను పరీక్షించెను. ఇట్టి పరీక్ష వలన మలేరియా పురుగు దోమ కడుపులో వెలుపలి కంటె మిక్కిలి వృద్ధిగ పిల్లలను పెట్టునని కనిపట్టెను. గాని మరియేమియును తెలిసికొనలేకపోయెను.

అంతట 1897 సం॥ రం ఆగస్టు నెలలో నితడు ఈ క్యూలెక్సు దోమనువిడిచి అనాఫెలీసు(anopheles) దోమనుపట్టి పరీక్షచేయుటకు ప్రారంభించెను.

పక్షులలోని చలిజ్వరము వంటి జ్వరము.

1898 సంవత్సరములో ఇతడు కలకత్తాకు మార్పబడెను. ఇక్కడ అప్పుడు చలిజ్వరపురోగులు లేకపోవుటచేత ఈ చలిజ్వరమువంటి మరియొక జ్వరమును పక్షులలో కనిపట్టి ఆపక్షులను పెంచి తన ప్రయోగములను వానిమీద చేయుచుండెను. ఈపక్షుల జ్వరమును కలిగించు పురుగులును మలేరియాజ్వరమునుకలిగించు పురుగులవలెనే దోమకడుపులో పెరుగుటయు. అవి దోమయొక్క పొట్టగోడను చొరుచు

కొనిరక్తప్రవాహముగుండ ఉమ్మితిత్తులలోనికి ప్రవేశించుటయు కనిపట్టెను. తరువాత నితడు కొన్ని దోమలనుపెంచి వానిని చలిజ్వరముగల పిచికలమీద కరిపించి వాని ఉమ్మిలో కొన్ని దినముల తరువాత చలిజ్వరపు పురుగుల గ్రుడ్లను కనుగొనెను. ఈ దోమలను రోగములేని పిచికలమీద కరిపించి, 5 మొదలు 8 దినములలో పరీక్షార్థమేర్పడిన 28 పిచికలలో 22 పిచికలకు ఈవ్యాధితప్పక వచ్చినట్టు కనిపట్టెను.

దోమమూలముననె చలిజ్వరపు పురుగు వ్యాపించుచున్నది.

అటుపిమ్మట ఇటలీదేశపువైద్యులందరును మిక్కిలి శ్రమపడి పనిచేసి ఒకమనుష్యునినుండి మరియొక మనుష్యునికి దోమమూలముననే చలిజ్వరము వ్యాపించుచున్నదని కనిపట్టిరి. వారు చలిజ్వరముగల రోగియొక్క నెత్తురును త్రాగిన దోమలను ఏమియును రోగములేని మనుష్యులమీద కరిపించిరి. ఆమనుష్యులకు కొన్ని దినములలో తప్పక చలిజ్వరము వచ్చుటయు, వారి నెత్తుటిలో మలేరియాపురుగులు పెక్కువేలుగా వృద్ధినొందుటయు పిమ్మట కనిపట్టబడెను. ఈ విషయమునే ఇంగ్లాండుదేశములో (Manson) మేన్సన్ కూడ శోధించి స్థిరపరచెను. అది ఎట్లన చలిజ్వరపురోగిని కరచిన దోమలను ఇతర దేశముల నుండి లండను పట్టణమునకు రవానాచేసి అక్కడ

రోగములేని ఇద్దరుమనుష్యులమీాద నితఃు కరపించెను. ఈ యిద్దరికి కొన్నిదినములయిన పిమ్మట చలిజ్వరమువచ్చి వారి నెత్తురులో మలేరియాపురుగులు కనబడెను.

మలేరియాజ్వరముయొక్క వ్యాపకమునకు ఇట్లుతోడ్పడు మలేరియాపురుగును గూర్చియు దోమను గూర్చియు, ముందు ప్రకరణములలో తెలియగలదు.

మూడవ ప్రకరణము.

మలేరియా పురుగు.

చలిజ్వరముయొక్క కారణము చక్కగ తెలిసిమలేరియా కొనవలెనన్న మలేరియా పురుగుయొక్క జీవితపు చరిత్రను మొదట తెలిసికొనవలెను. వేరొకమాట తెనుగు భాషలో లేనందున దీనికి పురుగు అనిపేరు పెట్టితిమేకాని దీనియొక్క నడవడికలు చదివిన పిమ్మట ఇది సామాన్యమైన పురుగుకాదని మీారు తెలిసికొనగలరు. ఇది జీవశాస్త్రములోని వికారిణి (Amoeba)వంటిది. విజ్ఞానచంద్రికాగ్రంథమాలలోని 3 వ గ్రంథమగు జీవశాస్త్రముయొక్క మొదటి ప్రకరణముచూడుడు. ఇదియు దానివలెనే జీవస్థానముగల మూలపదార్థపుసముదాయము. 9 వ పటము చూడుము. దీనికి నోరులేకున్నసిది నెత్తురు త్రాగి వృద్ధిపొంది పిల్లలను పెట్టును. వీనిని ఒకదానిపైనొకటిని దొంతరగాపెట్టిన ఒక అంగుళము ఎత్తునకు 3000 మొదలు 24000 వేలవరకు పట్టును. దీనికి కాళ్లుచేతులు లేకున్ననిది ఒకచోటనుండి మరియొక చోటికి ప్రాకగలదు.

పురుగు మూల పదార్థపు సముదాయము

మలేరియా పురుగు ఇది మన నెత్తుటి లో బ్రతుకును.

ఇది నెత్తురు త్రాగి బ్రతుకునని చెప్పియుంటిమి. ఈపురుగు తన ఆహారమును సంపాదించుకొనుటకుగాని జీర్ణముచేసికొనుటకుగాని శ్రమపడదు. ఇతర జీవులచే తయారుచేయబడి సిద్ధముగానున్న ఆహారమునుతిని బ్రతుకును. ఇందుచేనిది జీవశాస్త్రములో పరాన్న భుక్కులనియెడు(Parasites) జాతిలోచేరుచున్నది. దీనిని ఇద్దరు పోషింతురు. మొదటి పోషకుడుమానవుడు. మానవుల నెత్తురు దీని మొదటి నివాసస్థానము. మానవులరక్తమును త్రాగి త్రాగి తుదకిది వారికే అపకారముచేయును. దీనిపోషకులలో రెండవది ఆడదోమ. ఈ యిద్దరు పోషకుల సాయమున నీపురుగు ఎంతెంత కాలము ఎప్పుడెప్పుడు జీవించునో తెలిసికొనవలెను.

మన నెత్తురు లోని కణములు.

మలేరియాపురుగు మననెత్తురులో నెట్లు నివసించునో తెలిసికొనుటకు మననెత్తురును గురించి ముందుగా నెరుగవలెను. మన నెత్తుటిలో ఎర్రకణములు తెల్లకణములు అని రెండు విధములగు అణుమాత్రములైన జీవులు గలవు. ఇవి రసి అను ఒకానొక విధమైన ద్రవపదార్థమునందు తేలుచుండును. నెత్తురుచుక్క నొకదానిని సూదిమొనతో నెత్తి

యొకగాజు పలకమీద పరచి తొగరుచెక్క మొదలగు కొన్నిరంగులు దానికి పట్టించి ఆరనిచ్చి 12 వందలరెట్లు వృద్ధిగ కనుపింపజేయు సూక్ష్మదర్శినితో పరీక్షింపగా 10-వ పటములో చూపబడిన ప్రకారము కనుపించును.

నెత్తురులోని తెల్ల కణములు.

అందు 1, 2, 3, 4, అను అంకెలుగలవి తెల్లకణములు. వీనిలో మధ్యభాగమున దట్టమైన నలుపు రంగుగల భాగము జీవస్థానము. ఇది పలువిధములైన తెల్లకణములలో పలువిధములుగనుండును. ఈ జీవస్థానము చుట్టునుండునది మూలపదార్థము. దీనికి తేలికైన ఎర్రరంగు పట్టియున్నది. ఈ తెల్లకణములు మనపేగులలో జీర్ణమైన ఆహారమును మనరక్తములోనికి జేర్చును. మన శత్రువులగు సూక్ష్మజీవులు మొదలగునవి మన రక్తములోనికి ప్రవేశించినప్పుడివి వానితో కలహమాడి వాని నశింపజేయుటకెల్లపుడు సిద్ధముగా నుండును.

నెత్తురులోని ఎర్ర కణములు

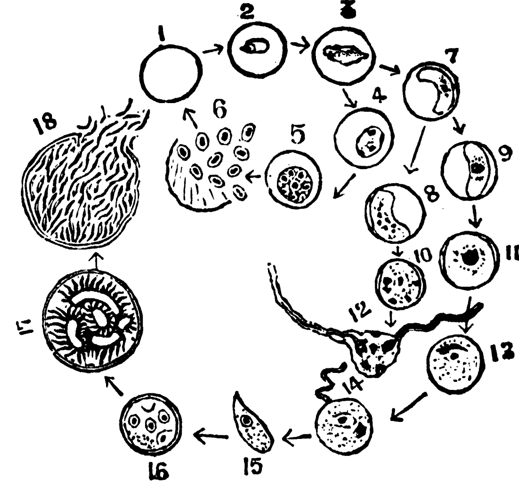
ఈ అంకెలుగల కణములుగాక మిలిగినవి ఎర్రకణములు. ఈ ఎర్రకణములలో జీవస్థానములేదు. ఈ ఎర్రకణములే మన జీవనమునకు ముఖ్యాధారమైన ప్రాణవాయువును (Oxygen-అమ్లజనిని) మన ఊపిరితిత్తులనుండి మన నెత్తురులోనికి జేరవేయును.

నెత్తురులోని మలేరియా పురుగులు.

11-వ పటములో(మ)అను చోటులందుగల యెఱ్ఱ కణములలో మలేరియాపురుగులు పెరుగుచున్నవి. అందుకొన్ని చిన్నవి. కొన్ని క్రమముగా పెరిగి ఎఱ్ఱ కణములనుతిని నశింపుచేయుచున్నవి. ఎడమప్రక్క నొకచోట మలేరియాపురుగుల గ్రుడ్లు ఒకగుంపుగా నున్నవి. అవియును యెఱ్ఱకణములలో ప్రవేశించుటకు ప్రయత్నించుచున్నవి. రక్తమునందలి ఎఱ్ఱ కణములే మలేరియాపురుగుల కాహారము.

ద్విఖండ సంతానవృద్ధి విధానము.

ఈ యెఱ్ఱకణములో ప్రవేశించిన మలేరియా పురుగు ఎట్లు పెరుగునో మనము తెలిసికొనవలెను. 1. 2-వ పటములో చూడుము. అందు 1. సాధారణమైన యెఱ్ఱకణము. 2. ఆ యెఱ్ఱకణములో మలేరియా పురుగు ప్రవేశించినది. 3. ఈయెఱ్ఱకణములోని మలేరియాపురుగు పెద్దదయినది. 4. ఈ యెఱ్ఱకణములోనీపురుగుయొక్క జీవస్థానము రెండుగా విభజించబడినది. 5. ఈ యెఱ్ఱకణములో మలేరియా పురుగుయొక్క జీవస్థానము అనేకముక్కలుగా విభాగముజెంది ఒక్కొక ముక్కచుట్టు కొంతమూల పదార్థముచేరి ఒక్కొక ముక్క యొక్కొక మలేరియా పురుగు పిల్లయగుచున్నది. 6. ఈ యెఱ్ఱకణమును పగల్చుకొని అనేక మలేరియాపురుగు పిల్లలు వెలువడుచున్నవి. అవి తిరిగి 1. యనుచోట చూపబడినట్లు యెఱ్ఱకణములలో ప్రవేశించబోవు చున్నవి. ఇది సాధారణముగా మలేరియా పురుగుయొక్క సంతానవృద్ధి(Reproduction) విధానము. మన రక్తములో

12 వ పటము.

ప్రవేశించిన మలేరియా పురుగు లనేకము లిట్లే యొక్కొకటి వందలు వందలుగా పెరుగును. ఈ మలేరియా పురుగులు మన రక్తములో లక్ష యెఱ్ఱ కణముల కొక్కటిచొప్పున నున్న యెడల జ్వరము ప్రారంభ మగునని కొందరు కనిపట్టి యున్నారు.

మనరక్తములో ప్రవేశించిన తరువాత ఈప్రకారము ఒక్కొక దినమునకు ఒక్కొక మలేరియా

ఒకదినమున కనేకలక్షలు పిల్లలుపుట్టును.

పురుగునుండి అనేక లక్షలు పిల్లలుపుట్టి పెరుగుచుండును. ఇట్లు దినదినమునకు కోట్లకొలది మలేరియా పురుగులు పెరిగి రక్తములోని యెఱ్ఱ కణములన్నిటినితిని రోగిని కృశింపజేయును. కొంతకాలమున కారోగిచచ్చినయెడల ఆరోగియందుండు మలేరియాపురుగు లన్నియు చావవలసినదేకదా? సృష్టి వైచిత్ర్య మేమోగాని ఈ జాతిజీవు లిట్లు నశింపక తరతరములవరకు వృద్ధియగుటకై వేరొకవిధమైన సంతానవృద్ధివిధానము ఏర్పడియున్నది.

సంయోగ సహిత సంతానవృద్ధి.

రెండవవిధమయిన సంతానవృద్ధికి సంయోగ సహిత సంతానవృద్ధి యని పేరు. ఈ రెండవ విధమయిన సంతానవృద్ధికి సాయపడుటకే దోమలు పోషకు లగుచున్నవి. మన రక్తములోని ఎఱ్ఱకణములలోనుండు మలేరియా పురుగులు కొన్ని 12-వపటమునందు3,4,5,6 లలో చూపబడిన ప్రకారము యుక్తవయస్సునకు పెరిగిన తరువాత వాని జీవస్థానవిభాగము నొందక 7 లో చూపబడిన ప్రకారము అర్థచంద్రాకారము నొందును. దీనినుండి 8, 9 పటములలోచూపబడిన ప్రకారము రెండువిధములగు మార్పులుకలుగును. 8 లో చూపబడినది మొగపురుగుగను 9 లో చూపబడినది ఆడుదిగను పరిణమించును.

మొగమలేరియాపురుగు.

మొగదానియొక్క జీవస్థానము 10 లో చూపబడిన ప్రకారము ముక్కలుముక్కలై 12 లో చూపబడిన ప్రకారము ఒక్కొక జీవస్థానముచుట్టు కొంతమూలపదార్థముచేరి తోకలుగానేర్పడును. ఈ తోకలు పరిపక్వమైనతరువాత ఊడిపోవును. ఈతోకలే పురుషబీజములు. అనగా ఒక్కొకటి ఒక్కొక ఆడు మలేరియా పురుగుతో చేరి 14 లో చూపబడిన ప్రకారము సంయోగమునొంది దానిని గర్భవతిగానే జేయును.

ఆడమలేరియాపురుగు.

9 లో చూపబడిన ఆడమలేరియా పురుగు మగమలేరియా పురుగువలె విభాగమునొందక 11, 13 లలో చూపినప్రకారము గుండ్రనై పెద్దదియగును. 14 లో నొక ఆడపురుగు పురుషబీజముతో సంయోగము నొంది గర్భవతి యగుచున్నది. ఇట్లు గర్భవతి అయినతోడనే దానిగుండ్రని ఆకారముమారి కోసుగానగును. పిమ్మటదానిజీవస్థానమనేక ముక్కలుగా చీలి ఒక్కొక ముక్కచుట్టు కొంత మూలపదార్థమేర్పడి దానినుండి లెక్కలేనన్ని గ్రుడ్లు ఏర్పడును. పిమ్మట ఆడమలేరియాపురుగు పైనుండుపొర పగిలి దానినుండి అనేకములయిన గ్రుడ్లువెలువడును. 16, 17,18 చూడుము. ఇవియే పిల్లమలేరియా పురుగులై 1 లో చూపబడిన రక్తకణమున ప్రవేశించ బోవుచున్నవి.

ఒక్కదోమ కాటునకు వందలకొలది మలేరియా పురుగులు నెత్తురులో కలియును.

8 మొదలు18 వరకు చూపబడిన మార్పులన్నియు మలేరియాపురుగులు దోమయొక్క కడుపులో నున్నప్పుడు జరుగుచున్నవి. ఈమార్పులన్నియు పూర్తియగుటకు 6 మొదలు 10 దినములుపట్టును. దోమ కడుపులోనుండి బయలువెడలిన పిల్ల మలేరియాపురుగు లన్నియు దోమయొక్క ఉమ్మితిత్తిలోనికివచ్చి యచ్చట చేరియుండును. ఒక్కొక దోమకాటునకు వందల కొలది పిల్లమలేరియా పురుగులు మననెత్తురులో కలియును. దోమ ఎంతమందిని ఒకరాత్రి యందుకుట్టునో అంతమందియొక్క రక్తము మలేరియా పురుగుల నది ప్రవేశపెట్టును.

మానవులును దోమయే మలేరియా పురుగుకు పోషకులు

పయిన వ్రాసిన దానిని బట్టి మలేరియాపురుగు, మానవునిచే కొంతవరకు పోషింపబడియు దోమచే కొంతవరకు పోషింపబడియు జీవించునని తెలియుచున్నది. ఈరెండును కానిచోట ఇదియొక క్షణమైనను బ్రతుకదు. ఒకమానవునినుండి మరియొక మానవునకు మలేరియా అంటుకొనవలెనన్న దోమయొక్క సాయము లేనిదే కానేరదు.

మలేరియా పురుగుల జాతిభేదములు.

మలేరియా పురుగులలో ననేకభేదములుగలవు. వాని నీ చిన్నగ్రంథమునందు వర్ణించుటకు వీలులేదు. అయినను వాని జాతిభేదములను గూర్చిన కొన్ని ముఖ్యాంశములను చలిజ్వరభేదములను ప్రకరణములో వివరించెదను.

నాలుగవ ప్రకరణము.

దోమ.

వివిధజాతుల దోమలు.

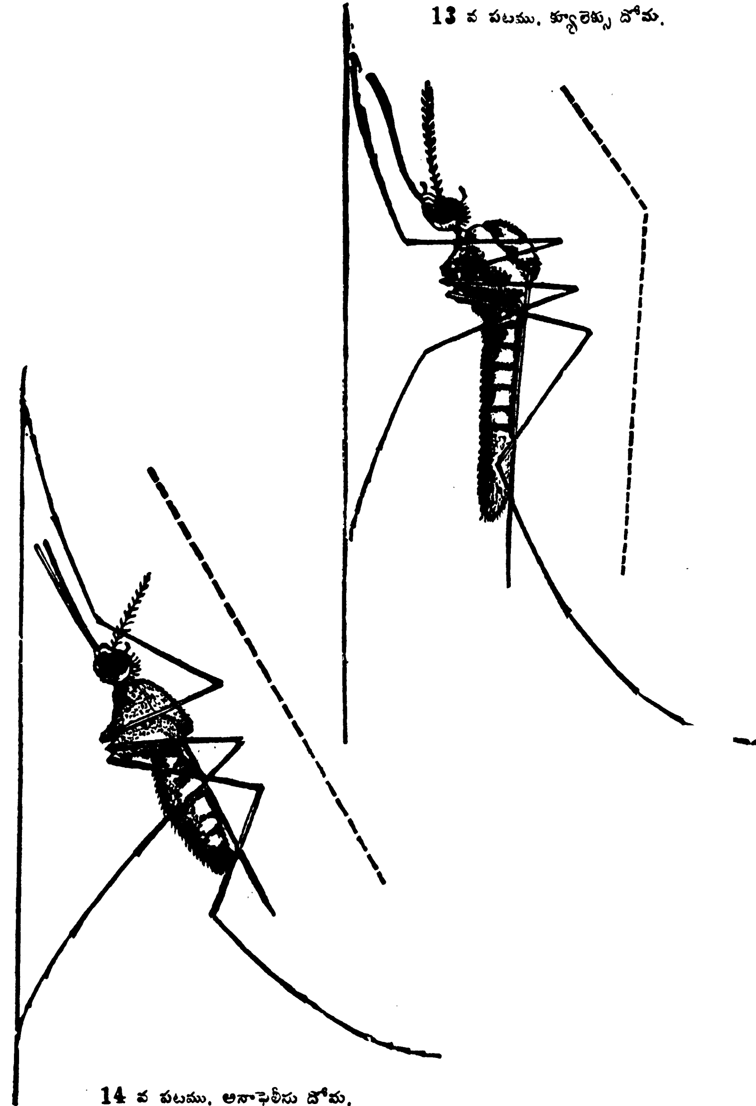
సాధారణముగా నిండ్లలో మనముచూచు దోమలన్నియు వ్యాధులను జేరవేయునవికావు. ఈవిషయమున రెండు జాతుల దోమలు మాత్రము మనకు ముఖ్యమైనవి.

1. అనాఫలీసుదోమలు:—ఇవి మలేరియా జ్వరమును కలిగించు పురుగులు ఒక మానవునుండి మరియొక మానవునికి జేరవేయునవి.

2. క్యూలెక్సుదోమలు:—ఇవి ఏనుగకాలు లేక బూదకాలు మొదలగు వ్యాధులను జేరవేయునవి.

3. స్టిగోమియా దోమలు:—ఈరెండుజాతులుగాక ఆకారమునందు కొంచెమించు మించుగా క్యూలెక్సు దోమవలెనే యుండి చెవుల ప్రక్కను జేరి గెమ్య్యూ మని కూయుచు విసుకు జెందించెడు దోమ మరియొకటి కలదు. దీనికి స్టిగామియ దోమయని పేరు. ఇది వ్యాధులను కలిగించుటలో సహకారి కాదు.

13 వ పటము. క్యూలెక్సు దోమ.

14 వ పటము. అనాఫెలీసు దోమ.

అనాఫలీసు క్యూలెక్సుదోమలను వేర్వేరుగ గుర్తించు విధము.

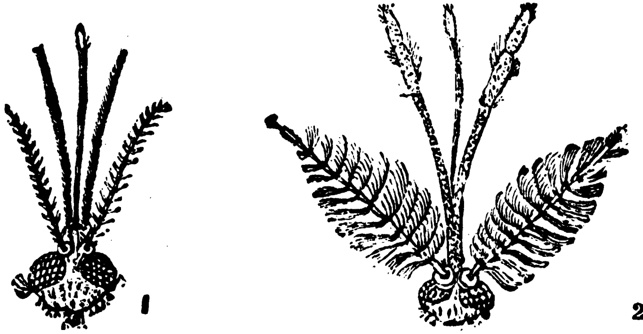
కొంచెము శ్రద్ధతో పరీక్షించు వానికి అనాఫలీసు క్యూలెక్సు దోమలను తక్కిన దోమలనుండి విడదీయుటకుగాని, అనాఫలీసు దోమలను క్యూలెక్సు దోమలను వేర్వేరుగ గుర్తించుటకు గాని కష్టము కాదు. అట్లు గుర్తించుటకు తోడ్పడుటకు గాను వానినిగూర్చి కొన్ని అంశములను క్రింద వివరించుచున్నాను.

క్యూలెక్సుదోమ గోడమీద వ్రాలియున్నప్పుడు గూనివానివలె కొంచెము వంగియుండును (13 వ పటము) అనాఫలీసుదోమ సిపాయివలె నిటారుగా శరీరమును నిగిడించి యుండును. (14 వ పటము.) క్యూలెక్సుదోమ గోడమీద పరుపుగా (సమాంతరముగా- Parallel) వ్రాలును. అనాఫలీసుదోమ ఏటవాలుగా వ్రాలును; అనగా దాని తల గోడకు సమీపముగను వెనుకభాగము గోడకు దూరముగను ఉండును.

అనాఫలీసుదోమలను, క్యూలెక్సుదోమలనుండి విడదీసిన తరువాత అనాఫలీసు దోమలలో ఆడవెవ్వియో మగవెవ్వియో కనిపెట్టవలెను. ఈ యాడదోమలే మన నెత్తురుత్రాగి మన కపకారము చేయునవి.

ఆడ అనాఫలీసు దోమను గుర్తించు విధము

క్రిందిపటములో 1 అనుచోట జూపినట్లు ఆడవాని మూతిమీద రోమము లంతగా నుండవు. మగవానికి కుచ్చువలె నుండు రోమము లుండును; క్రింది పటములో 2 అనుచోట చూడుము.

15-వ పటము.

దోమయొక్క రూప భేదములు నాలుగు 1. గ్రుడ్డు. 2. నీటిపురుగు. 3. కామాపురుగు. 4. రెక్కలు గల పురుగు.

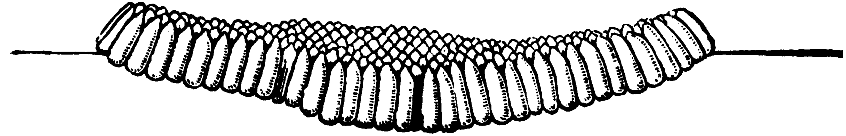
దోమలు పెద్దవై యుక్తవయస్సు వచ్చిన తరువాతనే రెక్కలు గలిగి గాలిలో తిరుగును. ఇవి చిన్నతనములో చేపలవలె నీటిలో నివసించును. ఇవి గ్రుడ్లుగా పుట్టి, నీటిపురుగులుగా పెరిగి తుదకు రెక్కలుగల దోమలుగా పరిణమించును. ఈ రూప భేదములను గూర్చి కొంతవరకీక్రింద వివరించెదము.

దోమ లెప్పుడు తమ గ్రుడ్లను నీటిమీదనే పెట్టును గాని ఇతరచోట్ల పెట్టవు. సాధారణ

దోమలగ్రుడ్లు.

ముగా అనాఫలీసుదోమలు నీటిపైని తేలుచుండు నేదేని యొక ఆకు, పుల్ల మొదలగు తుక్కుమీద కూర్చుండి నీటిలోనికి తమగ్రుడ్లను విడుచును. ఇవి నీటిమీద పడినవెంటనే విడిపోయి నీటిపైని నల్లని నలకలవలె తేలుచుండును.

క్యూలెక్సుదోమలు, ఈక్రింది పటములో చూపబడినట్లు తమగ్రుడ్లను దొప్పవలెనుండు నొకముద్దగా

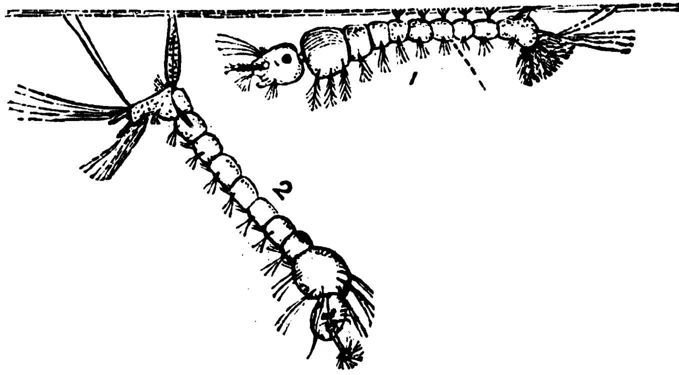
16-వ పటము.

పెట్టును. ఈ దొప్పలో ననేకవందలగ్రుడ్లు ఒకదానిప్రక్క నొకటి యంటుకొని యుండును. ఇట్లు తేలునప్పుడీ దొప్ప చూచుటకు కిరసనాయిల్ మసి యుండ నీటిలో తేలుచున్నట్లుండును.

దోమలు నీటి పురుగులు.

రెండుమూడు దినములలో ఈగ్రుడ్లు పెరిగి చిన్న చిన్న పురుగులవలెనయి నీటియందతివేగమున నీదుచు ఆతురతతో మురికిని తినుచు మునుగుచు తేలుచు మెలికలు తిరుగుచు ప[illegible]గులెత్తుచుండును.

17-వ పటములో 1 అనుచోట చూపబడినది అనాఫలీసుదోమపిల్ల. ఇది నీటియొక్క పైభాగమునుండి కొంచెములోతున పరువుగా పరుండి వెనుకప్రక్క కీదుచుండును. ఈ దోమపిల్లల వీఫుమీద

17 వ పటము

చిన్న చిన్న దొప్పలవలె నుండు అవయావములు గలవు. (1 టిలో పైతట్టునచూడుము). ఈ దొప్పలు నీటిపై నుండు గాలివైపునకు తెరచియుండుటచే వీనిగుండ నీ దోమపిల్లలు తమకు కావలసిన గాలిని నీటి యుపరితలముననుండి పీల్చుకొనుచుండును.

క్యూలెక్సు దోమపిల్లలు 17-వ పటములో 2 అను చోట చూపబడిన ప్రకారము నిలువున తలక్రిందుగా నీదుచుండును. ఇది క్షణక్షణమునకు నీటి పైభాగ

మునకు తేలుచు తమతోకలోనుండు నొక చిన్న గొట్టము గుండ గాలిని పీల్చుకొని తిరిగి మునుగుచుండును.

నీటి యుపరితలముననుండు గాలిని దోమపిల్లలు పీల్చుకొనలేక పోయినచో నవియెల్లను తక్షణమే చచ్చిపోవును.

కామా పురుగులు.

ఇట్లు 6 లేక 7 దినములయిన తరువాత నీ దోమపిల్లలు 'కామ' (,) వలె ముడుచుకొని, రెండుమూడు దినములవరకు చురుకు తగ్గియుండును. వీని తల పెద్దదిగను నల్లగను ఉండును. వీని తలయందు బూరాలవలెనుండు గొట్టములు రెండు గలవు. ఇవి ఈగొట్టముల ద్వార గాలిని పీల్చుకొనును. ఈస్థితియందు అనాఫలీసు దోమలను, క్యూలెక్సు దోమలనుండి గుర్తించుట కష్టము. రెండుదినము లిట్లుండ నొకప్పుడకస్మాత్తుగా, వీనికి రెక్కలుపెరిగి తమపైనుండు చర్మమును పగల్చుకొని బయిటపడి గాలిలో నెగిరిపోవును.

రెక్కలుగల దోమలు

ఇట్లెగిరి పోయిన తరువాత నీ దోమ రెండు మూడుదినములలో గ్రుడ్లను పెట్టును. ఒకతరము దోమనుండి మరియొకతరము దోమ పుట్టుటకు సాధారణముగా 10 లేక 12 దినములకంటె ఎక్కువ

కాలముపట్టదు. అనగా ఒక్క తల్లిదోమనుండి వందలు వేలకొలదిపిల్లలు రెండువారములలో తయారగును.

దోమలకు కండ్లురెండును గలవుగాని యవిదూరపువస్తువులను చూడలేవు. వాసనయును రుచియును మనకంటె మిక్కిలి సూక్ష్మముగ కని పట్టగలవు. దోమలు సాధారణముగా రాత్రులయందు మాత్రము సంచరించు జంతువులు. పగటిసమయమున చల్లని నిశ్శబ్దమైన స్థలములలో నిద్రించును. ఇవి సూర్యాస్తమయము కాగానే మేయుటకును గ్రుడ్లుపెట్టుటకును బయలువెడలును. కాని మబ్బుదినముల యందును, ఎండచొరని అడవులలోను, చీకటి గదులలోను, ఇవి ఎల్లప్పుడును తిరుగుచుండును. స్టిగోమియా దోమ పగలు రాత్రి యనక సర్వదా మేతమేయుచుండును. వీని కింగ్లీషులో పులి దోమలు (Tiger mosquitoes.) అనిపేరు.

దోమపిల్లలను పరీక్షించు విధము.

ఇదివరకెన్నడును దోమపిల్లలను చూడనివారలు తమదొడ్డిలోనికిపోయి ఎక్కడనైనను 10 లేక 15 దినముల నాటి నిలువ నీళ్లున్న యెడల కనిపట్టవలెను. ఇందుకొరకు పారవేయబడిన ఓటికుండలలోను, కిర్సినాయిలు డబ్బాలలోను, ఉపయోగములో లేని కుడితిగోలెములలోను,. నీటి తొట్లలోను, గోతులలోను, వెదకవలెను. వానిలో నిలవ నీళ్లుండిన యెడల ఆనీళ్లలో నతివేగముగ పరుగులాడుచున్న చిన్నచిన్న జంతువులు కనబడును. అవి అంగుళములో 16 వ వంతు మొదలు 4 వ వంతు వరకుండును. వీనిని పట్టి స్వచ్ఛమైన తెల్లని గాజుశీసాలోని నీళ్లలోవేసి పరీక్షించిన నవి నీటి యుపరితలమునకు వచ్చి తోకలోని గొట్టముతో గాలిని పీల్చుకొనుటయు వెంటనే మునుగుటయు చూడగలరు.

దోమపిల్లలను పట్టుసాధనము.

ఇట్లుదోమ పిల్లలను పట్టి వానిజాతులను తెలిసికొనుట కొక సులభమైన సాధనము గలదు. 1½ అడుగు పొడుగుగల ఒక ఇనుప తీగెను తీసికొని దానిని కడియమువలె వంచికట్టవలెను. ఈ కడియముపై నొక తెల్లని పలుచనిమల్లుబట్టను వలవలె పరచి కుట్టవలెను. ఈకడియమును మూడుగొలుసులతో తక్కెడ పళ్లెమువలె వ్రేలాడ దీయవలెను. ఈ గొలుసుల మూటియొక్క కొనలను ఒక చిన్న ఇనుప ఉంగరమునందు తగిలించి,ఆ ఉంగరమున కొక చేదత్రాడును కట్టవలెను. ఒక. నూతిలో దోమ పిల్లలున్నవో లేవో తెలిసికొనుటకు ఈ వలను మెల్లగ నానూతిలోనికి విడిచి, కొంచెము దూరమువరకు నీటిలో దీనినిఈడ్చి, పిమ్మట పైకిలాగవలెను. అంతట

నీరంతయు గుడ్లలోనుండి క్రిందికిపోయి దోమపిల్లలు మాత్ర మందులో చిక్కుకొనును. వీని నొక సీసాలో వేసి పెంచి వాని జాతిభేదములను గుణములను తెలిసికొన నగును.

అనాఫలీసు దోమలయుపజాతులు. వాని నివాసస్థానములు.

దోమలు అమితముగనున్న చోట్ల ఎక్కడేవిధమైన నిలవ నీరున్నను ఆనీటిలోనెల్ల దోమ పిల్లలు కనబడినను, అనాఫలీసు దోమలు సాధారణముగా సమయమునకు ఏనీరు కనబడిన ఆనీటిలో తనపిల్లలను పెట్టక యేస్థలమునందు పిల్లలను పెట్టిన మిక్కిలి అనుకూలమో అను విషయము బాగుగ నాలోచించుననియు, ఒక్కొక ఉపజాతి అనాఫలీసు దోమలు ఒక్కొక మాదిరి స్థలములను తమపిల్లలను పెట్టుటకు ఏర్పాటు చేసికొనుననియు తోచుచున్నది. ఇందు ముఖ్యముగ మూడుఉపజాతులను మనము గమనించవలసి యున్నది. అందొక ఉపజాతి అనాఫలీసు దోమలు ఊరికి దూరముగనుండి నాచు మొదలగు ఆకలములు పెరుగుచుండు నీటియందు మాత్రము తనపిల్లలను పెట్టును. ఈజాతి దోమలు సాధారణముగా ఇండ్లలోనికిరావు.

2. మరియొక ఉపజాతి అనాఫలీసు దోమలు ప్రవాహముగల నీటిలో తమపిల్లలను పెట్టును. ఇట్టి

వానికి సాధారణముగా పొలములలోని పంటకాలువలాధారములు.

3. మరియొక ఉపజాతి అనాఫలీసు దోమలు ఇండ్ల సమీపములనుండు లోతులేని బురద గుంటలలో తమపిల్లలను పెట్టును. సాధారణముగా ఈ జాతి దోమలు మనదేశములో మిక్కిలి యధికముగ ప్రబలియున్నవి. వర్షకాలము రాగానే యూరిబయిట గోతులలోజేరు నిలవనీటిలో నీదోమపిల్ల లమితముగ నుండును. ఇండ్లలో తరుచుగ జొరబడు అనాఫలీసు దోమలు ఈజాతిలోనివే. అనాఫలీసుదోమలయందలి యుపజాతుల నివాసస్థానములు, వాని ఆహారపదార్థములు, వాని నడవడికెలు మొదలగు విషయము లింక ననేకములు నిశ్చయముగా మనకు తెలియవు. అయినను అనాఫలీసు దోమలనుగూర్చి ఈ క్రింది విషయములను చక్కగ గమనించుట మంచిది.

అనాఫలీసు దోమలనడవడికలసంగ్రహము.

1. అనాఫలీసు దోమలు ముఖ్యముగ రాత్రులయందే సంచరించును. పగటియందవి చీకటిగదులలోగాని, చీకటిగల తలుపుమూలలలోగాని, వ్రేలాడవేసిన బట్టలచాటునగాని, దాగికొనియుండును.

2. ఆడ అనాఫలీసు దోమలు నెత్తురుమాత్రము త్రాగి బ్రతుకును.

3. అనాఫలీసు దోమ లధికముగ వృద్ధి జెందు కాలము ఆయాదేశముల యందలి వర్షఋతువును బట్టియు ఆయాయుపజాతియొక్క నివాసస్థానములను బట్టియు మారుచుండును.

4. అనాఫలీసు దోమలు చాల దూరము పరుగెత్తవు.

5. కొన్నిచోట్ల అనాఫలీసు దోమలు చలికాలము రాగానే ఎక్కడ వేడిగ నుండునో ఆదేశమునకు పోయి తిరిగి తగిన కాలమువచ్చినప్పుడు తమనివాసస్థానమునకు వచ్చును. దోమలు చలికాలము రాగానే యొక్కటియు కనబడక పోవుటకును, తిరిగి వేసవి కాలములో వేనవేలు ఉత్పత్తియగుటకును కారణము లూహింపనగును.

6. కొన్ని దోమలు వానివృద్ధికి తగని స్థితిగతులు వచ్చినప్పుడు, తాము దాగియుండుటకు తగియుండు నేల కొట్లు మొదలగు చీకటి గదులలోనికి పోయి అక్కడ ననేక మాసముల వరకు ఆహారము కూడ నక్కరలేకుండ నిద్రను జెందును. తమవృద్ధికి తగిన సమయము వచ్చినప్పుడే దోమలు తమ నిద్రనుండి లేచి బయటికివచ్చి పిల్లలను పెట్టి తమజాతిని ఒక సంవత్సరమునుండి మరియొకసంవత్సరమునకు వ్యా

పింపజేయును. కొన్ని దోమపిల్లలుకూడ వాని పెంపునకు తగినకాలము సమకూరనియెడల ననేకమాసములవరకు నిట్టి నిద్రావస్థనుజెంది తగినతరుణము వచ్చినప్పుడే పెద్దదోమలుగా పరిణమించును.

క్యూలెక్సు దోమపిల్లల నివాసస్థానములు

క్యూలెక్సుదోమ పిల్లలు మురికినీటిలో మిక్కిలి వేగముగ వృద్ధిజెందును. ఉపయోగములో లేని పాడు నూతులును, రోడ్ల ప్రక్కలనుండు గోతులును, మురుగు కాలువలును, దీనిపిల్లలకు ప్రియమైన నివాసస్థానములు. మానవుల అశుద్ధ సంబంధమైన కల్మషము గల నీటిలో నీజాతి దోమపిల్లలు మిక్కిలి వృద్ధి పొందును. ఓటికుండలు, పగిలిపోయిన సీసాలు, పీపాలు, మొదలగు వానిలోని నిలుకడ నీటియందును ఈజాతిదోమ పిల్లలను పెట్టును.

స్టిగోమియా దోమపిల్లల నివాసస్థానములు

స్టిగోమియా దోమపిల్లలు ఇంటిచుట్టునుండు నిలువ నీటితొట్లలో సామాన్యముగా సంవత్సరము పొడుగునను ఉండును. నల్లులెక్కకుండ మంచము కోళ్లక్రింద పెట్టుకొను నీటిపళ్లెములలోను, చీమలు రాకుండ బెల్లము, నెయ్యి మొదలగు పదార్థముల నుంచుకొను పళ్లెములలోను పోయు నీటిని 10 లేక 15 దినములవరకు మార్చకుండ పెట్టిపెట్టిన యెడల నట్టి

నీటియందును, తరుచుగ నీదోమపిల్లలు కనబడును. ఇవి నూతులలోను, పగిలిపోయిన బుడ్లలోని నీళ్ల లోను, కుండపెంకులలోను, చెట్లతొఱ్ఱల లోని నిలవ నీళ్లలోను కూడ కనబడును.

దోమలయొక్క నైసర్గిక విరోధులు.

పెద్దపెరిగిన తరువాత దోమలను అనేకములగు పక్షులు, చేపలు, పురుగులు, గబ్బిలములు, మొదలగు జంతువులు తిని నశింపుజేయును. సరిగాదొరకి నప్పుడు చీమలుకూడ దోమలనుపట్టి తినును. పెద్ద దోమలకంటె ననేకరెట్లు వీనిపిల్లలు సృష్టిలో నాశనము జెందుచున్నవి. కొన్నిజాతుల దోమపిల్లలే మఱికొన్నిజాతుల దోమపిల్లలను తినివేయును. కొన్ని నీటిపురుగు లీ దోమపిల్లలను దొరకి నప్పుడెల్లను విడువక మ్రింగివేయును. పరిగెలు మొదలగు కొన్ని చేపలు మిక్కిలి చమత్కారముగ నీ దోమపిల్లలకై కాచియుండి వానినిపట్టి నశింపుజేయును. ఈచేపలు సామాన్యముగా అన్నిచోట్లను దొరకును. తగినన్ని చేపలుండి, దోమపిల్లలు దాగుకొనుట కనుకూలపడు తుక్కు లేనప్పుడే నీటియందైనను దోమపిల్లలు వృద్ధిపొందకుండ చేయవచ్చును. అయినను, మురిగి

పోయిన నీటిలో వానికి చాలినంత ప్రాణవాయువు లేక పోవుటచేత చేపలు బ్రతుకజాలవను విషయమును గమనింపవలెను.

గాలికూడ నీటి యుపరితలమునకు చొరకుండు నట్లు నీటిమీద నాచుమిక్కిలి దట్టముగ అల్లుకొని యున్నయెడల అట్టి నీటిలో దోమపిల్లలు పెరుగ నేరవు. ఒకటి రెండుదినములు పెరిగినను తరువాత గాలిలేక యవి యుక్కిరిబిక్కిరి అయి చచ్చును.

దోమల నశింపుజేయు ఇతరసాధనములు

ఉప్పు, సున్నము, మైలతుత్తము, అన్నభేది మొదలగు పదార్థములను నీళ్లలో కలిపి నప్పుడా నీరు దోమపిల్లలను నాశనముచేయును. కాని అవిసామాన్యముగా నన్నిచోట్ల నుపయోగించుటకు చాల హెచ్చుగ వెలయగును. అందుచేత నవి యంతగా ఉపయోగకరములు కావు. కిరసనాయిలును నీటి మీదవేసినతోడనే యది మిక్కిలి పలుచని పొరగా నీటిమీద ప్రాకిపోవును. ఇట్లు నీటియుపరితలము నంతను ఆక్రమించిన ఈ కిరసనాయిల్ పొరగుండ గాలిచొరదు. అందుచే నీటిలోని దోమపిల్లలన్నియు పీల్చుటకు గాలిలేక చచ్చిపోవును. అయినను గాలి వేగముగవీచుచున్న యెడల కిరసనాయిలు అంతయు ఒకవైపునకు కొట్టుకొని పోవుటచే దోమపిల్లలు

తప్పించుకొని పోవచ్చును. కిరసనాయిలులో కార్బాలికు ఆసిడ్ మొదలగు కొన్నిమందులు చేర్చిన యెడల ఈ దోమపిల్లలు ఇంకను సులభముగ చచ్చును.

ఐదవ ప్రకరణము.

చలిజ్వరభేదములు.

చలిజ్వర భేదములు నాలుగు.

చలిజ్వరములందు ముఖ్యమైన భేదములు నాలుగు కలవు.

ద్వితీయక జ్వరములు.

1. రెండవ పటములో చూపబడిన ప్రకారము 24 గంటల కొకసారి యనగా దిన దినము వచ్చునది యొక జాతి జ్వరము. దీనికి ద్వితీయక జ్వరమని పేరు.

సామాన్యతృతీయకజ్వరములు

2. మూడవ పటములో చూపబడిన ప్రకారము 48 గంటల కొకసారి యనగా జ్వరము వచ్చిన దినము మొదలు మూడవనాడు వచ్చునవి కొన్ని జ్వరములు గలవు. వీనికి తృతీయక జ్వరములని పేరు. ఈ తృతీయక జ్వరములలో కొన్ని చికిత్సకు సులభముగ సాధ్యమగునవి. ఈ జాతి జ్వరములకు సామాన్య తృతీయక జ్వరము లని పేరు.

విషతృతీయకజ్వరములు

3. తృతీయక జ్వరములలో మరికొన్ని చికిత్సకు సాధారణముగా లొంగవు. వీనికి విషతృతీయక జ్వరములని పేరు.

చతుర్థకజ్వరములు

4. మరికొన్ని జ్వరములు నాలవ పటములో చూపిన ప్రకారము 72 గంటల కొకసారి అనగా జ్వరము కలిగిన దినము మొదలు నాలుగవ నాడు మరల వ్యాపించును. వీనికి చతుర్థక జ్వరము లని పేరు.

మలేరియాపురుగులజాతులు నాలుగు.

పైని ఉదహరించిన నాలుగు జాతుల మలేరియా జ్వరములకును నాలుగు జాతుల మలేరియా పురుగులు గలవు. ఒక జాతి పురుగువలన ఆజాతి జ్వరమే వచ్చును గాని వేరొక జాతి జ్వరము రాదు. ద్వితీయక జ్వరపుపురుగులవలన దినదినము వచ్చెడి జ్వరము వచ్చునుగాని దినము విడిచి దినము వచ్చు జ్వరము రాదు. ఇట్లే సామాన్య మలేరియా జ్వరపుపురుగువలన విషమలేరియాజ్వరము రాదు. విషజ్వరపు పురుగులవలన సామాన్య జ్వరము రాదు.

ఒకదినముననే రెండుసార్లు జ్వరము వచ్చుట.

అయినను ద్వితీయక జ్వరమును కలిగించు పురుగులు కొన్ని యొక నాడేదోయొక సమయమునందును, మరికొన్ని ఆదినముననే మరియొక సమయమునందును రోగియొక్క రక్తములో ప్రవేశించిన యెడల మొదట ప్రవేశించిన జ్వరపు పురుగులవలన గలిగిన జ్వరము, దినమునకు ఒకసారివచ్చును. ఈ పురుగులవలన కలిగిన జ్వరమువచ్చి దిగిపోయిన

తరువాత ఆదినముననే మరికొంతసేపటికి రెండవసారి రక్తములో ప్రవేశించిన జ్వరపుపురుగుల సంబంధమైన జ్వరము దాని సమయమునకు లెక్కప్రకారము 24 గంటలకు రావచ్చును. అట్టిరోగులకు ఒకదినమున రెండుసార్లు జ్వరమువచ్చును.

తృతీయక జ్వరపు పురుగులవలన దినదినము జ్వరము వచ్చుట.

లేదా 48 గంటల కొకసారి వృద్ధిబొందు జాతిలోని జ్వరపుపురుగులు కొన్ని యొకనాడును, మరి కొన్ని మరుసటి దినమునను రోగియొక్క రక్తములో ప్రవేశించిన యెడల, మొదటిదినమున ప్రవేశించిన పురుగుల సంబంధమైన జ్వరము ఒకనాడును, రెండవ దినమున ప్రవేశించిన పురుగుల సంబంధమైన జ్వరము ఆదినమునకు మరుసటి దినమునను వచ్చును. అందుచేత 48 గంటల కొకసారి జ్వరమును కలుగజేయు పురుగు రక్తములో నున్నప్పుడు కూడ నొకానొకప్పుడు, జ్వరము 24 గంటలకొకసారి రావచ్చును. 5-వ పటములో చూపబడినది ఈజాతి జ్వరమే. మందు ఇచ్చుటవలన ఒకజట్టుపురుగులు చచ్చినవి. అందుచేతనే 5, 7 తేదీలను జ్వరము రాలేదు. ఆ మందు రెండవజట్టు పురుగులనేమియు చేయలేదు. కాబట్టి ఆజట్టుపురుగులవలన గలిగిన జ్వరము దాని

నియమిత కాలమునకు అనగా దినమువిడిచి దినము వచ్చుచున్నది.

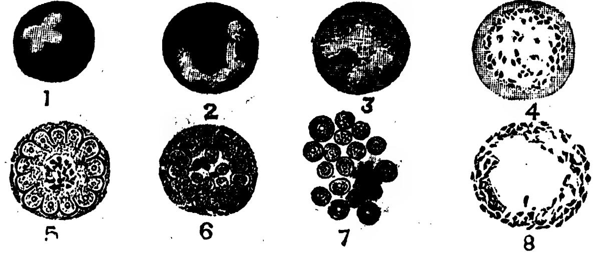
రెండుమూడు జాతుల జ్వరములు ఏకకాలములో వచ్చుట.

ఇట్లే రెండుజాతుల మలేరియా పురుగులు ఒకటే దినమున రక్తములో ప్రవేశించి రెండుజాతుల జ్వరములను ఒకటే సమయమున గలుగ జేయవచ్చును. లేదా చలిజ్వరపు పురుగులును ఇతర జ్వరములను కలుగజేయు సూక్ష్మ జీవులును ఒకటే సమయమున రక్తములో ప్రవేశించినయెడల ఆరెండుజ్వరములును ద్వంద్వముగా ఒకటేసారి రోగిని బాధింపవచ్చును. ఇట్టి జ్వరముల స్వరూపములను కనిపెట్టుట సామాన్య వైద్యులకు కష్టసాధ్యము.

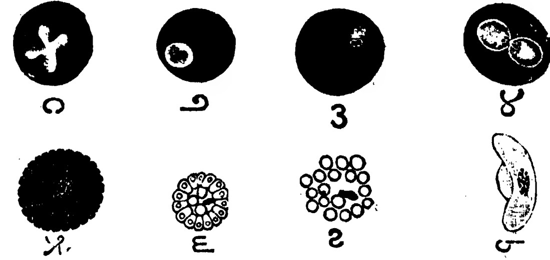
సామాన్యజ్వరపు పురుగుల యొక్కయు విషజ్వరపు పురుగుల యొక్కయు ఆకార భేదములు.

రోగియొక్క రక్తమును సూక్ష్మదర్శినితో పరీక్షించి మలేరియా పురుగులను వేర్వేరుగ పోల్పదగిన వారికిమాత్ర మట్టిజ్వరభేదములు సులభముగ తెలియును. ఇట్లు పోల్చుటకు వేర్వేరు జాతుల మలేరియా పురుగుల ఆకారములను వానినడవడులను తెలిసికొనుట యవసరము. అవియన్నియునీచిన్న పుస్తకమునందు వ్రాయుటకు వీలులేదు. సామాన్య తృతీయక జ్వరపుపురుగుల యొక్కయు, విషతృతీయక జ్వరపు పురుగుల యొక్కయు, వివిధ దశల

యందలి ఆకారములను క్రింది పటములో కొంత

సామాన్య తృతీయక జ్వరపుపురుగుల వివిధదశలు.

విషతృతీయక జ్వరపుపురుగుల వివిధదశలు.

18-వ పటము.

వరకు చూపియున్నాము. సంయోగ సహిత సంతాన వృద్ధికేర్పడిన రూపములు (8. ౮ చూడుము.) సామాన్య జ్వరములలో గుండ్రముగ నుండుటయు, విష జ్వరములలో అర్ధచంద్రాకారముగ నుండుటయు గుర్తింపనగును.

విష మలేరియా జ్వరపుపురుగులవలన దినదినము వచ్చుచుండిన జ్వరముయొక్క స్వరూపమును తెలుపు

పటము 15-వ పుటలోనున్నది చూడుము. ఆరోగికి దఫాదఫాలుగా రెండుమాసములవరకు క్రమము లేకుండ జ్వరము వచ్చుచుండెను. ఆ రోగియొక్క రక్తమునందు విషమలేరియా పురుగు లప్పుడప్పుడు కనబడుచుండెను. ఇట్టి జ్వరములను మొదటినుండియు కనిపట్టి వైద్యుడు చికిత్సచేసిన గాని కుదురుట కష్టము.

ఆరవ ప్రకరణము.

చ లి జ్వ ర ల క్ష ణ ము లు.

చలిజ్వరలక్షణము లనేకము లన్నిజాతుల జ్వరములకు సామాన్యములు.

చలిజ్వరపుపురుగులలో నాలుగు ముఖ్య భేదములుగలవని 5-వ ప్రకరణములో చెప్పియున్నాము. వానివలన గలుగు జ్వరలక్షణము లనేకములు అన్ని చలిజ్వరములకు సామాన్యముగనే యున్నవి. కొన్ని లక్షణములు మాత్రము విషజాతి జ్వరములకు ప్రత్యేకముగ నున్నవి. కావున సామాన్య జ్వరములకు గల లక్షణములను ముందుగా వివరించి విషజ్వరములకు ప్రత్యేకముగనుండు లక్షణములను కొన్నిటిని తరువాత పేర్కొనుచున్నాము.

చలిజ్వరలక్షణములను శోధింపగా నా లక్షణములలో (1) జ్వరమునకు సూచనలు. (2) నిజమైన జ్వరము. (3) విరామకాలము అను మూడువిభాగములు కనబడుచున్నవి.

జ్వరమునకు సూచకములు

జ్వరము రాకపూర్వము కొన్నిదినములు ఏదో బద్ధకముగా నున్న దనిగాని, పనితోచుట లేదనిగాని, విచారకరముగా నున్నదనిగాని రోగి చెప్పును.

కాళ్లుచేతులు నడుము లాగుకొని పోవుట, గ్రుడ్లుపీకుట, ఎడమ డొక్కలో నొప్పిగా నుండుట, అన్నహితవు తగ్గిపోవుట, విరేచన బద్ధకము మొదలగునవి ఉండవచ్చును. కొంచెము చలి చలిగా గాని కొంచెముజ్వరమువచ్చి నట్లుగాగాని యొకదినములో ఏదో ఒక సమయమందు తోచ వచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ చిహ్నములు దినము విడిచి దినమున ఉండవచ్చును. మలేరియాపురుగు యొక్క అంటుసోకిన రెండువారములలోగా ఈ జ్వరమెప్పుడు వచ్చినను రావచ్చును. ఈ జ్వరము యొక్క గాక, రక్తములో ప్రవేశించిన మలేరియా పురుగుల సంఖ్యను బట్టియు వాని శక్తిని బట్టియు, రోగియొక్క బలమును బట్టియు, మారుచుండును. ఈ సూచనలేవియు లేకనే నిజమైన జ్వరము అకస్మాత్తుగా రావచ్చును.

నిజమైన జ్వర లక్షణములు

2. నిజమైన చలిజ్వరలక్షణములలో మూడుదశలుగలవు.

శీతలదశ.

౧. శీతలదశ: ఇందు అదివరకున్న సూచనలు హెచ్చగును. రోగి పనిచేయలేక పోవును. తరుచు ఆవలించుచుండును. ఒడలు విరచుకొనును. తలనొప్పి హెచ్చగును. వెన్ను వెంబడిని, కాళ్లచేతుల వెంబడిని చలియు, కుదుపును పుట్టును. ముఖము వాడిపోయి

నల్లబడును. పిమ్మట అధికమైన వణకు ప్రారంభించును. పండ్లుకరచుకొనిపోవును శ్వాస చలితోడ కూడినదై ఎగుడు దిగుడుగా వచ్చును. మాట సగము వచ్చును. నాడి నీరసించి వేగమధిక మగును. ఇంటిలోనున్న దుప్పట్లు అన్నియు కప్పుకొనును. పాపము చలిమాత్రము తీరదు. ఒక్కొక్కప్పుడు వాంతులును విరేచనములును ఉండవచ్చును. కాళ్లు చేతులు అమితముగ లాగుకొని పోవును. చెవులలో ధ్వని బైలుదేరవచ్చును. దినమువిడిచి దినమువచ్చు సామాన్యజ్వరములో చలి కుదుపు తక్కినజ్వరముల కంటె హెచ్చుగానుండును. అరగంట మొదలు గంటవరకుగాని అంతకంటె హెచ్చుగగాని చలి యుండవచ్చును. పిల్లలకు, కుదుపు కనపడక పోవచ్చును. దీనికి బదులుగా బాలస్పాపచిహ్నములనబడు ఈడ్పుగాని వాంతులుగాని రావచ్చును. చలిరాకముందే జ్వరము కొంచెము ప్రారంభించి కుదుపుతోపాటు 104 మొదలు 106 డిగ్రీల వరకు హెచ్చును. పిమ్మట ఈ చలి భగభగ మను మంటలుగా మారును.

ఉష్ణదశ.

2. ఉష్ణదశ: ఉష్ణదశలో మంటలు మొదట అప్పుడప్పుడువచ్చి తుదకు శరీరమంతయు ఒకటే వేడి

గా మారును. ముఖముకందును. కండ్లు ఎఱ్ఱనగును. నోరు ఎండిపోవును. నాలుక గిడసబారును. శరీరము వేడిగాను పొడిగాను ఉండును. రోగి విసుగుకొనుచు పొర్లుచుండును. దాహము హెచ్చును. కప్పినదుప్పట్లను ప్రక్కదుప్పట్లను తీసివేయ మనును. బలమయిన జ్వరములో మతి భ్రమించును. పిచ్చి మాటలాడును. ఒక్కొకప్పుడు స్పృహ తెలియక పోవును. ఆకుపచ్చని పసరు వాంతి అగును. విరేచనములు కూడ ఉండవచ్చును. నాడి స్ఫుటముగ నుండును. పరుగెత్తుచుండును. కడుపులోని జ్వరగడ్డ పెద్దది అగును. ఎడమడొక్కలో నొక్కిన కొంచెము నొప్పి ఎత్తును. ఇప్పుడు జ్వరము 107 వరకు హెచ్చినహెచ్చ వచ్చును. ఈ ఉష్ణ దశ 4 లేక 5 గంటలుండును.

స్వేదదశ.

స్వేదదశ : పిమ్మట చెమట ప్రారంభించును. సామాన్యముగా తలమీద ప్రారంభించి వేగమె ఒడలంతయు ప్రాకి మిక్కిలి అధికమై ప్రక్కబట్టలన్నూ తడిపివేయును. పిమ్మట త్వరలో జ్వరము తగ్గి జ్వరలక్షణములన్నియు పోవును. నాడి మృదువై మందమై నోరుచెమ్మగిలి జ్వరమురాక పూర్వమున్నప్పటికంటె సుఖముగా నున్నదని రోగి చెప్పును. సామాన్యముగా వెంటనే రోగి నిద్ర

పోవును. పిల్లలకు సామాన్యముగా చెమట పట్టక పోవచ్చును.

విరామకాలము.

3. విరామకాలము : జ్వరము దిగిపోయిన తోడనే రోగి తనపనులు చేయుటకు దారుఢ్యము కలిగి యుండును. మొదటిసారి జ్వరము వచ్చినప్పటి నుండి లెక్కచూచుకొనగా 24 లేక 48 లేక 72 గంటలకు తిరిగి మొదటిరోజున ఏయేలక్షణములతో అనగాచలికుదుపు జ్వరము చెమట వీనితోడ తిరిగి వచ్చును. సామాన్యముగా మందు పుచ్చుకొనని యెడల కొంతకాలమునకు నీరసమధికమై రోగిమృతినొందును. లేదా రెండుమూడు సంవత్సరములవరకు అప్పుడప్పుడు జ్వరమువచ్చుచుండును. రోగిని బలహీనునిగ జేయుచు కొంతకాలమునకు వానిని ఇతరరోగముల పాలుచేయవచ్చును. ఒకసారివచ్చిన చలి జ్వరము నిశ్శేషముగ కుదురని యెడల నొకానొకప్పుడు 5 లేక 6 సంవత్సరముల తరువాతకూడ బయటబడి తిరిగి రోగిని బాధింపవచ్చును. మిక్కిలి బలవంతులగు కొంతమందికి జ్వరము క్రమక్రమముగ దానంత టది తగ్గిపోవచ్చును.

విషజ్వరలక్షణములు.

విషజ్వరములలో కూడ పైనిచెప్పిన లక్షణములే యుండవచ్చునుగాని సాధారణముగా చలియుండు

కాలము తగ్గిజ్వరముండు కాలము హెచ్చుగనుండును. సాధారణముగా విషజ్వరములందు ఉష్ణదశ 8, 12 గంటలవరకుగాని అంతకంటె హెచ్చుగాగాని వ్యాపించును. ఒకానొకప్పుడు చలియే యుండదు. చెమట మాత్రము పట్టును. పిమ్మట రోగికొంచెము సుఖముగా నిద్రపోవును. రెండుమూడుసార్లు జ్వరము వచ్చిన తర్వాత విరామకాలమనగా జ్వరములేని కాలము తగ్గును. పిమ్మట విరామకాలములోగూడ జ్వరము పూర్తిగా విడువదు. ఒక్కొకప్పుడు మొదటి నుండియు జ్వరము పూర్తిగా విడువక నుండవచ్చును. అశ్రద్ధచేసిన యెడల ఇతర అవయవములలో రోగికి వ్యాధి ప్రారంభించి రోగము బలమగును.

జ్వరముయొక్క వివిధ దశలకును, మలేరియా పురుగుయొక్క వివిధ దశలకును గల సంబంధమును తెలిసికొనిన యెడల చికిత్సచేయునపుడు మిక్కిలి ఉపయోగకరముగ నుండును.

చలి ప్రారంభించునప్పుడు మలేరియా పురుగు పిల్లలుత్పత్తి యగుచుండును.

1. రోగియొక్క రక్తమును చలి ప్రారంభింపక పూర్వము కొంచెము సేపటికిముందు సూక్ష్మ దర్శనిలో పరీక్షచేసిన యెడల మలేరియా పురుగులన్నియు విభాగము జెందనున్నట్లు తెలియగలదు. మలేరియా

పురుగు పిల్లలయొక్క యుత్పత్తి ఎప్పుడు ప్రారంభించునో అప్పుడు చలియు ప్రారంభమగును.

జ్వరము తీవ్రముగా నున్నప్పుడివి క్రొత్త యెర్రకణములలో ప్రవేశించును.

2. జ్వరముతీవ్రముగా వచ్చునప్పటికి మలేరియా పురుగు పిల్లలలో ననేకములు తిరిగి క్రొత్త యెర్ర కణములలో ప్రవేశించియుండును. కొన్ని మాత్రము అప్పుడు ప్రవేశించుచుండును.

విరామ కాలములలో నివి యెర్ర కణములను తినుచుండును.

3. చెమటపోసి జ్వరము తగ్గినప్పుడును జ్వరము పూర్ణముగా విడిచియున్న సమయమును నందును, అంతకు పూర్వమే యెర్రకణములలో ప్రవేశించిన మలేరియా పురుగులా యెర్రకణములను తినుచు పెద్ద వగుచుండును.

విషజ్వరములలో కొన్నిదినముల వరకు వచ్చిన తరువాత సంయోగసహిత సంతానవృద్ధి విధానముచే మాత్రము పెంపొందు నట్టియు అర్ధచంద్రాకారము గలిగి నట్టియు, ఆడమలేరియా పురుగులుకూడ రక్తమునందు కన్పట్టును: ద్విఖండన విధానముచే వృద్ధిబొందు మలేరియా పురుగులు రక్తములో నున్నప్పుడే జ్వరము పైకివచ్చును. ఇట్టి అర్ధ చంద్రాకారముగల మలేరియా పురుగులు మాత్రము రక్తములో నున్నయెడల జ్వరమురాదు. ఒకా

నొకప్పుడు ద్విఖండనవిధానముచే పెరుగు పురుగులు రక్తములో నున్నను, అవి మిక్కిలి తక్కువగా నున్న యెడల జ్వరము రాక పోవచ్చును. ఇట్లు కొన్ని దినములుగాని, నెలలుగాని, సంవత్సరములుగాని మలేరియా పురుగులు నెత్తురులో కొద్దిగా నున్నను జ్వరమురాక రోగికి వృద్ధత్వముచేతగాని, అధికాయాసముచేతగాని, శరీరదుర్బలత్వము గలిగినప్పుడు తిరిగి మలేరియా జ్వరము రావచ్చును. కొందరు ఐరోపియనులకు హిందూదేశమునుండి వారి స్వదేశమునకు పోయిన తరువాత రెండు మూడు సంవత్సరముల వరకు ఏవిధమైన మలేరియా జ్వరమును లేక పోయినను అకస్మాత్తుగా నట్టివారి కొకప్పుడు చలిజ్వరమువచ్చి వారి నెత్తురులో మలేరియా పురుగులు కన్పట్టుచున్నవి. అట్టి వారినెత్తురులో ఈరెండుమూడు సంవత్సరముల లోపల మలేరియా పురుగులు ప్రవేశించుటకు అవకాశము లేదు. కావున వారి రక్తమునందలి మలేరియా పురుగులు హిందూదేశములో వారు నివసించియున్నప్పుడు ప్రవేశించి యుండవలెను. దీనిని బట్టి మలేరియాపురుగులు కొన్ని నెత్తురులో నున్నను జ్వరము రాక పోవచ్చునని రుజువు పడుచున్నది. కొంత

మంది లక్ష యెర్రకణముల కొక్కటికంటె హెచ్చుగ మలేరియా పురుగు లున్నప్పుడు జ్వరము వచ్చునని కొందరు వైద్యులు ఊహించియున్నారు. కాని కొందఱకు వంశపారంపర్యముగా నలవాటు అగుట చేత మలేరియా పురుగులు రక్తములో ప్రవేశించినను వారికి జ్వరము రాదు. ఇందుచేతనే కోయవాండ్రు మొదలగు అడవిజాతులవారు చలిజ్వరముయొక్క వ్యాపకము గల ప్రదేశములలో నున్నను వారల నీ జ్వరము సామాన్యముగ బాధింపదు. అదే ప్రదేశమునకు క్రొత్తవార లెవ్వరైన వచ్చిన యెడల వారలకు తప్పక ఆ జ్వరమంటుకొనును. ఇందుచేతనే చలిజ్వరముయొక్క వ్యాపకముచే ప్రసిద్ధిజెందిన కొన్ని చోట్ల కడుపులలో పెద్దపెద్ద జ్వరపుబిళ్లలు పెరిగిన వార లున్నను వారిలో కొందరకు జ్వరమురాదు. ఇది అలవాటుచే నని యెరుంగునది.

ఏడవ ప్రకరణము.

చలి జ్వర నిదానము.

చలిజ్వర నిదానమనగా చలిజ్వరమును గుర్తించు విధము.

కొన్ని వైద్య శాలలలో చేయఁబడు వైద్యము

ఈదేశములోని కొన్ని వైద్యశాలలలో వైద్యులు దినదినమును వందల కొలది రోగులను చూడవలసి వచ్చును. అట్టిసమయములలో త్వరగా పని ముగించుకొనుటయే ముఖ్యమగుటచేత రోగికి సరియైన వైద్యము జరుగుచున్నదో లేదో విచారించుటకు వీలు లేదు. ఒకవేళ నెకానొక వైద్యుడు శ్రద్ధ చేసి వ్యాధులను గ్రహించిన తరువాతనే వైద్యము చేసెదనని ప్రతిజ్ఞపట్టి పనిచేసినను అట్టివానికి కావలసిన సూక్ష్మదర్శనులు మొదలగు సాధన సామగ్రి యంతయును సామాన్యముగా వైద్యశాలలో నుండదు. అందుచేత తనవద్దకు రోగి వచ్చినతోడనే వైద్యుడు రోగికి అప్పటికప్పుడు ఏదో ఒక మందు ఈయవలసివచ్చును.

జ్వరముతో వైద్యమునకు వచ్చురోగికి వైద్యము చేయుటయందు రెండు పద్ధతులు గలవు. ఒకటి సరియైన పద్ధతి. రెండవది తప్పుపద్ధతి. ఈదేశమునందలి వైద్యులనేకులు సాధారణముగా నీతప్పు పద్ధతినే అవలంబింతురు. రోగి వైద్యమునకు రాగానే వైద్యుడు రోగిని "నీకు ఏమి జ్వరము" అని అడుగును. రోగి వెంటనే "చలిజ్వరము" అని చెప్పును. వైద్యుడు తన పనితొందరలో తన అలవాటు ప్రకారము రోగి చెప్పిన రోగ నిదానమును బట్టి చలిజ్వరమునకు క్వయినా మందని చెప్పి 3 లేక 6 మోతాదుల మందిచ్చి పంపును. అదృష్టవశమున రోగియొక్క రోగము నిజముగా చలిజ్వరమైన పక్షమున వానికి కుదురును. లేదా రోగి యామందును పుచ్చుకొని కుదురక వైద్యుని విసగించునట్లు బాధించిన తరువాతనో, లేక రోగికి వ్యాధి యధికమై ప్రాణాపాయకరముగ ముదిరిన తరువాతనో వైద్యుఁడు మేలుకొని రోగిని సరిగా పరీక్షించును. ఒక్కొక వ్యాధి అప్పటికి అసాధ్య స్థితికి వచ్చి యుండవచ్చును.

కావున బుద్ధిమంతుఁడగు వైద్యుడు జ్వరపురోగి వచ్చినతోడనే యేదో యొక మందిచ్చి వేయక

అనేకవిధము లగు జ్వరములు.

ఆ జ్వర మేజాతిలోనిదో సరిగా తెలిసికొని వైద్యము చేసిన మిక్కిలి మేలగును. ఇది సరియైన వైద్యపద్ధతి. రోగి జ్వరముతో వైద్యమునకు రాగానే జ్వరము కలిగించు వ్యాధులనన్నిటిని వైద్యుడు జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనవలెను. అట్టి జ్వరములలో ననేకజాతులు గలవు. కొన్ని జ్వరములు ఊపిరితిత్తులలోని వ్యాధిచే గలిగిన కఫ జ్వరములు, కొన్ని జ్వరములు మూత్రసంబంధమైన అవయవములలో సుఖవ్యాధిచేగాని, మరి యితర వ్యాధులచేగాని పుట్టిన తాపముచే గలుగు జ్వరములు. కొన్ని జీర్ణకోశములలోని మాంద్యము చేతగాని, ఏలుగుపాము నులిపురుగు మొదలగు జంతువుల మూలమున గాని, మల బద్ధకము వలనగాని గలుగు జ్వరములు; కొన్ని జలుబుచేతగాని, యెండ ఉష్ణకుచేతగాని గలుగు జ్వరములు; కొన్ని మశూచికము, ఆటలమ్మ పొంగు మొదలగు వానిచే గలుగు జ్వరములు; కొన్ని సన్నిపాత జ్వరములు; మరికొన్ని సూతిక జ్వరములు లేక గాయములు మొదలగు వానియందలి చీమువలన పుట్టిన వ్రణజ్వరములు. ఇట్లు లెక్కకు రాని అనేక జ్వరములు గలవు. ఇంకను మనకు కారణము సరిగా తెలియని కాల జ్వరము

మొదలగు జ్వరములెన్నియో గలవు. ఈజ్వరముల నన్నిటిని మనస్సునందుంచుకొనక రోగి "చలి జ్వరము" అని చెప్పినతోడనే క్వయినా పంచిపెట్టుట తగదు. రోగి తనవద్దకు వచ్చినతోడనే ఒక్కొక అవయవమును వరుసగ పరీక్షచేసిన యెడల పైని చెప్పబడిన వ్యాధులలో నేద్దియైనను ఉన్నదో లేదో సాధారణముగా తెలియవచ్చును.

జ్వరపుగడ్డ పెరిగి ఉన్నదా? లేదా?

రోగికి ఇతరవ్యాధులు ఏమియును లేక ఒక్క జ్వరమే యున్న యెడల వాని కడుపులో జ్వరపుగడ్డ పెరిగియున్నదో లేదో చూడవలెను. జ్వరపుగడ్డ స్పష్టముగా తెలియుచున్న యెడల సామాన్యముగా రోగియొక్క జ్వరము చలిజ్వరమే అయియుండును. చెన్నపట్టణములో ప్రస్తుతము వ్యాపించియున్న కాల జ్వరమను వ్యాధియందును ఇంకమరి కొన్ని వ్యాధులయందును కూడ జ్వరపుగడ్డ పెరుగును. అయిన ఆ వ్యాధులు సామాన్యముగా నన్నిచోట్ల నుండవు.

లేనియెడల చలి జ్వరము గుర్తించు టెట్లు?

ఒకవేళ రోగి చలిజ్వరము వచ్చిన మొదటి వారములోనే వైద్యమునకు వచ్చిన యెడల వానికి సామాన్యముగా జ్వరపుగడ్డ పెరిగియుండదు. అట్టిచో జ్వరపుగడ్డ పెరిగి యుండని వ్యాధులలో నీ

చలిజ్వరమును గుర్తింపవలెను. రోగి తన జ్వరము తప్పక చలితో కూడివచ్చుననియు రెండు దినముల కొకసారిగాని మూడుదినముల కొకసారిగాని నియమిత కాలమునకువచ్చి కొంత కాలముండి చలిజ్వర లక్షణముల నన్నిటిని చూపినదనియు చెప్పినప్పుడును, రోగి ఆలక్షణములను తెలివిగ గ్రహించి చెప్పగలవాడని వైద్యునకు తోచినప్పుడును రోగియొక్క వ్యాధి చలిజ్వరమని నిశ్చయముచేసి మందును ఈయవచ్చును.

నెత్తురును పరీక్షింపవలెను.

దినదినము జ్వరమువచ్చు రోగులవిషయములో జ్వరపుగడ్డ పెరిగియుండని యెడల రోగనిదానము కష్టము. ఏ అవయవము నందును జ్వరమునకు కారణము కానరాని యెడల, మశూచికము ఆటలమ్మ మొదలగు వ్యాధులలో నేదైనను సోకి యుండునని అనుమానముగా నున్నయెడల, రెండుదినములు నిదానించి చూచిన నవి బయలుపడగలవు. ప్రారంభస్థితిలోని క్షయజాతి జ్వరముగాని, జలుబుచేగాని ఉడుకుచేగాని, పుట్టిన జ్వరముగాని, సన్నిపాతజ్వరముగాని ప్రస్తుతము మనకు కారణము తెలియని ఇతర జ్వరములో నేదైన గాని రోగిని

బాధించుచున్నప్పుడు వానినుండి చలిజ్వరమును గుర్తించుట కష్టము. అట్టి యెడల రోగియొక్క నెత్తురు చుక్క నొకదానిని తీసి వైద్యుడు తాను పరీక్షింపగలిగిన యెడల సూక్ష్మదర్శినితో పరీక్షింపవలెను. లేదా చెన్నపట్టణమువద్ద అందుకొరకు ప్రత్యేకముగా సర్కారువారిచే నేర్పరుపబడియున్న కింగుఇన్‌స్టిట్యూటు (King Institute) అను ఆఫీసునకు ఒక చుక్కనెత్తురును అందు కొరకై యేర్పడియున్న గాజు పలకపై పరిచి పంపవలెను. అక్కడరు 5-0-0లు ఫీజుతీసికొని వారానెత్తురును పరీక్షించి మలేరియా పురుగులు నెత్తురులో నున్న యెడల చెప్పుదురు. లేదా యితరవ్యాధి ఏదియైన నున్నట్లు తమకు తోచినయెడల తమ సలహాను పంపుదురు. కాని అయిన జ్వరమునకును, కాని జ్వరమునకును, క్వయినాను ఇచ్చి కుదుర లేదని తొందరపడుట ఎంత మాత్రమును సరికాదు. వ్యాధిని నిశ్చయముగ తెలిసికొనకముందే క్వయినాను పుచ్చుకొనిన రోగియొక్క నెత్తురును పరీక్షించినప్పుడు ఆనెత్తురువలన నిజమైన వ్యాధి తెలియదు. జ్వరతీవ్రమును బట్టి నిదానము తెలిసికొనవలసి వచ్చినప్పుడు క్వయినాను మధ్యమధ్య ఇచ్చుచుండినయెడల జ్వరనిదానము సరిగా తెలియదు.

చలిజ్వరమునకే క్వయినా ఉపయోగకర మైనది కాని యితర జ్వరములలో దాని ప్రయోజన మంతగా లేదు. కావున చలిజ్వరము అవునా కాదా యని సందేహముగా నున్నప్పుడు మనము ముఖ్యముగా గమనింప వలసిన అంశము లేవియన:—

సందేహముగా నున్నప్పుడు చేయవలసినచికిత్స.

1. రోగికి అన్నము పెట్టుట మాని పాలుగాని, గోధుమజావగాని, పాలవలె పలుచగనుండు నటుల నూకజావగాని కాచి ఇయ్యవలెను.
2. నాలుగు గంటలకొకసారి శరీర వేడిమిని జ్వరపుపుల్లతో కొలవ వలెను.
3. ఒక్క చుక్క నెత్తురును తగిన గాజుపలకపైరాచి పరీక్షకు పంపవలెను.
4. జ్వరము అధికముగా నున్నయెడల క్వయినా ఇయ్యక జ్వరము తగ్గించు ఇతరమందును దేనినైనను ఇయ్యవచ్చును.
5. సాఫీగా విరేచనమును చేయుమందును, చెమట పుట్టించు మందును, దేనినైనను ఇచ్చుటమంచిది.
6. చలిజ్వరము అవునో కాదో నిశ్చయించు కొనక పూర్వము క్వయినా మాత్రము ఇయ్యకూడదు.

ఇట్లు చికిత్సచేయుచు రోగిని కనిపట్టి చూచు చుండు నెడల బహుశః ఒకటిరెండుదినములలో చలి

జ్వర సంబంధమైన లక్షణములన్నియు వైద్యుడు కనిపట్ట వచ్చును. లేదా నెత్తురులో చలిజ్వరపు పురుగులు కనబడవచ్చును. చలితో ప్రారంభించుట, విడిచి విడిచి జ్వరమువచ్చుట, కొంత నియమిత కాలమున కొకసారి జ్వరమువచ్చుట, జ్వరపుగడ్డ పెరుగుట మొదలగు చలిజ్వర చిహ్నములుగాని, రక్తములో చలిజ్వరపు పురుగులు గాని యితరమైన నిదర్శనములు గాని, కనబడని యెడల నావ్యాధి చలిజ్వరముకాదని యూహించి యితర జ్వరములకు వైద్యము చేయుచు రోగిని క్రమమైన శోధనలో నుంచవలెను. నెత్తురును కఫమును అప్పటప్పట, సూక్ష్మదర్శనిలో పరీక్షించు చుండవలెను.

సన్నిపాత జ్వరము క్షయ జ్వరము మొదలగునవి.

జ్వరము దినదినమునకు హెచ్చుచు 6 వ పటములో చూపబడినట్లు ఒకక్షణమైనను విడువక రెండు వారములవరకు నున్నయెడల నది బహుశః సన్నిపాత జ్వరము. ఇదిరక్తమును పరీక్షించుటచే తెలియగలదు. లేదా క్షయ జ్వరమో, రణజ్వరమో, కాలజ్వరమో (Kala Azar) మరియెద్దియో వైద్యుడు బుద్ధి కుశలతచే కనుగొనవలెను.

ఎనిమిదవప్రకరణము.

చికిత్స

జ్వరముతోకూడిన ఏ వ్యాధికైనను చక్కగ వైద్యము చేయవలెననిన యెడల ఆజ్వరమునకు కారణమెద్దియో నిశ్చయముగ తెలిసికొనుట మిక్కిలి ఆవశ్యకము. ఒకరోగియొక్క వ్యాధి చలిజ్వరమని నిశ్చయముగా తెలియక పూర్వము ఏమివైద్యము చేయవలెనో 84వ పుటలో చెప్పియున్నాము. "చలిజ్వరపురోగి" అని నిశ్చయముగా తెలిసినతోడనే వానికి క్రింది ప్రకారము వైద్యముచేయవలెను.

మొదట విరేచనములకు మందు ఇయ్యవలెను.

వైద్యముప్రారంభించినదినమున సామాన్యముగా నాలుగైదు విరేచనము లగునట్లు మందు ఇయ్యవలెను. పైత్యాతిత్తిని శుభ్రపరచు నిమిత్తము రసభస్మము (Colomel) గాని రసముకలిసిన ఇతర మందు దేనినైనను గాని ఒకటిరెండు మాత్రల నిచ్చిన మేలగును. ఇందువలన జీర్ణకోశములు శుభ్రమై తరువాత ఇయ్యబోవు మందులన్నియు చక్కగ జీర్ణమై రక్తములోనికి జేరును.

చలిజ్వరములకు క్వయినా సిద్ధౌషధము.

పిమ్మట ద్రావకముగనో లేక మాత్రలుగనో క్వయినాను ఇచ్చుటయే చలిజ్వరమునకు సిద్ధౌషధము. కాన దీని నుపయోగించుటలో నెంత మెళుకవగానుండిన అంతత్వరలో జ్వరము కుదుర్చ వచ్చును.

క్వయినాను ఎప్పుడు ఎట్లు ఇయ్యవలెను.

సాధ్యమైనప్పుడెల్లను ఏవేళయందు జ్వరము ప్రారంభించునో తెలిసికొని జ్వరమువచ్చుసమయమునకు పూర్వము 4 గంటలకు ముందుగా 10* గ్రెయినులు క్వయినాను ఇయ్యవలెను. పిమ్మట ఒక్కొక మోతాదుకు 5 గ్రెయినులు చొప్పున దినమునకు నాలుగు మోతాదుల క్వయినాను 5 దినముల వరకు ఈయవలెను. ఈ అయిదు దినములలోగా జ్వరము నిలువని యెడల అది చలిజ్వరముకాదని సాధారణముగ చెప్పవచ్చును. మొదట జీర్ణకోశములను శుభ్రపరచి పిమ్మట పైన చెప్పిన ప్రకారము క్వయినా ఇచ్చుటవలన ప్రతిచలిజ్వరపు రోగికిని తప్పక జ్వరము విడుచునని చెప్పవచ్చును. ఒకవేళ ఎవరికైనను కుదురనియెడల నారోగికి తగినన్ని మోతాదులను తగినసమయములలో ఈయ లేదనిగాని, ఆరోగియొక్క జ్వరము చలిజ్వరము కాదనిగాని ఊహింపవచ్చును.

---

* గ్రెయిను అనగా గురిగింజయెత్తు.

సరిగా క్వయినాను ఇచ్చిన తరువాత అనేక రోగులకు 24 గంటలు మొదలు 72 గంటలలోగానే జ్వరము నిలిచిపోవచ్చును. వారిరక్తములోని చలి జ్వరపు పురుగులు చాలభాగము అప్పటికి చచ్చిపోవును. అట్టివారిని వెంటనే తమపనిలోనికి పోనిచ్చినను, మందు మాత్రము 5 దినములవరకు, దినమునకు 20 గ్రెయినులు చొప్పునను, అటుపిమ్మట ఈ క్రిందవివరించిన ప్రకారమును మిక్కిలి శ్రద్ధగ నిచ్చుచుండవలెను.

అయిదవ దినముమొదలు పూటకు 5 గ్రెయినులచొప్పున 3 పూటలను మూడుమోతాదులు ఇయ్యవలెను. ఇట్లు 5 దినములవరకు తీసికొనగా తిరిగి జ్వరమురాని యెడల ఆదినముమొదలు ఒకనెలవరకు దినమునకు 5 గ్రెయినులు చొప్పున ప్రతిదినమున ఒక మోతాదు ఈయవలెను. ఈమధ్యమున ఏదినమున జ్వరమువచ్చినను ఆ దినముననే జ్వరము ప్రారంభించినట్లు ఎంచి తిరిగి మొదట ఇచ్చినట్లే దినమునకు 20 గ్రెయినుల చొప్పున ఇచ్చుచు చికిత్సనంతను తిరిగి చేయవలెను.

ఒకప్పుడు రెండు మూడు సంవత్సరముల వరకు క్వయినా ఇయ్యవలెను.

తిరిగితిరిగివచ్చు చలిజ్వరములకు రెండు మూడు సంవత్సరముల వరకు ఒక్కొకప్పుడు

క్వయినాను ఇయ్యవలసివచ్చును. జ్వరపుగడ్డపెరిగియున్నదను సందేహము తీరువరకును రోగి క్వయినాను పుచ్చుకొనుచుండవలసినదే. ఇట్టి రోగులకు క్వయినాతోపాటు కొంచెము ఉల్లిపాషాణమును, (Arsenic) లోహమును (Iron) వైద్యులు తగిన మోతాదులను తెలిసికొని ఉపయోగింపవచ్చును.

దినమునకు 20 గ్రెయినులు చొప్పున మొదటి నుండియు తీసికొనిన రోగికి సామాన్యముగా తిరిగి జ్వరమురాదు. ఒక్కొక మోతాదుకు 10 గ్రెయినులు చొప్పున రెండు మోతాదులలో గాని, 5 గ్రెయినుల చొప్పున నాలుగు మోతాదులలో గాని ఈ ఇరువది గ్రెయినులను తీసికొన వచ్చును.

పదిసంవత్సరముల పిల్లలకుమోతాదు.

10 లేక 12 సంవత్సరముల పిల్లలకు దినమునకు 15 గ్రెయినులతో ప్రారంభించి 5 దినములయిన తరువాత దినమునకు 10 గ్రెయినులు చొప్పున ఇచ్చి, 10 దినములైన తరువాత ఒకమాసమువరకు దినమునకు 5 గ్రెయినుల చొప్పున నీయవచ్చును.

5 మొదలు 10 సం॥ రముల పిల్లలకు మోతాదు.

5 సంవత్సరములు మొదలు 10 సంవత్సరముల వరకు వయస్సుగలపిల్లలకు మోతాదుకు 5 గ్రెయినులు చొప్పున దినమునకు రెండు మోతాదులు ఈయవలెను.

5 సం॥ రముల లోపలి పిల్లలకు మోతాదు.

5 సంవత్సరములలోపలి వయస్సుగల పిల్లలకు వయస్సును బట్టి ఒక్కొక్క సంవత్సరమువయస్సునకు ఒక్కొక్క గ్రెయినుమోతాదు చొప్పున దినమునకు రెండుమోతాదులు ఇచ్చుట యుక్తము. సామాన్యముగ జ్వరముహెచ్చుగ నున్నప్పుడు, రెండుగ్రెయినులకంటె తక్కువమోతాదుల నిచ్చుట వలన పిల్లలకు కూడ అంతగా నుపయోగకరముగా నుండదని మాఅభిప్రాయము. పిల్లలవిషయములో క్వయినా చేదుగనుండుట యొకగొప్ప అభ్యంతరముగానున్నప్పుడు "యూక్వినీను" అను చేదులేని మరియొక తరహా క్వయినాను చక్కెరతో కలిపి పొడిగా నీయ వచ్చును. నీళ్లలోకలిపిన యెడల అదికూడ చేదగును. అయినను ఇది చేదుగల క్వయినాయంత గుణమునీయదు.

జ్వరము తగ్గిన తరువాత చేయవలసినచికిత్స.

జ్వరము తగ్గిన తరువాత చేయవలసిన వైద్యములోనే సామాన్యముగా మనదేశములో మిక్కిలి అశ్రద్ధచేయుచున్నారు. జ్వరము నాలుగుదినములు రాకపోయిన తోడనే ఆ జ్వరముపోయిన దనుకొని ఔషధము తీసికొనుట మానుచున్నారు. ఇదిగాక క్వయినా అనిన మనదేశపుప్రజలలో ననేకుల కొక విధమైన ద్వేషముగలదు. దానియందు అనేక దుర్గు

ణములుగలవని దుర్వాదుకలుగలవు. అవియన్నియు నంతగా నిజమైనవికావు. క్వయినా తీసికొనిన తరువాత కొందరికి తాత్కాలికముగా చెవుడు పట్టుటయు ఒకానొకప్పుడు పసరుపెరిగి వాంతులు గలుగుటయు గలదు. కాని వీని రెంటిని అంతగా రోగి గమనింపవలసిన పనిలేదు. మందుయొక్క మోతాదును తగ్గించిన వెంటనే చెవుడు పోవును. విరేచనము సాఫీగా అగునట్లు మందు ముందుగా తీసికొని, అనుపానములను కొంచెముమార్చి ఇచ్చిన యెడల క్వయినాయందలి వాంతిగలిగించు గుణము నిలిచి పోవును.

క్వయినాయందు మన ప్రజలకు గల ద్వేషమునకు కారణములు

క్వయినాయందు మనప్రజలకుండు ద్వేషమునకు మరి రెండుకారణములు గలవు. అందు ముఖ్యమైనదేమనగా మనదేశమందలి శాస్త్రజ్ఞానములేని వైద్యులనేకులు, చలిజ్వరమునకు తాముకూడ క్వయినా ఇచ్చి కుదుర్చునెడల తమ కభిమానమని యెంచి తాము క్వయినాను ఉపయోగించుటలేదని డంబములు కొట్టుచు క్వయినాయొక్క చెడుగుణములు గోరంతలు కొండంతలుగా వర్ణించుచుందురు.

కొందరు స్వదేశ వైద్యులు చేయు పద్ధతి.

“ నేనుకూడ క్వాయినాయిచ్చి ఒకదినములో జ్వరములను నిలుపగలను. కాని దానిదుర్గుణములకు జడిసి నేను ఎన్నడును దానిని ఉపయోగించను ” అని కొందరును, క్వాయినా ఇచ్చినయెడల జ్వరము లోపలనే అణగిపోయి శరీరమునకు కీడుకలుగ జేయునని మఱికొందరును, ఈ వైద్యులు చెప్పుచుందురు. మలేరియాపురుగులను క్వాయినాఎంతశీఘ్రముగ నాశనము చేయునో తెలిసికొనినవార లెన్నడును అట్లు చెప్పరు. వీరిలో ననేకులు దాని వాసనమారునట్లు కొంచెము కస్తూరినో, పిప్పరమెంటునో, హారతి కర్పూరమునో కలిపియు లేదా కొంచెము రంగు మారునట్లు ఏచెక్కపొడుమునో చేర్చియు, ఈక్వాయినానే కస్తూరిమాత్రలనియు సిందూరము మాత్రలనియు చెప్పి రోగుల కిచ్చుచుందురు. మఱికొందరు పలుచని వెండిరేకు (Silver leaves) నామాత్రలపైని కప్పి వానిని వెండి మాత్రలని ఇచ్చుచుందురు.

క్వాయినాయొక్క చేదుగుణము దానియందు ప్రజలకు గల ద్వేషమునకు రెండవకారణము.

ఈ రెండుకారణములచేతను చలిజ్వరమునకు సిద్ధౌషధము అనదగు క్వాయినాను మనదేశమునందు ఎంతవరకు ఉపయోగింపవలసియున్నదో అంతవరకుపయోగించుట లేదు. దీనిని మిక్కిలి విరివిగ ఉపయోగించినగాని చలిజ్వరమెన్నడును మనదేశమును విడువదు.

ఇట్లు చెప్పుటచే మన దేశీయవైద్యమునందు చలిజ్వరమునకు తగినమందులేదని నా అభిప్రాయము కాదు. అనేక మందులు కలవు. కాని వానియన్నిటికంటెను క్వాయినాలో మంచిగుణము లనేకములు కలవనియు చలిజ్వరరోగులకు క్వాయినా వానియన్నిటికంటె ననేకరెట్లు హెచ్చు ఉపకారి యనియు మా అభిప్రాయము.

ఏ మందు త్వరలో వ్యాధిని కుదుర్చునో అదియే మంచిమందు.

ఏమందు త్వరగా వ్యాధినికుదుర్చునో అదియే మంచిమం దనదగును. అట్లుగాక స్వదేశాభిమానముచేత మనదేశమునందు పుట్టినదే మంచిమందనిగాని, మన పూర్వశాస్త్రములయం దెన్నడో చెప్పబడియుండు నదే మంచిమందనిగాని గర్వపడువారు బుద్ధికుశలులు గారని చెప్పవచ్చును. ఏదేశమునుండి వచ్చినను ఏవైద్యునిచే కని పట్టబడినను ప్రపంచము

నందలి ప్రజలందరును తగినమందును గౌరవింప వలసినదే.

ప్రజలు క్వయినా యందలి ద్వేషమును విడువ వలెను.

కాబట్టి మనదేశీయ వైద్యులును ప్రజలును క్వయినాయందు తమకు గల ద్వేషమును విడిచి విరివిగ దానిని చలిజ్వరములలో నుపయోగించి దేశముయొక్క ఆరోగ్యస్థితిని బాగుపరుచుదురుగాకయని కోరుచున్నాను.

మాత్రలు ద్రావకము, పొడుము; వీనిలో నేది మంచిది?

క్వయినాను మాత్రలుగా నిచ్చుటమంచిదా? పొడుముగా గాని ద్రావకముగా గాని ఇచ్చుట మంచిదా? అని సందేహము తోచవచ్చును. చౌకగ వైద్యముచేయుటయే ముఖ్యముగనుండు ధర్మవైద్యశాలలలో క్వయినాకు నిమ్మకాయరసము లేక డైల్యూటు సల్ఫ్యూరికాశిడ్డు మొదలగు పుల్లని ద్రావకములను కొంచెముచేర్చి ఒక్కొకమోతాదును ఒక్కొక అవున్సు నీటితో కలిపి ఇచ్చుట అనుకూలము.

కొందరు స్థితివంతులు చేదు ద్రావకమును త్రాగుటకు ఇష్టపడక పోవచ్చును. అట్టివారికి చక్కెర పాకములో పొలిపిన మాత్రలను ఇచ్చుట యుక్తము. ఈమాత్రలను ఎప్పటికప్పుడు క్రొత్తగా తయారు చేసికొనుచుండవలెను. ఏలయన మాత్రలు ఆరిపోయి మిక్కిలి గట్టిపడినయెడల నవి జీర్ణకోశ

ములో జీర్ణముగాక మలమునందు పోయి మందంతయు వృథా యగును. అందుచేతనే ఒక్కొకప్పుడొక్కొక రోగికి ఎన్ని దినములు ఎన్ని మాత్రలు ఇచ్చినను జ్వరము కుదురక యొకనాడు విరేచనములకు మందిచ్చిన ఆ మాత్రలన్నియు మలములో నొక్కపెట్టున ఉండలుండలుగా వెలువడును.

చక్కెరలో పొదిపిన మాత్రల ఉపయోగము.

అయినను చక్కెర పైకప్పుగల మాత్రలు త్వరగా జీర్ణమగును. వానిని సామాన్యముగా నుపయోగింప వచ్చును. సర్కారువారు చలిజ్వరముగల ప్రదేశములలో క్వయినా పొట్లములను ఉచితముగ పంచిపెట్టుచున్నారు. స్వల్ప వెలలకు తపాలాఫీసులో అమ్ముచున్నారు. ఈ మందు చేదుగ నుండుటచేత ప్రజలలో నంతగా హితవుగా వ్యాపకమగుటలేదు. ఇదిగాక ఇట్టి పద్ధతి ప్రజలకు క్వయినాయందు గల అయిష్టమును హెచ్చించుచున్నది. ఊరికే వచ్చుచున్నందువలన, వారికి దాని విలువ తెలియక పోవుటచేతనే సామాన్య ప్రజలు అట్టి పద్ధతివలన లాభములను పొందనేరరు. దీనికి తోడు నేను ఇదివరలో చెప్పియున్నట్లు అజ్ఞానులగు వైద్యులు దీనిని చేయు దూషణము, చేదువలన ప్రజలకు గలిగిన సహజద్వేషమును హెచ్చించును.

సర్కారు వారును, డిస్ట్రిక్టు బోర్డులు, మ్యూనిసిపాల్టీలవారును, ప్రజల యుపకారమునకై క్వయినాను పంచిపెట్టినప్పుడు ఆపంచిపెట్టునది తియ్యాని మాత్రలుగా పంచి పెట్టినయెడల దీని వ్యాపకము ఇప్పటికంటె అనేక రెట్లు అధికము కాగలదని మా నమ్మకము.

జ్వరముచేత బాధపడునప్పుడు కొన్ని పొట్లముల నొక రోగి కొనినను, జ్వరము కొంచెము నెమ్మదియయినతోడనే ఈ పొట్లములలోని మందు చేదగుటచే వానిని పార వేయుచున్నాడు. ఈ మందే తియ్యగనున్నయెడల దానిని సామాన్యముగా నా రోగి వృథా చేయడు. తనకు గుణము తప్పక కనబడుచుండుటచే ఎంతవర కగత్యమో అంతమందును కొని యుపయోగించుకొనును.

క్వయినాల లోనేది మంచిది.

వైద్యశాలలలో సామాన్యముగ క్వయినా సల్ఫేటు అనుదానిని ఉపయోగించెదరు. దీనినే మనవారు సాధారణముగా క్వయినా అని వాడుదురు. ఇది క్వయినా చేరిన మందులన్నిటిలో చౌక అయినది. దీనిని సామాన్యముగా నందరును వాడవచ్చును. ఒకానొక చోట క్వయినా హైడ్రోక్లోరైడు అను మందు సల్ఫేటుకంటె వేగముగను, నిశ్చ

యముగను పని చేయును. దీని వెల కొంచె మధికముగ నుండుటచేత క్వయినా సల్ఫేటును సామాన్యముగా నుపయోగింపవచ్చును. ఈసల్ఫేటు నీళ్లలో సరిగా కలియదు. నీళ్లవంటి చింతపండు రసము (చారు), నిమ్మకాయ రసము, మొదలుగాగల పుల్లని ద్రావకములలో నిది మిక్కిలి శీఘ్రముగ లీనమగును (కలిసి పోవును). కావున క్వయినాను పొడుముగా తీసికొను వారలందరును ఈరీతిని పుల్లని ద్రావకములలో కలిపి తీసికొనుట యుక్తము.

విష జాతుల చలిజ్వరములలో క్వయినాను నెత్తురులోనికి పిచ్చికారి చేయుట యుక్తము.

కొన్ని విషజాతుల చలిజ్వరములలోను, ఒకసారి కుదిరి తిరిగి వచ్చి బాధించు చలిజ్వరములలోను, క్వయినాను నోటిమార్గమున ఇచ్చుటకంటె దానిని నేర్చిన వైద్యుడు తగిన గాజు పిచికారితో మోతాదుకు పదిగ్రెయినులు చొప్పున "క్వయినా హైడ్రోక్లోరైడు" అను మందును 20 చుక్కలు కాచిన నీళ్లలో కలిపి నెత్తురులోనికి పోవునట్లు, పిర్రమీదగాని భుజముమీదగాని యుండు కండలోనికి పిచ్చికారి చేసినయుక్తము. దీనివలన శరీరమున కేవిధమయిన బాధగాని అపాయముగాని లేదు. ఇందువలన చిరకాలము నుండి జీర్ణించిన జ్వరములుకూడ అతిశీఘ్రముగ కుదురును. కొన్ని విష జాతుల చలిజ్వరముల

లోను, చలిజ్వరపు పురుగుచే కలిగిన జిగట విరేచనములలోను, ఒక మోతాదునకు 60 గ్రెయినులు క్వయినా కలిసిన నీళ్లను ఆసనము ద్వారా పిచ్చికారీ చేసినయెడల నామందు పేగులోనుండి రక్తములోనికి పోయి రోగికి స్వస్థము కలుగ జేయును.

చలిజ్వరముతోకూడ ఇతర వ్యాధు లున్నయెడలవానికి ప్రత్యేకముగ చికిత్స చేయవలెను.

పైని చెప్పిన చికిత్సయంతయు రోగికి చలిజ్వరముతో పాటు ఇతర రోగములేవియు లేక యున్నప్పుడు మిక్కిలి యనుకూలముగ నడచును. కాని గుండెలయందు గాని, ఊపిరి తిత్తుల యందుగాని, జీర్ణకోశములందు గాని, మెదడునందు గాని, ఇతర అవయవములందు గాని, మరియొక వ్యాధి ఏదైనను చలిజ్వరముతో మిశ్రమమై యున్నయెడల పైనుదహరించిన చికిత్సకు తోడుగా నాయా వ్యాధులకు తగిన చికిత్సలను కూడ చేయుచుండవలెను. ఆ వ్యాధులను, వాని చికిత్సలను గూర్చి ఇక్కడ వ్రాయుట కెడము లేదు. వ్యాధి నిదానము విషయములో ఎంత మాత్రము సందేహముగా నున్నను, రోగి తగిన వైద్యుని సలహాను పుచ్చుకొనవలెను. ఏ వైద్యునకయినను రోగముయొక్క నిదానమును గూర్చి సందేహ మున్నయెడల ఇతర వైద్యులతో సంప్రతింపవలెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

చలిజ్వరమును నివారించు పద్ధతులు.

చలిజ్వరమును నివారించుటకు రెండు పద్ధతులు గలవు.

I. క్వయినా యొక్క సాయముతో నివారించు పద్ధతులు.

II. క్వయినాయొక్క సాయమును కోరకయే నివారించు పద్ధతులు.

క్వయినా యొక్క సాయముతో చలి జ్వరమును నివారించు పద్ధతులు.

I. క్వయినాయొక్క సాయముతో నివారించు పద్ధతులు.

ఇందు రెండు విధములు కలవు.

౧. గ్రామములోని ప్రజల నందరను కాపాడుట కొరకేర్పడినవి.

౨. ప్రతిమానవుడును తన్ను తాను కాపాడుకొనుట కేర్పడినవి.

౧. ఒక గ్రామములో ఎక్కడను చలిజ్వర మిక ముందు వ్యాపింపకుండ చేయవలెననిన అంతకు పూర్వ మాగ్రామములో నున్న చలిజ్వరమును నిర్మూలము చేయవలెను. పిమ్మట క్రొత్తగ నీజ్వరములు రాకుండ చేయవలెను.

చలిజ్వరపు రోగుల నందరను లెక్కించి వారలకం దరకు క్వయినా యియ్య వలెను.

ఇందులకు ఆ గ్రామమునందు చలిజ్వరముగల రోగుల నందరిని లెక్కించి జాబితాలు తయారు చేయవలెను. ఆ గ్రామమునందు జ్వరపుగడ్డగల వారి జనాభా లెక్కలు వ్రాయవలెను. సందేహముగనున్న ప్రజలయొక్క, అందు ముఖ్యముగ బిడ్డలయొక్క, నెత్తురుబొట్టు నొకదానిని తీసికొని సూక్ష్మదర్శనితో పరీక్షింపవలెను. ఈ ప్రకారము చలిజ్వరసంబంధమైన అనుమానముగల మనుష్యుల జాబితాలు తయారుచేసి వారి కందరకు క్వయినా మాత్రల నియ్యవలెను. చేదుమందు ఇచ్చిన యెడల వారు చాటునకు పోయి దానిని పారవేయుదురు. కావున చక్కెర పైకప్పుగల తియ్యని మాత్రల నిచ్చుట మిక్కిలి ఉపయోగకరము.

ఇట్లీమందునిచ్చి ఆరు మాసముల వరకు గ్రామములో చలిజ్వరపు రోగి యొక్కడు కూడ లేకుండ గాలించి వేయవలెను. గ్రామములోనికి క్రొత్తగా వచ్చుప్రతివానిని పరీక్షించి వానిపేరు జాబితాలో చేర్చి వానికి చలిజ్వర మున్నయెడల చికిత్స చేయవలెను. ఇట్లు చేయుటవలన ఆ గ్రామములో దోమలున్నను ఆ దోమలకు చలిజ్వరపు పురుగులు దొరకనందున చలిజ్వరము వ్యాపింపక కాలక్రమమున నశించి పోవును.

ఒక గ్రామములోని జనుల కందరకును ఈ ప్రకారము వైద్యము చేయుట సాధారణముగా సాధ్యము కాదు. ఏలయన ప్రజలందరును అభిమానించుకొని ఒకకట్టుగా పనిచేసినగాని ఈపద్ధతివలన చలిజ్వరము నశింపుగాదు. ఒక్కరోగి గ్రామములో మిగిలియున్నను, దోమలు వానినుండి చలిజ్వరపు పురుగులను సంపాదించి వానిని పెంచి, యనేకవేలుగాచేసి, యనేకులకు పంచిపెట్టును. కావున ఐకమత్యముగాని, తగినంతకట్టుబాట్లుగాని లేని స్థలములలో ఈ పద్ధతివలన ప్రయోజన మంతగా నుండదు. అయినను జయిళ్లలోను, పటాలములలోను, ఈ పద్ధతి మిక్కిలి చక్కగ పనిచేయును. గ్రామములలో కూడ సాధ్యమైనంత వరకు అవలంబింపవచ్చును. ఎంతతక్కువమంది చలిజ్వరపు రోగులు గ్రామములో నున్నారో దోమలకు అంత తక్కువగా జ్వరపు విత్తనములు దొరకును గదా! దోమలకు చలిజ్వరపు పురుగులు చాలినన్ని దొరకని యెడల వ్యాధి కొంతకొంతవరకైనను తగ్గియుండును.

తాముమాత్రము వారమున కొకసారి క్వయినా పుచ్చుకొన వలెను.

౨. గ్రామమంతయు కాపాడుటకు సాధ్యము కానప్పుడు తమ్ము మాత్రము చలిజ్వరమునుండి తప్పించుకొన దలచినవారు ప్రతివారును చలిజ్వరముగల ప్రదేశములలో తాము నివసించు నన్నిదినములును వారమున కొకసారి పదిలేక పదునేను

గ్రెయినుల క్వయినాను నాలుగైదు అవున్సుల నీటి లో చేర్చి ద్రావకము చేసిగాని, మాత్రలుగాగాని పుచ్చుకొనవలెను. ఇందుచే దోమలు తమరక్తము లో చలిజ్వరపు పురుగులను చేర్చినను ఆ పురుగులు వెంటనే నశించి పోవును. చలిజ్వరములు గల ప్రదేశ ములందు నివసింపవలసిన ఉద్యోగస్థు లనేకులు ఇట్లు క్వయినాను పుచ్చుకొని సంవత్సరముల కొలది ఈ జ్వరబాధ లేకుండ గడుపుదురు. ఇట్లు క్వయి నాను తీసికొనుటవలన శరీరమున కేమియును చెరుపు లేదు.

క్వయినా యొక్క సాయము కొరకయే చలిజ్వరమును నివారించు పద్ధతు

II. క్వయినా యొక్క సాయము కొరకయే చలిజ్వరమును నివారించు పద్ధతులు.

ఈ పద్ధతులలో మూడు విధములు గలవు.

౧. ఒక గ్రామము నందలి అనాఫలీసు దోమలను నశింపు చేయుట.

౨ ప్రతి మానవుని దోమకాటునుండి కాపాడుట.

3. మనము కాపాడ దలచుకొనిన వారిని మాత్రము చలిజ్వరపు రోగులనుండి విడదీసి ప్రత్యేకముగ నివసింప జేయుట.

౧. అనాఫలీసు దోమలను నశింపు చేయుట.

చలిజ్వరములుగల గ్రామమునందలి అనాఫలీసు దోమలను నశింపు చేసిన యెడల ఇతరులకు క్రొత్తగ చలిజ్వరము వచ్చుటకు వీలులేదు. ఇట్టి దోమలను

నశింపు చేయుటకు మనకు సాధ్యమగునా? మనము చేయవలసిన దేమి?

అనాఫలీసు దోమలను నశింపు చేయవలెను.

దోమ లధికముగా గల ప్రదేశములలో నా దోమలను ఎగురుచుండగా వానిని పట్టిచంపుటకు మన మనేక పటాలములను పెట్టినను వానితో మనము పోరలేము. కాని తమ పిల్లలను పెట్టుకొనుటకు ఈ దోమలకు చోటులేకుండ చేసిన యెడల నీ దోమలజాతి ఒక తరములోనే నశించి పోవును. దోమలు తమగ్రుడ్లను నీటిమీదనే పెట్టునని మన కు తెలిసియున్నది. ఇవి అరంగుళము లోతునకు తక్కువగా నున్న నీళ్లలో తమగ్రుడ్లను పెట్టవు.

కావున గ్రామమునందును, గ్రామమునకు చుట్టు ప్రక్కలనుండు ప్రదేశము లందును, దోమ పిల్లలు నివాసము చేయుటకు తగియుండు గోతులు, బురద నేలలు, మొదలగు వానియందలి నీటినంతను ఎప్పటి కప్పుడు మురుగు కాలువల మూలమున పోగొట్టి వేయవలెను. గ్రామమునకు అరమైలు దూరములో ఊడ్పు చేలుండకూడదు. పంటకాలువలలో గడ్డి మొదలగు తుక్కు పెరిగి యున్న యెడల నా కాలువలను బాగుచేసి నీరు చక్కగా ప్రవహించునట్లు చేయవలెను. ప్రవహించు నీటిలో దోమలు సాధారణముగా తమగ్రుడ్లను పెట్టవు. గ్రామమునందలి పాడునూతులను, గోడ్ల ప్రక్కలను, దొడ్లలోను, ఇటుక ఆవముల

మొద్దనున్న, ఉండు కొలుములను పూడ్చివేయ వలెను. పూడ్చుటకు వీలుకానట్టి చెరువుల యందును, గోతుల యందు నుండు నీటిపైని కిరసనాయిల్ ను వారమున కొకసారి పోయుచుండవలెను. అట్లు చేయుటచే నా నీటియందలి దోమపిల్లలు పీల్చుటకు గాలిలేక చచ్చి పోవును. ప్రజల కుపయోగమైనట్టి నూతులు, చెరువులు మొదలగు వాని యందు చేపలను పెంచిన వానియందు పెరుగుచుండు దోమపిల్లల నాచేపలు తినివేయును. అనాఫలీసు దోమలు నూతులలో పిల్లలను పెట్టి వ్యాధిని వ్యాపింప జేయుచున్న యెడల, దోమలు చొరలేని దోమ తెరలవంటి ఇనుపవలలతో నా నూతులను చక్కగ మూసి వేయవలెను. రాత్రులయందే గాని పగటిపూట దోమలు సంచరింపవు గావున ఆ నూతులనుండి నీటిని పగటిపూట తోడుకొని రాత్రులయందు వానిని గట్టిగా మూసి పెటవలెను. లేదా బొంబాయి (Pump-పంపు)లతో నీరు తోడుకొనవచ్చును. ఇట్లు నీరు తోడుకొనుట కుపయోగించు బొంబాయి రు. 25-లకు వచ్చును. ఇండ్లలోని తొట్లలోను, కుడితి గోలెములలోను, రెండు మూడు దినములకంటె హెచ్చుగ నీటిని నిలవచేయ కూడదు. ఇండ్లలోను, దొడ్లలోను, పగిలిపోయిన డబ్బాలును, కుండపెంకులును, సీసాలును లేకుండ చేయవలెను. లేని యెడల వీనిలో నొకప్పుడు నీరు చేరి

దోమ పిల్లలకు అవి నివాసస్థానముగా నేర్పడును.

మనఇండ్లలో నుండు దోమల నివాసస్థానములు.

నేను ఒకనాడు నా స్నేహితులకు కొందరకు దోమపిల్లలను చూపవలెనని ప్రయత్నించుచు, ఏ తొట్టిలోనైనను, పాతడబ్బాలోనైనను, నిలవ నీరుండునేమో, ఆనీటిలో దోమ పిల్లలు చిక్కునేమో యని ఇల్లంతయు దొడ్డియంతయు వెదకితిని. ఎక్కడ వెదకినను, దోమపిల్లలకు ఆధారమగు స్థలము నాకు దొరక లేదు. అయినను మాయింటిలో నప్పుడు దోమ లనేకము లుండుట నే నెరిగినవాడ నగుటచేతను, ఆదోమలు ఇంటిలోనే యెక్కడనో పుట్టుచున్నవని నాకు గట్టి యనుమానము కలుగుటచేతను, నేను గదులలోను, అల్మారాలలోను, వెదకుటకు ప్రారంభించితిని. కొంచె మించుమించుగ చీకటి కోణ మనదగు సామాను కొట్టునందు నాకు తుదకు ఒక నీటిపళ్లెరము కనబడెను. ఆ పళ్లెరములో ఒక అంగుళము లోతు నీరు పోసి ఆ నీటి మధ్య నొక ఇటుక పెట్టి దానిపై నొక చక్కెర డబ్బా పెట్టబడియున్నది. ఆ పళ్లెరమును బైటికి తీసికొని వచ్చి పరీక్షింపగా 4-వ ప్రకరణమందు చూపబడిన దశలన్నిటియందు నుండు దోమ పిల్లలు లెక్కింప శక్యము కానన్ని దానిలో నుండెను. బహుశః ఆదోమపిల్లలొక లక్ష యుండినను ఉండవచ్చును. ఆ పిల్లలన్నియు క్యూలెక్సు, స్టిగోమి

యీ జాతులలోనివి. అందు అనాఫలీసు దోమపిల్ల యొక్కటి కూడ లేదు. మాయింటిలో రాత్రులయందు చెవుల ప్రక్కను గుంయ్యు మనుచుండు దోమలు చేరుచుండినందులకును, దోమ లధికముగనున్నను చలిజ్వరము లేనందునకును కారణము అప్పుడు తెలిసినది. ఇట్లే మనవారలు కొందరు మంచములకు నల్లులెక్కకుండుటకుగాను వాని కోళ్ల క్రింద చిన్న చిన్న నీటి తొట్లను పెట్టుదురు. వీనియందలి నీటిని వారెన్నడును సామాన్యముగా మార్చుచుండెడి అలవాటు లేదు. దోమపిల్లలు పెద్ద దోమలుగా పరిణమించుటకు సామాన్యముగా పది దినములు పట్టును. కావున వారమున కొకసారి తప్పక వీనియందలి నీటిని మార్చుచుండినయెడల దోమపిల్లలందు పుట్టనేరవు.

కాబట్టి గ్రామ ఉద్యోగస్తులుగాని, తగిన ఆఫీసర్లుగాని, జవానులుగాని వారమునకొకసారి ప్రతియింటిని చక్కగ శోధించి దోమ పిల్లలకు ఉనికి పట్టగు స్థలములు లేకుండ జేయవలెను. ప్రజలకు దోమపిల్ల లెక్కడ పెరుగునో, దోమలవలన గలుగు నష్టము లెవ్వియో, ఈ విషయము లన్నియు నచ్చ జెప్పి ప్రజల సాయముతో పని చేసినయెడల నొక గ్రామములోని దోమల నన్నిటిని త్వరలో నశింపు చేయవచ్చును.

అమెరికాదేశములో దోమపిల్లల నెవ్వరైన ఇట్టి నీటితొట్లలో పెరుగనిచ్చినయెడల వారికి రు 50ల

వరకు జరిమానావిధింతురు. అట్టి శాసనము మన దేశములో కూడ పుట్టినయెడల అప్పుడే యిండ్లలోని పాడు నూతులును, నిలవ నీటి తొట్టెలును రూపుమాయును.

ఇదిగాక పెద్దవిగా పెరిగిన దోమలు, సాధారణముగా చిలక కొయ్యలమీదను, దండెములమీదను వ్రేలాడవేసిన బట్టలచాటున దాగికొని యుండును. కావున మాసినబట్టల నెల్లప్పుడు తగిన పెట్టెలలో వేసి మూసి యుంచవలెను. గంధకము సాంబ్రాణి మొదలయిన వానిని కాల్చి పొగవేసిన యెడల దోమలా పొగను భరింపజాలక పారిపోవును. లేదా చచ్చిపోవును. కావున గదులలో నట్టి పొగను రాత్రులయందు వేయుచుండవలెను. దోమలను తరిమి వేయుటకు వట్టి గడ్డి పొగవేసినను చాలును. అట్లు పొగవేయునప్పుడు గదులలోని మనుష్యులు వెలుపలకు పోయి తలుపులన్నియు మూసివేయవలెను.

౨. ప్రతి మానవుని దోమ కాటునుండి కాపాడుట.

ప్రతిమానవుని దోమకాటునుండి కాపాడవలెను.

దోమలు రాత్రులయందేగాని కుట్టవను సిద్ధాంతమునుండి యీ పద్ధతి యుపయోగములోనికి వచ్చుచున్నది. చలిజ్వరముగల ప్రదేశములలో నివసించువారు తమ యిండ్లలోని ద్వారములకును, కిటికీలకును, దోమ తెరవలెనుండు ఇనుప వలలతో

దోమలు ప్రవేశింపరాని ఇండ్లు; దోమతెరలు.

చేయబడిన తలుపులను సరిగా నమర్చుకొనవలెను. ప్రొద్దు గ్రుంకక ముందే యింటిలో నివసించు వారందరును ఇంటికి చేరిన వెంటనే తలుపు లన్నిటిని మూసి దోమలింటిలో ప్రవేశింపకుండ చేసికొనవలెను. రాత్రులయందెంతమాత్రము వెలుపలకు పోకూడదు. వసారాలో కూర్చొనకూడదు. ఇట్టి వారిని దోమలు కుట్టలేవు. మిక్కుటముగ చలిజ్వరములుగల ప్రదేశములలో సహితము అక్కడకు శోధనలనిమిత్తమై పోయిన వైద్యులు నెలలకొలది నివసించియు చలిజ్వరపు పాల బడకుండ తప్పించుకొని యున్నారు.

తమయింటినంతను దోమలు జేరకుండ కాపాడుకొనలేనివారు తమశరీరమును మాత్రము దోమకాటునుండి మరియొకవిధమున తప్పించుకొనవచ్చును. దోమలు సాధారణముగా కాళ్లు చేతులు మొదలగు కప్పబడియుండని భాగములయందే కరచును. కావున ప్రొద్దుగ్రుంకినతోడనే ప్రతివారును, చేతులకును కాళ్లకును మేజోళ్లవంటి గుడ్డతొడుగులను, పూర్ణముగా తొడుగుకొనవలెను. మనము మేలుకొని యున్నప్పుడు, సామాన్యముగా దోమలు ముఖముమీద కుట్టవు. ఒకవేళ ముఖముమీది కవి చేరినను, మనము వెంటనే వానిని తోలివేయుదుము. వీరు రాత్రులయందు దోమతెరతో చక్కగ మూయ

బడి యుండిన మంచముల మీదనే పరుండవలెను. ఆమంచము విశాలముగ నుండవలెను. దోమతెరకు ఎక్కడను తమశరీరము తాకకుండ మంచమునకు మధ్యముగా పరుండవలెను. లేనియెడల దోమలు తెరయొక్క వెలుపలి ప్రక్కనే కూర్చుండి తమ సన్నని ముట్టెలను తెరలలోని రంధ్రములగుండ దూర్చి పొడుచును. దోమ తెరలో నే మూల కొంచెము రంధ్రము పడినను అది ప్రయోజనము లేదు. తాము దోమ తెరలో పరుండుటకు ప్రవేశించునప్పుడు తమతో పాటు దోమలుకూడ దూరకుండునట్లు జాగ్రత్తగ చూచుకొనవలెను. అదివరకే తెరలో దోమ లెట్లయిన ప్రవేశించి యున్న యెడల వానిని ముందుగా పట్టి చంపి వేయవలెను.

ఇతరులను చలిజ్వరపు రోగులను విడదీసి ప్రత్యేకముగ నివసింప చేయవలెను.

3. మనము కాపాడదలచిన వారినిమాత్రము చలిజ్వరపు రోగులనుండి విడదీసి ప్రత్యేకముగ నివసింపజేయుట:—ఇందు రెండుపద్ధతులు గలవు.

1. చలిజ్వరముగల రోగులను రాత్రులయందెప్పుడు దోమ తెరలలో పరుండబెట్టుట. ఇందుచే వెలుపల దోమలు తిరుగుచుండి ఇతరులను కుట్టుచుండినను, ఆ దోమలకు మలేరియా పురుగులు దొరకకపోవుటచే నవి చలిజ్వరమును కలిగింప లేవు. ఈపద్ధతి వైద్యశాలలో నవలంబించెదరు. అనేక వ్యాధుల వైద్యము నిమిత్తమై చేరియున్న పెక్కురోగులును,

ఒకరిద్దరు చలిజ్వరపు రోగులును, ఒకే గదిలో పరుండ వలసి వచ్చినప్పుడు చలిజ్వరపు రోగులను దోమ తెరలలో పరుండబెట్టుదురు.

గ్రామమునకరమైలుకంటె దూరమునను౦డు నిండ్లలోనివసింపవలెను.

2. గ్రామమునకు అరమైలుకంటె దూరమునను౦డు నిండ్లలో నివసించుట. అనేకమంది చలిజ్వరపు రోగులున్నచోట ఇతరులను కొందరను మాత్రము కాపాడవలెనని న ఈ క్రిందిపద్ధతి యుపయుక్తము. దోమలు అరమైలుకంటె హెచ్చుదూరము పరుగెత్తలేవను సిద్ధాంతమును బట్టి ఈపద్ధతి ఏర్పడు చున్నది. ఇది భాగ్యవంతులకు మాత్రము సామాన్యముగా నుపయోగకరము. చలిజ్వరముగల గ్రామములలో తగినవీలు గలవారు ఆగ్రామమునకు అరమైలుకంటెదూరముగా ఇండ్లనుకట్టుకొని ఆ యిండ్లలో నివసింపవలెను. వారు రాత్రులయందు తమ యిండ్లను విడచి బయటకు పోకూడదు. తమకు చుట్టుపట్ల అరమైలుదూరములో దోమల కుపయుక్తములగు నిలవనీరు చెరువులలోను గోతులలోను, లేకుండ వాని నన్నిటిని పూడ్చి వేయవలెను. లేదా వానిలో చేపలనుపెంచి అప్పుడప్పుడా ప్రదేశముల నెల్ల పరీక్షించు చుండవలెను. ఆ యిండ్లకుచుట్టు అరమైలుదూరములో ఊప్పుచేలు గాని నీరు నిలకడగా పెట్టిపెంచు పైరులుగాని ఉండకూడదు. చలిజ్వరముగల తమసేవకుల నెవ్వరిని తమయింటి చుట్టు కాపురములు పెట్టుకొన

కూడదు. వారలను రాత్రులయందు తమ ఇంటిలో పరుండ నీయకూడదు. ఈయుపాయములచే వారు దోమల బాధనుండి తప్పించుకొనగలరు.

పైని చెప్పబడిన పద్ధతులలో కొన్ని భాగ్యవంతుల కుపయోగించునవి. కొన్నిమాత్రము బీదల కుపయోగకరము లైనవి. ఒక్కచో ననుకూలించు పద్ధతులు మరియొకచోట పనికిరావు. కావున ఏపద్ధతులు ఏప్రదేశమునకు ఏ సమయమునందు మిక్కిలి యుపయుక్తములో ఆయాపద్ధతులను యోచించి అవలంబింపవలెను. బుద్ధికుశలతగలవారు దోమలయొక్క నివాసస్థానములను గూర్చియు, కాలమానస్థితినిబట్టి యవిచెందుమార్పులను గూర్చియు ఇంకను క్రొత్తయంశములను కనిపెట్టుటకు ప్రయత్నించుచుండవలెను.

ఉపసంహారము.

మనకిప్పుడు రెండువిషయములు చక్కగ దెలిసి యున్నవి. వానిని మనము శ్రద్ధగ గమనించినయెడల మన మే ప్రదేశమునందైనను చలిజ్వరము లేకుండ చేయవచ్చును.

1. దోమల నశింపుచేయుట:—దోమలను, వాని గ్రుడ్లను, పిల్లలను, చేతనైనట్లెల్లను, మనముచంపు చుండినయెడల నీజ్వరములు త్వరలో నశించిపోవును.

2. చలిజ్వరపుపురుగులను నశింపుచేయుట:—సందేహాస్పదులగు ప్రజలకెల్లను క్వయినా మాత్రలను

చక్కెరపాకములో పొదిపి పంచిపెట్టిన యెడల నీజ్వరములు త్వరలో నశించిపోవును.

దొరతనమువారును ప్రజలును ఒండొరులనపేక్షించుచు దేశక్షేమమునకు తోడ్పడవలెను.

ఈ పనులను దొరతనమువారు ప్రజలసాహాయ్యమపేక్షింపక చేయదలచిన యెడల వారి కివి స్వాధీనమగునవికావు. సర్కారుఉద్యోగస్థులు ఈ పనులనుచేయ ప్రయత్నించునప్పుడు అవి ప్రజల యుపకారమునకై చేయబడుచున్నను ప్రజల కాపనులు హితవుగా నుండవు. ఒక ఇంటి వారి ఆరోగ్యము కొరకే వారి దొడ్డిలోని పాడునూతిని పరీక్షించు నిమిత్తము సర్కారు ఉద్యోగస్థుడు పోవలెననిన, ఆయింటి యజమానుడు తన కిష్టము లేని యెడల మా యింటిలో ఘోషా స్త్రీలున్నారని గాని, మా దేముడు గది మయిల పడి పోవునని గాని చెప్పి, వానిని ఆటంకపరచును. ప్రజలను నిర్బంధ పెట్టిన యెడల సర్కారు వారుచేయు పనులకు ఇట్లే ఏదోవిధమైన అడ్డమును వారు పెట్టుచుందురు. ప్రత్యేకము ప్రజలే తామీ పనులను చేయవలెనని ప్రయత్నించిన యెడల వారికిని ఇవి స్వాధీనమగునవి కావు. కావున సర్కారు వారును ప్రజలును అన్యోన్యముగా పనిచేయుచు ఇరువురును దేశక్షేమమునకు తోడ్పడవలయును.

పరిశిష్టము.

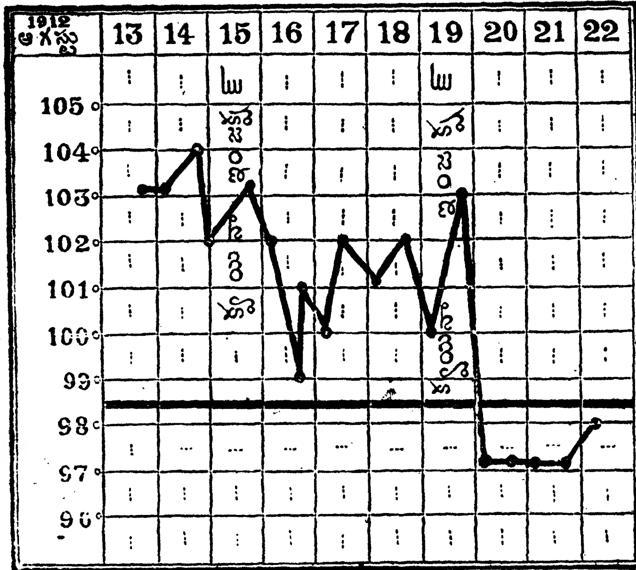
ఇంతవరకు గ్రంథమంతయు చదివినవారు చలిజ్వరపు రోగిని గుర్తించుటయును, సామాన్య జ్వరములకు చికిత్స చేయుటయును, కూడ తెలిసికొనియుందురు. అయినను గడచిన వారములో నేను చూచిన ఒక రోగియొక్క వ్యాధి లక్షణములను, ఆరోగికి నేను చేసిన చికిత్సలను వివరించి వ్రాసినయెడల మిక్కిలి యుపయోగకరముగా నుండునని యెంచి ఈ దిగువ నుదహరించుచున్నాను.

1912 వ సంవత్సరము ఆగస్టు **2** వ తేదిని రాజమ్మకు జ్వరము ప్రారంభించినది. మొదటినుండియు జ్వరము కాలక్రమము లేక **102** మొదలు **104** డిగ్రీలవరకు వచ్చుచుండెను. వేరొక వైద్యుడు **13** వ తేదీవరకు చికిత్స చేయుచుండెను. మొదట విరేచనములకు ఒకసారి మం దిచ్చెనట. పిమ్మట జ్వరము తగ్గు మందులు ఎవ్వియో ఇచ్చుచుండెను. **13** వ తేదిని నేను వెళ్లువరకు క్వయినా సల్ఫేటు **3** గ్రెయినుల మాత్రలు దినము **1** కి రెండు చొప్పున రోగి కిచ్చుచుండిరి. వాంతులు మిక్కిలి అధికముగ నుండెను. నేను రోగిని చూచినది మొదలు జ్వర మెట్లుండునో తెలియపరచుటకు ఈ ప్రక్కపుటలోని పటము తయారు చేయబడినది.

దీనిని బట్టి చూడ సాధారణముగా చలిజ్వరములలో నుండునటులు రాజమ్మకు అనుదినముగాని దినము విడిచిదినముగాని జ్వరము దిగిపోయి తిరిగి వచ్చుచుండుట లేదని తెలియగలదు. రోగి తనకు చలివచ్చుచున్నదని ఎన్నడును చెప్పియుండ లేదు. కాని యెడమ డొక్కలో శ్రద్ధగ పరీక్షింపగా జ్వరపుగడ్డ పెరిగి యున్నట్టు స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. పూర్వము చికిత్స చేసిన వైద్యుడు అదివరకే క్వయినా నిచ్చి యుండినందున నేనప్పుడు నెత్తురును పరీక్షచేసిన నంతగా నుపయోగ ముండ దని యెంచి పరీక్షింప లేదు. రోగియొక్క అవయవముల నన్నిటిని జాగ్రత్తగా పరీక్షించినను వేరొక

వ్యాధి చిహ్నము లేవియు కాన రానందునను, రోగియొక్క సామాన్య లక్షణములను బట్టియు వ్యాధి తప్పక చలిజ్వరమే అయియుండునని నిశ్చయించితిని.

పేరు - రాజమ్మ. వయస్సు 3 సంవత్సరములు.

కాని కడుపులో క్రిమిజాతు లేవైన నుండి వానివలన ఈ జ్వరము కలుగుచున్నదేమో యను సంశయము నివృత్తి చేసికొనుటకును, జీర్ణకోశము నందలి మందమును కొంత తగ్గించుటకును, నేను చూచిన మొదటి దినమున ఒక గ్రెయిను శాంటనిను (Santonine), రెండు గ్రెయినుల రసభస్మము (Calomel) గల పొట్లమును రాత్రి యొకటియు, మరునాటి యుదయమున ఒకటియు ఇచ్చి పిమ్మట సాక్షిగా విరేచనమగుటకు వేరొక మందు నిచ్చితిని. దానివలన రెండు మూడు విరేచనము లయ్యెను జ్వరము తగ్గక 104 డిగ్రీ

వరకు మరునాటి సాయంకాలమునకు హెచ్చెను. అంతట రెండు గ్రెయినుల క్వయినా హైడ్రోక్లోరైడు అను మందును, ఒక గ్రెయిను 'పొటాసియంబ్రోమైడు' అను మందును చేర్చి నిమ్మకాయ రసముతో జేసిన షర్బతుతో నాలుగు గంటల కొకసారి యిచ్చితిని.

15 వ తేదీ ఉదయమున వాంతులు తగ్గెనుగాని జ్వరము నిలువలేదు. ఆ తేది సాయంకాలము 3 గ్రెయినుల క్వయినా హైడ్రోక్లోరైడును 10 చుక్కల పరిశుభ్రమైన నీటిలో కలిపి పిర్రమీది కండలోనికి చిన్నగాజు పిచికారీతో ఎక్కించితిని. 16 వ తేది సాయంకాలము 4 గంటలకు జ్వరము 99 డిగ్రీలకు దిగియుండెను (పటము చూడుము). అయినను రెండు గ్రెయినుల క్వయినా హైడ్రోక్లోరైడుగల మందును నాలుగు గంటల కొక మోతాదు చొప్పున అనుదినము విడువక ఇచ్చుచుంటిని. కాని జ్వరము నిలువక క్రమముగ పటములో చూపిన ప్రకారము తిరిగి హెచ్చుచునే యుండెను.

19 వ తేదీ సాయంకాలమున జ్వరము తిరిగి 103 డిగ్రీలవరకు వచ్చి యున్నందున ఈజ్వరము కాలజ్వరము (Kala Azar) ఏమోయని మిక్కిలి సందేహముతో రోగిని తిరిగి శ్రద్ధగా పరీక్షించితిని. ఎడమ డొక్కలో నుండు జ్వరపుగడ్డ (Spleen) తగ్గుచున్నట్టు కనుపడినను, కుడిప్రక్కనున్న పైత్యకోశము (Liver) పెద్దదై చేతికి బాగుగ గడ్డవలె తెలియుచుండెను. అందుచే క్వయినా ఎంత యిచ్చినను సరిగా నెత్తురులోనికి చేరుటలేదని యూహించి తిరిగి 3 గ్రెయినుల క్వయినాను మరియొక పిర్రమీది కండలోనికి పిచికారీ చేసితిని. కాల జ్వరమును గూర్చి ప్రత్యేకముగ శోధనలను చేయుటకై సర్కారువారిచే నియమింపబడిన డాక్టరునకు ఈ రోగిని చూపి సలహా పుచ్చుకొను నిమిత్తము ఆ డాక్టరునకు సమాచారము తెలిపితిని. కాని మరునాడు అనగా 20 తేది ఉదయము ఏడు గంటలకే రోగియొక్క జ్వరము దిగిపోయి, శరీరవేడిమి 97 డిగ్రీలకు వచ్చి యుండెను. ఆ తేది మొదలు మోతాదుకు రెండు గ్రెయినుల చొప్పున క్వయినా 'హైడ్రోక్లోరైడు' దినమునకు 3 సార్లు ఇచ్చుచుంటిని. జ్వరము దిగిపోవుటచే కాలజ్వర మను అను

మానము లేక పోయెను. రోగి నానాటికి ఆరోగ్యమును పొందుచున్నది. ఇంకను (2-9-12) దినమునకు 6 గ్రెయినులు చొప్పున క్వయినా పుచ్చుకొనుచున్నది.

40 దినములవరకు విడువకుండిన మరియొక చలిజ్వరముయొక్క పటముందులో చేర్చబడినది. చూడనగును

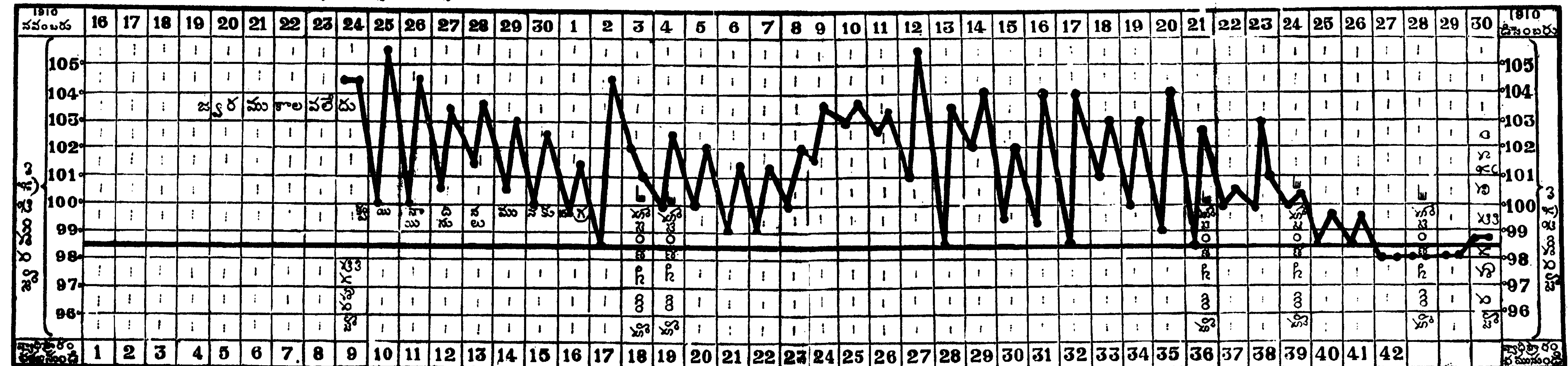
పయిన వ్రాసిన యుదాహరణములను బట్టి మనము తెలిసికొనవలసిన అంశములలో ముఖ్యమయినవి:—

1. చలిజ్వరములు అందరు రోగులకు వాని లక్షణముల నన్నింటిని క్రమముగ సూచింపవు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈజ్వరములు అనేకవ్యాధుల బోలి యుండును.

2. వ్యాధి నిదానమును గూర్చి తనకుసరిగా తెలియనప్పుడు వైద్యుడు తొందరపడి అయినమందును కానిమందును ఇయ్యక తనమనస్సునకు నిశ్చయమని తోచిన వ్యాధిని నిర్ధారణచేసికొని పట్టుదలతో చికిత్స చేయవలెను.

3. చలిజ్వరములందు జీర్ణకోశములు సరిగా పని చేయనప్పుడు క్వయినాను ఎంత యిచ్చినను ప్రయోజనము లేదు. అట్టి సమయములలో క్వయినాను నెత్తురులోనికి పిచికారి చేయుట యుత్తమము.

పేరు సాచమ్మ, వయస్సు 11 సంవత్సరములు.

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల

నియమములు

1. దేశాభివృద్ధికి ఆవశ్యకములైన గ్రంథములు ప్రచురించి భాషాభివృద్ధి చేయుటయే యీ గ్రంథమాలయొక్క యుద్దేశము. ఇందు సంవత్సరమునకు రమారమి 1600 పుటలుగల స్వతంత్రమైన గ్రంథములు నాలుగు ప్రచురింపఁబడును.

2. కొందరు తలచునట్లు ఇది మాసపత్రికకాదు. ఇందు (i) దేశదేశముల చరిత్రములును, (ii) పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్రము (Physics), రసాయనశాస్త్రము (Chemistry), జీవశాస్త్రము (Biology), వృక్షశాస్త్రము (Botany), మొదలయిన ప్రకృతిశాస్త్రములును, (iii) దేశోపకారులగు కొందరు మహనీయుల చరిత్రములును, (iv) ఇంగ్లీషునందలి ఉద్గ్రంథముల భాషాంతరీకరణములును మాత్రము ప్రచురింపఁబడును. చరిత్రానుసారములగు కల్పిత కథలు (Historical Novels.) గూడ ప్రచురింపఁబడును. కావ్యనాటకాదు లిందుండవు.

3. ఈ గ్రంథమాలలో నిదివరకు అచ్చువేయఁబడిన గ్రంథముల నన్నిటిని కొనుచు, నికముందు సంవత్సరమునకు నాలుగు చొప్పున ప్రచురింపబడు గ్రంథముల నన్నిటిని గొనుటకు నొప్పుకొనువారు శాశ్వతపు చందాదారులు.

4. శాశ్వతపు చందాదారులకు ఈ గ్రంథమాలలోని గ్రంథములన్నియు నంచెకూలి మేమే భరించి నూరుపుటలకు రు 0-4-0 చొప్పున నిచ్చెదము. ఇతరులకు ఈపుస్తకములు అంచెకూలి గాక నూరుపుటలకు రు0-6-0 చొ॥ నీయఁబడును. సంవత్సరము ఒక్కింటికి 1600 పుటలకంటె నెక్కువ పుటలుగల గ్రంథములు మేము ప్రచురించముగాన, చందాదారులకు సంవత్సరమునకు రూ. 4-0-0 కంటె నెక్కుడు కర్చు కానేరదు.

5. శాశ్వతపు చందాదారులు సంవత్సరపు చందా మొదట నీయనక్కరలేదు. ఒక్కొకపుస్తకముచ్చుపడగానే అది వ్యాల్యూపేయబిల్ ద్వారా పంపబడును.

6. వెనుకటి పుస్తకములనన్నిటినిగొను చందాదారులు 0-4-0 లు ప్రవేశరుసుముక్రింద చెల్లింపవలెను. ఈ సొమ్ము దరఖాస్తులో పంపవచ్చును. లేదా మేము మొదటపంపు వి. పి. లో చేర్చి రాబట్టుకొందుము. వెనుకటి పుస్తకములనన్నిటిని ఒక్కసారి కొనలేని వారు రు 5-0-0ల వెలగల పుస్తకములు మొట్టమొదట కొనిన జాలును. మిగతా పుస్తకములు తరువాత తెప్పించుకొనవలెను.

7. వెనుకటి పుస్తకములు అక్కరలేనివారును, లేక కొన్నిమాత్రమే కావలెనను వారును ప్రవేశరుసుముక్రింద రు 1-0-0 చెల్లింపవలెను.

8. గ్రంథమాలలోని గ్రంథములన్ని నునుపైన దళసరికాగితములమీద ముద్రింపబడును. అనేక చక్కనిపటములతో నొప్పుచుండును. క్యాలికోబైండుచేయబడును. సరసమైన వచనశైలిని కలిగి యుండును. ఇట్లు సర్వాంగసుందరములై చౌకవెలలకు దొరకు గ్రంథములు తెలుగుభాషలో నరుదు.

విజ్ఞానచంద్రికాగ్రంథమాల

ప్రచురింపబడిన గ్రంథములు.

		చందాదారులకు	ఇతరులకు
1.	ఆబ్రహాములింకను (Abraham Lincoln)*	0- 8-0	0-12-0
2.	హిందూమహాయుగము (Hindu Period)	0-11-0	1- 0-0
3.	జీవశాస్త్రము (Biology)*	1- 0-0	1- 8-0
4.	రాణీసంయుక్త (Historical Novel)	0- 9 0	0-12-0
5.	మహమ్మదీయమహాయుగము (Mahammadan Period)	1- 3-0	1-12-0
6.	పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రము (Physics)*	0-14-0	1- 5-0
7.	రసాయనశాస్త్రము (Chemistry)	0-13-0	1- 5-0
8.	ఆంధ్రులచరిత్ర (1-వ. భా.) (Andhra History I.)	1- 0-0	1- 4-0
9.	విమలాదేవి (Historical Novel)	0-13-0	1- 2-0
10.	కలరా (Cholera)*	0- 4-0	0- 6-0
11.	12. 13. ప్రకృతిశాస్త్రముల ప్రథమపాఠములు*	1- 2-0	1-10-0
14.	భౌతికశాస్త్ర ప్రథమపాఠములు*	0- 7-0	0- 9-0
15.	రా. బ. క. వీరేశలింగముగారి స్వీయచరిత్రము	1- 0-0	1- 8-0
16.	భౌతికశాస్త్రము (Physiography)	1- 0-0	1- 8-0
17.	ఢిల్లీదర్బారు (Dheli Durbar)	1- 0-0	1- 8-0
18.	ఆంధ్రులచరిత్రము (2-వ. భా.) (Andhra History II.)	1- 0-0	1- 8-0
19.	చంద్రగుప్తచక్రవర్తి (Emperor Chandra Gupta)	0- 8-0	0-12-0
20.	చలిజ్వరము (Malaria)	0- 5-0	0- 7-0

☞ ఇందు చందాదారులు పోస్టేజి భరించ నక్కర లేదు. ఇతరులు పోస్టేజి భరించవలెను. పుస్తకము లన్నియు చక్కని క్యాలికోబైండు చేయబడినవి.

* ఈ గ్రంథములు ప్రస్తుతమందు లేవు.

సప్టెంబరు 1912 }
మద్రాసు.

ఆ. లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం,
మేనేజరు.

పునర్ముద్రణీయములు.

ఆబ్రహాములింకను, జీవశాస్త్రము, పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రము, కలరా.

తయారగుచున్న గ్రంథములు.

గ్రంథము.	కర్త.
అర్థశాస్త్రము.	సి. రామలింగారెడ్డి, ఎం. ఏ.
వ్యవసాయశాస్త్రము.	గోటేటి జోగిరాజుగారు.
మహారాష్ట్ర విజృంభణము.	కే. వి. లక్ష్మణరావు. ఎం. ఏ
జంతుశాస్త్రము.	ఏ. లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.
కళింగదేశ చరిత్రము.	గురుజాడ అప్పారావు. బి. ఏ.
గ్లాడుస్టను జీవితము:	అ. కాశేశ్వరరావు. బి. ఏ. బి. ఎల్
సద్వర్తనము:	కే. వి. లక్ష్మణరావు. ఎం. ఏ.
లవంగి. (నవల)	చి లక్ష్మీనరసింహముగారు.
ఆంధ్రులచరిత్రము. (మూడవభాగము)	చి. వీరభద్రరావుగారు.

ఉచితము ! ఉచితము !! ఉచితము !!!

క్రొత్త చందాదారులకు

రంగరాయజీవితము. నన్నయభట్టారకుడు.

పృథ్వీరాయునిఅంతము.

అను

ఈమూడుగ్రంథములును ఉచితముగా నిచ్చెదము.

విన్నపము.

ఈ పైపుటలయందు మా నియమములును, మా గ్రంథమాలలోని గ్రంథముల పట్టికయు వివరించియున్నాము. మాయుద్యమమున కామోదించి యిన్ని గ్రంథములు ప్రచురించునట్లు చేసిన ఆంధ్రప్రపంచమునకు మే మెంతయు కృతజ్ఞులము. పుస్తకముల రమ్యత హెచ్చించుటకును గ్రంథ కర్తలకు మంచి పారితోషికముల నిచ్చి ఉద్గ్రంథ నిర్మాణమునకు పూనుకొనుటకును అధిక ద్రవ్యమావశ్యకము. కావున పుస్తకముల యుపయోగమును, మాయుద్దేశములను బాగుగ గమనించి క్రొత్త చందాదారు లనేకులు చేరి మాకు ప్రోత్సాహ మొసంగ ఆంధ్రజనంబును సవినయంబుగ ప్రార్థించుచున్నారము. చందాదారులుగా చేర దలచువారు ఈ క్రింది ప్రకారము విజ్ఞానచంద్రికా మేనేజరు గారి పేర వ్రాసికొనవలెను.

అయ్యా,

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాలలో నన్ను మొదటినుండియు, లేక ఇప్పటి నుండియు పుస్తకములంగొను శాశ్వతపు చందాదారుగా చేర్చుకొని ప్రస్తుతము నిలవయున్న గ్రంథములన్నియు లేక మీ ప్రచురములలో 'చివర గ్రంథమును' వి. పి. గా. పంపింప గోరుచున్నాను. ముందు ప్రచురించునవి ఎప్పటి వప్పుడు పంపుచుండ గోరుచున్నాను. ప్రవేశరుసుము '0-4-0.' లేక రు. '1-0-0' ఇందులో పంపుకొన్నాను. లేక మీరు పంపు వి. పి. లో చేర్చి రాబట్టు కొనవచ్చును.

(పేరు వివరముగా) ____________________

హోదా ____________________

గ్రామము ____________________

పోస్టు ____________ జిల్లా ____________

☞ చిరునామా వివరముగా వ్రాయవలెను.

మద్రాసు. సంపాదకుడు.

6676

6676

END OF
TITLE